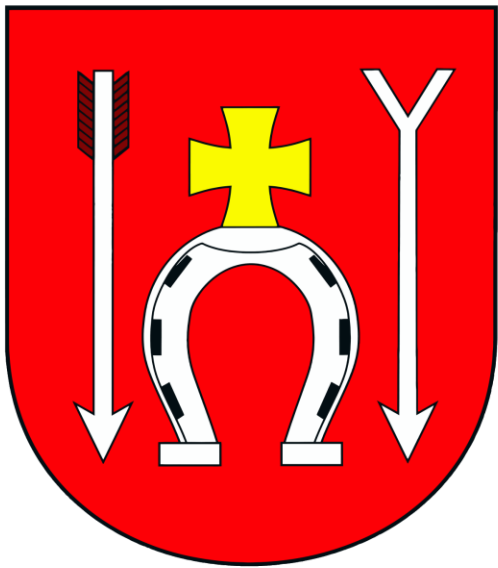
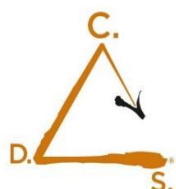

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

D. Bieńkowska, J. Szymańska, M. Widuch
ul. Włóczków 22/3, 30-103 Kraków

tel: +48 12 623 77 85 www.cds.krakow.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Założenia i proces opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice ...	5
1.2. Podstawowe pojęcia	7
1.3. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	9
2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	10
2.1. Założenia metodologiczne procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	10
Krok 1: wybór jednostek do analizy	11
Krok 2: analiza danych w sferze społecznej	14
Krok 3: analiza wskaźnikowa – budowa wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	19
Krok 4: analiza danych w pozostałych sferach.....	29
Krok 5: wyznaczenie obszaru zdegradowanego	38
Krok 6: wyznaczenie obszaru rewitalizacji	42
3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	45
3.1 Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i funkcjonalno-przestrzennej	46
3.1.1. Sfera społeczna	46
3.1.2. Podsumowanie sfery społecznej – zestawienie wskaźników	57
3.1.3. Sfera gospodarcza	59
3.1.4. Sfera środowiskowa.....	60
3.1.5. Sfera techniczna	63
3.1.6. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	64
3.1.7. Podsumowanie sfer pozaspołecznych. Zestawienie wskaźników	68
3.1.8. Wyniki badań społecznych – wywiady kwestionariuszowe – wzmocnienie wniosków diagnostycznych	70
3.1.9. Dokumentacja fotograficzna obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice	80
3.1.10. Problemy, potrzeby, potencjały obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice	84
4. Wizja i cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań	87
4.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji – pożądaný stan docelowy.....	87
4.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	87
4.3. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi Gminy Czerniewice.....	88
4.3.1. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice strategii rozwoju gminy	88

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

4.3.2. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerniewice oraz Planu Ogólnego Gminy Czerniewice	89
5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	90
5.1. Przedsięwzięcia podstawowe	90
5.2. Przedsięwzięcia uzupełniające	120
6. Ramy finansowe	123
7. Zasady tworzenia i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (kompleksowość, komplementarność, zintegrowanie, włączanie interesariuszy)	127
7.1. Kompleksowość programu rewitalizacji	127
7.2. Komplementarność i zintegrowanie programu rewitalizacji	129
7.2.1. Komplementarność problemowa i zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	129
7.2.2. Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne	133
7.2.3. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna oraz zintegrowanie na poziomie różnych sektorów i partnerów	134
7.2.4. Komplementarność międzyokresowa	134
7.2.5. Komplementarność źródeł finansowania	137
7.2.6. Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	137
7.3. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji	139
8. System zarządzania realizacją oraz monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji	144
8.1. Wdrożenie, monitorowanie i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji	144
8.2. Procedury monitorowania i oceny	147
8.3. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji	150
8.4. Wskaźniki realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji	150
8.5. Uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji	154
8.6. Koszty zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji	155
9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	156
10. Spis tabel, rysunków i zdjęć	157

1. Wprowadzenie

1.1. Założenia i proces opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice został opracowany dla Obszaru Rewitalizacji Gminy Czerniewice przyjętego **uchwałą nr XXI/107/2025 Rady Gminy Czerniewice z dnia 27 listopada 2025 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice**. Uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego 11 grudnia 2025 roku (Poz. 11393). Dodatkowo – zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) - w dniu 27 listopada 2025 roku Rada Gminy Czerniewice przyjęła **Uchwałę Nr XXIII/114/2025 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice**.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice¹ został przygotowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji oraz z jej późniejszymi nowelizacjami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278.) uwzględnia także zapisy rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) stanowiącego część pakietu unijnych rozporządzeń o Funduszach Europejskich na lata 2021-2027², w szczególności w zakresie art. 28 i 29 w związku z art. 8.

Pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Czerniewice kierował zespół ekspertów Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, J. Szymańska, M. Widuch z Krakowa w składzie: Dagmara Bieńkowska, Justyna Szymańska, Magdalena Widuch, Viktoriia Orshak, efektywnie włączając do współpracy interesariuszy rewitalizacji: władze gminy Czerniewice, pracowników Urzędu Gminy, przedstawicieli instytucji publicznych, a także środowisko organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców, przedstawicieli środowiska gospodarczego i mieszkańców gminy. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji powstało z połączenia pracy eksperckiej i szerokiej debaty publicznej nad najważniejszymi wyzwaniem gminy i obszaru rewitalizacji. Tym samym dokument jest efektem wspólnej pracy wszystkich osób zaangażowanych w jego tworzenie.

---

¹ W dokumencie zamiennie używana jest nazwa Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice oraz określenie skrótowe: GPR.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, s. 159). W dalszej części dokumentu GPR określane skrótowo jako „rozporządzenie ogólne”.

Kształt dokumentu odzwierciedla uzgodnienia dotyczące niezbędnych interwencji, których celem jest ograniczenie lub usunięcie zidentyfikowanych problemów oraz przejawów kryzysu na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Prace nad dokumentem miały **charakter partycypacyjny**. W celu uspołecznienia każdego z etapów procesu przeprowadzono szereg działań o charakterze konsultacyjno – partycypacyjnym. Interesariusze mogli się włączyć w proces począwszy od fazy analityczno-badawczej (wizja lokalna obszaru rewitalizacji – spacer badawczy, warsztaty diagnostyczne z udziałem przedstawicieli środowisk lokalnych, liderów społecznych, przedstawicieli gminnych instytucji i organizacji społecznych, badanie społeczne prowadzone metodami wywiadów pogłębionych TDI oraz wywiadu kwestionariuszowego), przez fazę budowania założeń Gminnego Programu Rewitalizacji (warsztaty projektowe, otwarty nabór propozycji zadań do GPR w formule kwestionariusza do zbierania zadań do GPR dostępnego w wersji on-line na stronie internetowej Urzędu Gminy jak również rozpowszechnionego wśród mieszkańców przez sołtysów, liderów lokalnych organizacji społecznych oraz przedstawicieli instytucji publicznych), po fazę konsultacji projektu dokumentu. Tym samym **działania zaproponowane do realizacji w ramach Programu zostały wypracowane wspólnie z mieszkańcami, organizacjami społecznymi, przedsiębiorstwami, a także instytucjami publicznymi.**

Integralną częścią Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice roku jest mapa zmian funkcjonalno – przestrzennych na wyznaczonym w gminie Czerniewice obszarze rewitalizacji, przygotowania w skali 1:5000, zgodnie z zalecaniami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku. Mapa nie jest fizycznie połączona z dokumentem GPR w sposób trwały (jako jeden plik) - stanowi osobny dokument w formie Załącznika do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice.

1.2. Podstawowe pojęcia

Stan kryzysowy:

Stan wywołany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Obszar dotknięty stanem kryzysowym w sferze społecznej można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1)

Obszar zdegradowany:

Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze społecznej oraz co najmniej jednej ze sfer pozaspołecznych. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1)

Obszar rewitalizacji:

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy (...). W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść także niezamieszkałe tereny przemysłowe, pokolejowe czy powojenne, na których odnotowuje się kryzysowe zjawiska sfery pozaspołecznej, pod warunkiem, że prowadzone na ich terenie działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 10 ust. 1-3)

Rewitalizacja:

Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 2 ust. 1)

1.3. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

---

2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

2.1. Założenia metodologiczne procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Obszar zdegradowany i rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z metodologią uwzględniającą lokalne uwarunkowania i specyfikę gminy wiejskiej Czerniewice. Celem zrealizowanej diagnozy była analiza negatywnych zjawisk występujących w gminie oraz identyfikacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Metodologia, którą zastosowano, jest zgodna z przepisami ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., i oparta o wykorzystanie mierzalnych wskaźników, które umożliwiają ocenę wewnętrznego zróżnicowania gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Na proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji złożyło się 6 kroków opisanych w poniższym tekście.

W celu rzetelnego wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Czerniewice zastosowano szereg metod, począwszy od wskaźnikowych analiz statystycznych, przez jakościowe badania terenowe po spotkania z liderami samorządowymi, przedstawicielami instytucji publicznych. W ramach prac, poprzez zastosowanie różnych metod i technik, zapewniono możliwość pełnego włączenia się w nie przedstawiciele lokalnych środowisk społecznych, gospodarczych oraz instytucji publicznych jak również (co było kluczowe dla tego procesu) społeczności lokalnej, mieszkańców gminy Czerniewice, tym samym zapewniając partycypacyjny charakter zastosowanych metod i technik.

Zestaw zastosowanych **metod i technik prac**:

- **analizy wskaźnikowe** opracowane dla obszaru gminy w podziale na przyjęte jednostki agregacji danych (jednostki przestrzenne) z uwzględnieniem pięciu sfer diagnostycznych: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej,
- **przeprowadzone działania partycypacyjne** służących jakościowej ocenie sytuacji poszczególnych jednostek przestrzennych oraz kolejno dokonaniu zawężenia obszaru zdegradowanego i wyznaczenia w jego ramach obszaru rewitalizacji spełniającego parametry ustawowe tj. nie więcej niż 20% powierzchni gminy i nie więcej niż 30% mieszkańców gminy (ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r, Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Wykorzystane metody i techniki prac:
  - liczne rozmowy i spotkania robocze z liderami samorządowymi oraz przedstawicielami Urzędu Gminy Czerniewice,
  - spacer badawczy (o charakterze wizji lokalnej),
  - dwa spotkania otwarte adresowane do mieszkańców (dwie lokalizacje: Strzemeszna oraz Czerniewice).

Rezultatem wszystkich wymienionych wyżej działań było wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w gminie Czerniewice.

Pełna treść raportu pn. Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice (czerwiec 2025 r.) jest dostępna w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Czerniewice oraz na stronie internetowej Gminy Czerniewice (www.czerniewice.pl) w zakładce: GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI.

Poniżej zaprezentowano opis 6 kroków procesu delimitacji z kluczowymi wynikami diagnozy – determinantami wyborów delimitacyjnych.

Krok 1: wybór jednostek do analizy

Pierwszy etap prac w procesie delimitacji obejmował wyznaczenie tzw. pól analitycznych, czyli podstawowych jednostek przestrzennych, dla których zbierane były dane źródłowe (inaczej: jednostki agregacji danych). W tym celu przeanalizowano przyjęte w opracowanym w 2017 r. Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice³ jednostki przestrzenne i dokonano podziału gminy na 28 pseudonaturalnych jednostek agregacji danych⁴. Każda z wyznaczonych jednostek przestrzennych jest zamieszkała, a suma zarówno powierzchni wydzielonych jednostek jak i zamieszkujących je osób, jest równa odpowiednio powierzchni gminy i łącznej liczbie mieszkańców gminy Czerniewice. Oznacza to, że analizie porównawczej poddano całą gminę wraz ze wszystkimi jej mieszkańcami.

Tabela 1. Jednostki agregacji danych (jednostki przestrzenne) w gminie Czerniewice przyjęte do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – nazwa, powierzchnia, ludność

Numer jednostki agregacji danych (jednostka przestrzenna)	Nazwa jednostki agregacji danych (jednostka przestrzenna)	Powierzchnia [km ²]	Udział w ogóle powierzchni gminy [%]	Liczba ludności - 31.12.2024 r. [os.]	Udział w ogóle ludności gminy [%]
1	Annopol Duży (Annopol Duży, Annopol Mały)	3,166	2,47	91	1,853
2	Annów	3,497	2,73	189	3,849

³ Lokalny program rewitalizacji opracowany i przyjęty uchwałą Rady Gminy Czerniewice – Uchwała Nr XXXVI/178/17 z dnia 15.02.2017 r. przygotowany w oparciu o ustawę o samorządzie terytorialnym.

⁴ W dalszej części zapisu niniejszej analizy wymiennie używane są określenia: jednostka przestrzenna, jednostka agregacji danych, jednostka analizy lub tylko jednostka. Każde z nich odnosi się do danej jednostki przestrzennej dookreślając stosownie kontekst, w jakim jest prezentowana.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

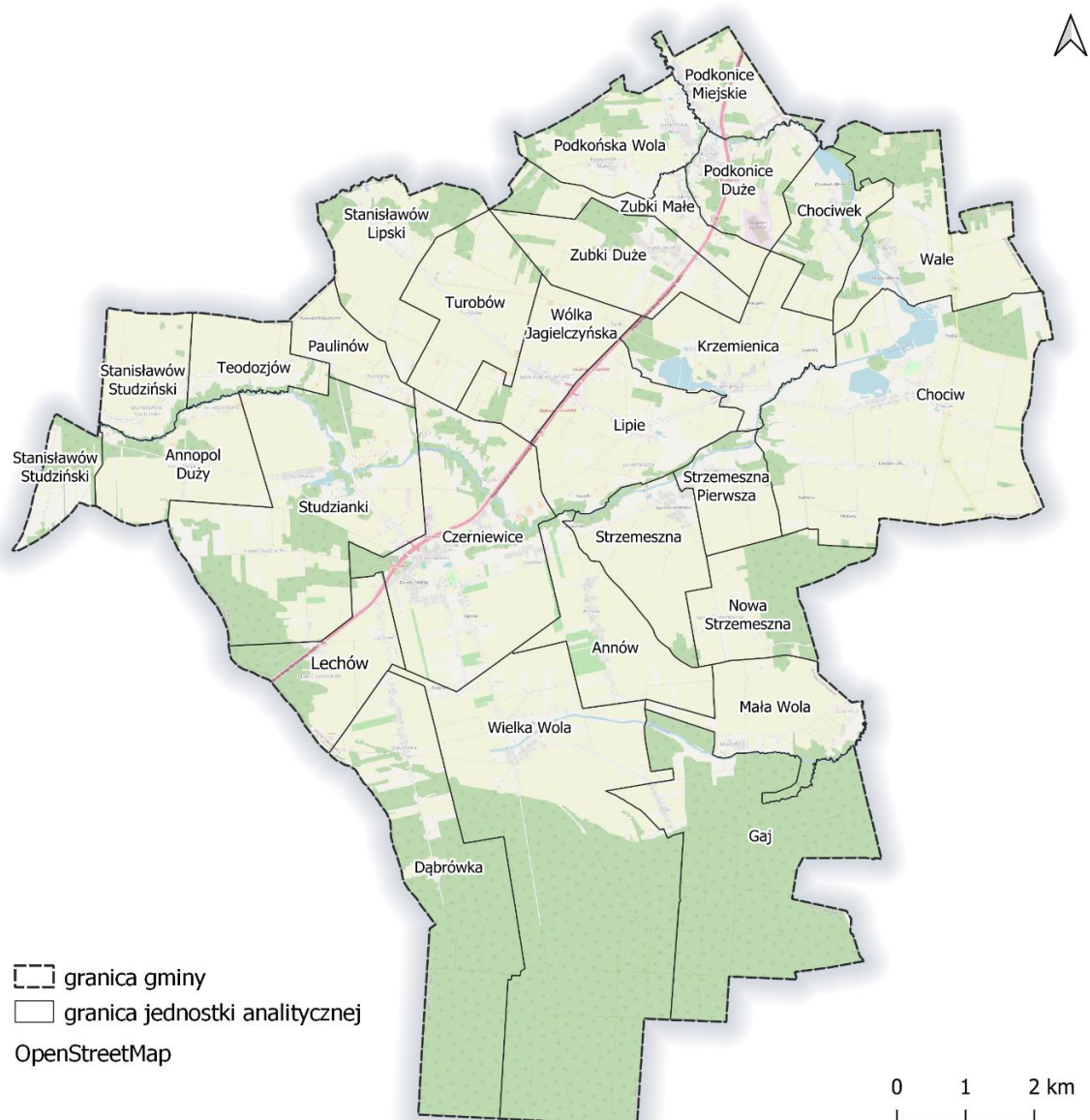
3	Chociw	11,803	9,22	537	10,935
4	Chociwek	2,392	1,87	65	1,324
5	Czerniewice	7,618	5,95	1045	21,279
6	Dąbrówka	8,089	6,32	159	3,238
7	Gaj	9,383	7,33	32	0,652
8	Krzemienica	3,927	3,07	184	3,747
9	Lechów	2,782	2,17	147	2,993
10	Lipie	4,198	3,28	174	3,543
11	Mała Wola	3,098	2,42	125	2,545
12	Nowa Strzemeszna	1,487	1,16	49	0,998
13	Studzianki	2,298	1,79	250	5,091
14	Paulinów	1,798	1,40	61	1,242
15	Podkonice Duże	3,041	2,38	162	3,299
16	Podkonice Miejskie	3,597	2,81	112	2,281
17	Podkońska Wola (Podkońska Wola, Podkonice Mate)	3,458	2,70	139	2,830
18	Stanisławów Lipski	3,113	2,43	112	2,281
19	Stanisławów Studziński (Stanisławów Studziński, Helenów)	1,853	1,45	113	2,301
20	Strzemeszna	3,131	2,45	151	3,075
21	Strzemeszna Pierwsza	9,183	7,17	105	2,138
22	Teodozjów	1,955	1,53	74	1,507
23	Turobów	3,652	2,85	114	2,321
24	Wale	4,765	3,72	120	2,443

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

25	Wielka Wola	16,542	12,92	246	5,009
26	Wólka Jagielczyńska	2,701	2,11	117	2,382
27	Zubki Duże	3,495	2,73	153	3,115
28	Zubki Małe	2,007	1,57	85	1,731

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czerniewicach

Rysunek 1. Jednostki przestrzenne gminy Czerniewice wyznaczone na potrzeby diagnozy delimitacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

Krok 2: analiza danych w sferze społecznej

Analiza danych w sferze społecznej jest jednym z kluczowych elementów diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Opracowując analizę występowania problemów społecznych w jednostkach przestrzennych gminy Czerniewice wybrano wskaźniki, które obrazują szeroki wachlarz problemów społecznych, wyczerpujących wytyczne Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

Ponieważ rewitalizacja ma przede wszystkim odpowiadać na potrzeby mieszkańców, stawiając człowieka w centrum zainteresowania, kwestie społeczne mają pierwszoplanowe znaczenie dla wyboru obszaru gminy, na którym zostanie ona przeprowadzona. Problemy, które poddano analizie w trakcie prac diagnostycznych to: starzenie się społeczeństwa, problemy demograficzne, problemy społeczne (takie jak m.in. ubóstwo, potrzeby osób z niepełnosprawnościami), bezrobocie, bezpieczeństwo (przestępczość), problemy edukacyjne czy aktywność społeczna. Analizą objęto także czynniki wpływające na jakość przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. Łącznie w analizie wykorzystano 13 wskaźników odnoszących się do ww. zagadnień problemowych.

Do opracowania wskaźników, obrazujących możliwe kryzysy w sferze społecznej, wykorzystano dane pochodzące m.in. z Urzędu Gminy w Czerniewicach i jego jednostek organizacyjnych, tj. m.in. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół podstawowych, a także Komendy Policji w Tomaszowie Mazowieckim, Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Mazowieckim oraz dostępne statystyki publiczne. Zebrane dane przedstawiają stan za ostatni pełny rok kalendarzowy – tj. na 31.12.2024. W przypadku danych demograficznych, dla zobrazowania dynamiki zmian liczby ludności, wykorzystano także dane z 2019 roku (wskaźnik przyjmuje wartości dla przedziału czasowego 2019 – 2024).

Zgodnie z wytycznymi ustawowymi (ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) analizie poddano tzw. społeczne wskaźniki dostępnościowe pozwalające ocenić sytuację osób o szczególnych potrzebach m.in.: udział osób powyżej 60 r.ż. korzystających z pomocy społecznej w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2024 r., udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2024 r. oraz udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 2. Wykaz wskaźników do sfery społecznej

Lp.	Analizowane zagadnienie problemowe	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
1.	Demografia	Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024 (%)	Urząd Gminy Czerniewice	Wskaźnik przedstawia różnicę pomiędzy początkową a końcową liczbą ludności danego obszaru w rozpatrywanym okresie (w tym wypadku lata 2019 – 2024), w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik może świadczyć o depopulacji obszaru.
2.	Bezrobocie	Odsetek osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców na koniec 2024 r.	PUP w Tomaszowie Mazowieckim	Wskaźnik pokazuje stosunek liczby osób zarejestrowanych w urzędzie pracy jako bezrobotne do liczby mieszkańców jednostki (wyrażony w procentach). Wysoka wartość informuje o problemach z bezrobociem na danym obszarze, niska – o dobrej dostępności miejsc pracy, względnie o relatywnie niższym odsetku aktywnych zawodowo mieszkańców danego obszaru.
3.		Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych	PUP w Tomaszowie Mazowieckim	Wskaźnik raportuje udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych. Dane z tego wskaźnika mogą świadczyć o ewentualnym wykluczeniu społecznym kobiet na rynku pracy.
4.		Udział długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych	PUP w Tomaszowie Mazowieckim	Wskaźnik podaje jaką część bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Takie osoby są w szczególności trudnej sytuacji, poprawa ich warunków bytowych stanowi poważne wyzwanie dla służb społecznych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

5.	Problemy społeczne (m.in. pomoc społeczna, ubóstwo, niepełnosprawność, itp.)	Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle mieszkańców na koniec 2024 r.	GOPS Czerniewice	Wskaźnik pokazuje odsetek mieszkańców, którzy otrzymał świadczenia z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wskaźnik może świadczyć o niekorzystnej sytuacji socjalnej mieszkańców.
6.		Udział osób powyżej 60 r.ż. korzystających z pomocy społecznej w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej na koniec 2024 r.	GOPS Czerniewice	Wskaźnik pokazuje procent osób w wieku przekraczającym 60 lat, które korzystają ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w odniesieniu do ogółu beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik może świadczyć o trudnej sytuacji bytowej seniorów, ale także pośrednio wskazuje na osoby ze szczególnymi potrzebami jakie zamieszkują dany obszar (osoby w wieku senioralnym). Tym samym wskaźnik może także obrazować konieczność podjęcia dodatkowych działań dostępnościowych na rzecz poprawy jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami.
7.		Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej na koniec 2024 r.	GOPS Czerniewice	Wskaźnik przedstawia liczbę osób, które otrzymały świadczenia z tytułu ubóstwa z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w stosunku do ogółu osób korzystających ze świadczeń GOPS w danej jednostce. Wskaźnik może świadczyć o konieczności podjęcia działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej części mieszkańców danego obszaru.
8.		Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób	GOPS Czerniewice	Wskaźnik przedstawia liczbę osób, które otrzymały z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej świadczenia z tytułu niepełnosprawności w stosunku do ogółu osób korzystających ze świadczeń GOPS w danej jednostce. Wskaźnik

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

		korzystających z pomocy społecznej na koniec 2024 r.		może obrazować konieczność podjęcia dodatkowych działań dostępnościowych na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami.
9.		Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej na koniec 2024 r.	GOPS Czerniewice	Wskaźnik przedstawia liczbę osób, które otrzymały z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w stosunku do ogółu osób korzystających ze świadczeń GOPS w danej jednostce. Wskaźnik może obrazować konieczność podjęcia dodatkowych działań w zakresie poprawy jakości życia osób dotkniętych takimi chorobami jak również wskazuje na potencjalną konieczność podjęcia dodatkowych działań dostępnościowych na rzecz poprawy jakości życia osób z potencjalnymi ograniczeniami w poruszaniu się / niepełnosprawnościami.
10.	Bezpieczeństwo	Liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców w 2024 r.	Komenda Miejska Policji w Tomaszowie Mazowieckim	Wskaźnik przedstawia liczbę popełnionych wykroczeń i przestępstw (łącznie) na danym obszarze. Wysoka wartość wskaźnika informuje o relatywnie niższym poziomie bezpieczeństwa mieszkańców danego obszaru.
11.		Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2024 r.	Komenda Miejska Policji w Tomaszowie Mazowieckim	Wskaźnik przedstawia liczbę interwencji służb porządku publicznego (policja i inne służby porządku publicznego łącznie) na danym obszarze w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik świadczy o zróżnicowanym poziomie bezpieczeństwa na terenie gminy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

12.	Edukacja i aktywność społeczna	Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów.	Placówki edukacyjne gminy (Urząd Gminy Czerniewice)	Wskaźnik pokazuje odsetek uczniów, którzy sprawiają problemy wychowawcze. Wartość wskaźnika może świadczyć o problemach z integracją społeczną części dzieci i młodzieży tym samym stanowić o konieczności podjęcia działań w tym zakresie.
13.		Frekwencja wyborcza w 2023	PKW	Wskaźnik informuje o tym, jaki odsetek uprawnionych mieszkańców danej jednostki wzięt udział w wyborach parlamentarnych w 2023. Pozwala na określenie aktywności społecznej mieszkańców danej jednostki.

Źródło: opracowanie własne

Krok 3: analiza wskaźnikowa – budowa wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nawarstwianie się negatywnych zjawisk w sferze społecznej na obszarze gminy to pierwszy, ale też podstawowy krok, który zbliża do wyznaczenia obszarów wymagających rewitalizacji. Kolejny etap prac delimitacyjnych obejmował więc opracowanie wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej, aby móc zaprezentować zbiorcze przedstawienie stopnia natężenia degradacji w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tym samym: dla każdej z wyznaczonych jednostek agregacji danych (jednostek przestrzennych) całościowej analizie poddano pakiet wykorzystanych w diagnozie sfery społecznej wskaźników. Z uwagi na fakt korzystania ze zróżnicowanych wskaźników (w różnych jednostkach, przedziałach, sposobach relatywizacji) konieczna była standaryzacja każdego z nich umożliwiająca wzajemne porównywanie i dalszą analizę – tzw. normalizacja danych.

Jednym ze sposobów wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych jest metoda Perkala, rekomendowana w publikacji Ministerstwa Rozwoju i Technologii pt. *„Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”*.

Proces normalizacji wskaźników w metodologii Perkala polega na przekształceniu surowych wartości wskaźników, które wyrażone są w różnych jednostkach i przedziałach, do formy porównywalnej statystycznie. Osiąga się to poprzez odjęcie od każdej zmiennej jej średniej arytmetycznej, a następnie podzielenie otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe (standaryzacja). Ponieważ metoda Perkala mierzy natężenie negatywnych zjawisk (kryzysu), wysokie wartości stymulant (wskaźników, których wysokie wartości są zjawiskiem pozytywnym i świadczą o rozwoju danej jednostki urbanistycznej, a zatem działają przeciwstawnie do kryzysu) muszą zostać odwrócone. Przekształcenie polega na pomnożeniu znormalizowanej wartości wskaźnika przez -1. Celem przekształcenia stymulant jest ujednoczenie kierunku oddziaływania wszystkich wskaźników. Po tym etapie, wszystkie wskaźniki (bez względu na ich pierwotny charakter) mają ten sam sens: im wyższa wartość po normalizacji i ewentualnym przekształceniu (w przypadku stymulant), tym silniejsze natężenie negatywnego zjawiska (kryzysu) w danym polu podstawowym.

Tym samym proces sformułowania wskaźników syntetycznych przebiegał następująco:

W pierwszej kolejności każde ze zjawisk kryzysowych normalizowane jest zgodnie ze wzorem

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i,

$\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j,

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j.

Kolejnym krokiem budowania wskaźnika syntetycznego jest określenie czy dany wskaźnik jest stymulantą (wysokie wartości wskaźnika oznaczają, że dane zjawisko jest pozytywne), czy destymulantą (wysokie wartości wskaźnika oznaczają, że dane zjawisko jest negatywne). W przypadku destymulant otrzymane w wyniku normalizacji wartości pozostawia się bez zmian, natomiast uzyskane wartości dla stymulant należy przekształcić według wzoru:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i .

Ostatni etap obejmuje obliczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego dla każdej z jednostek. Jest on sumą wszystkich wskaźników cząstkowych, które określają negatywne zjawiska w sferze społecznej. Wartość wskaźnika syntetycznego wskazuje czy dana znajduje się w stanie kryzysowym. Im wyższa wartość wskaźnika, tym większe natężenie kryzysu w danym miejscu. Wskaźnik syntetyczny dla zjawisk społecznych oblicza się za pomocą wzoru:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk,

n – liczba wskaźników (cech),

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej.

Jeżeli wartość wskaźnika syntetycznego jest dodatnia, to świadczy to o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danej jednostce, podczas gdy wartość ujemna wskazuje na pozytywny obraz zjawisk społecznych.

Generalnie celem metody jest ułatwienie porównywania stopnia natężenia różnych zjawisk i umożliwienie agregacji wskaźników cząstkowych w jeden syntetyczny wskaźnik dla całej badanej jednostki. Dzięki temu można obiektywnie ustalić, w jakim stopniu dana jednostka agregacji danych znajduje się w stanie kryzysowym i jak mierzalnie „wielka” jest koncentracja negatywnych zjawisk. Normalizacja pozwala na bezpośrednie zobrazowanie natężenia kryzysu dla danego wskaźnika w porównaniu do średniej dla wszystkich jednostek. Im wyższa wartość wskaźnika po normalizacji, tym gorsza jest sytuacja danej jednostki na tle całej gminy.

Poniżej przedstawiono wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej (uzyskaną zgodnie z powyższą procedurą) dla poszczególnych jednostek analitycznych wyznaczonych w gminie Czerniewice.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Tabela 3. Wskaźniki cząstkowe po normalizacji – sfera społeczna, część 1 (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)

Nazwa jednostki	Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024	Odsetek osób bezrobotnych	Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych	Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców	Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców	Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów	Frekwencja wyborcza w 2023
Annopol Duży (Annopol Duży, Annopol Mały)	0,43	0,83	1,21	0,11	-0,60	-0,10	-0,74	-0,36
Annów	-0,53	-0,07	-0,18	-0,90	-0,17	-0,49	-0,47	-2,12
Chociw	-0,10	0,73	0,56	0,35	-0,45	-0,21	0,47	0,77
Chociwek	-0,99	-1,67	-1,01	-0,90	-0,60	-0,60	1,83	0,57
Czerniewice	-0,60	-0,65	0,89	0,18	-0,06	0,15	-0,17	-0,70
Dąbrówka	0,03	-0,72	-1,01	-0,90	-0,09	-0,25	-0,74	-0,36
Gaj	2,99	0,70	-1,01	2,13	-0,60	-0,76	-0,74	-2,12
Krzemienica	-1,42	-0,43	1,21	1,12	-0,60	-0,59	-0,10	0,72
Lechów	0,18	-1,15	-1,01	-0,90	3,77	4,08	-0,74	-0,36
Lipie	0,04	0,51	1,66	0,31	0,09	0,05	0,73	0,77
Mała Wola	0,91	-0,46	0,65	2,13	-0,60	-0,51	-0,10	-2,12

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Nowa Strzemeszna	1,52	1,42	0,65	2,13	-0,60	-0,14	-0,74	0,77
Studzianki	-0,14	0,45	0,42	0,40	1,17	0,49	-0,74	-0,36
Paulinów	-0,76	0,81	-1,01	0,62	-0,60	-0,59	1,83	-0,36
Podkonice Duże	-1,32	0,20	-0,18	-0,14	2,62	1,47	-0,27	0,73
Podkonice Miejskie	-0,63	-1,67	-1,01	-0,90	-0,24	-0,67	2,35	0,73
Podkońska Wola (Podkońska Wola, Podkonice Mate)	0,84	-0,03	1,21	0,11	-0,60	-0,61	0,55	0,73
Stanisławów Lipski	-0,13	1,04	-0,18	-0,14	-0,24	-0,22	-0,74	0,73
Stanisławów Studziński (Stanisławów Studziński, Helenów)	0,65	0,34	0,10	0,11	0,11	-0,40	-0,45	-0,36
Strzemeszna	-0,29	0,84	0,99	-0,29	-0,07	-0,29	2,69	0,77
Strzemeszna Pierwsza	-0,48	0,49	-1,01	-0,90	-0,60	-0,76	-0,74	0,77
Teodozjów	-1,16	-1,67	-1,01	-0,90	-0,60	-0,62	-0,74	-0,36
Turobów	-1,57	-0,34	-1,01	-0,90	-0,60	-0,58	0,00	0,73

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Wale	0,68	2,12	1,21	1,62	0,41	0,16	-0,74	0,77
Wielka Wola	-0,41	1,10	1,95	-0,90	-0,60	-0,55	-0,42	-2,12
Wólka Jagielczyńska	0,07	-1,67	-1,01	-0,90	0,77	1,30	-0,74	0,73
Zubki Duże	0,39	-1,17	-1,01	-0,90	-0,34	-0,23	0,40	0,73
Zubki Małe	1,80	0,11	-1,01	-0,90	-0,13	1,48	-0,74	0,73

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4. Wskaźniki cząstkowe po normalizacji – sfera społeczna, część 2 (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)

Nazwa jednostki agregacji danych (jednostka przestrzenna)	Pomoc społeczna				
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu		
			Ubóstwa	Niepełnosprawności	Długotrwałej lub ciężkiej choroby
			w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej		
Annopol Duży (Annopol Duży, Annopol Mały)	0,93	-0,14	-0,14	-0,42	0,44
Annów	-0,77	1,38	1,27	-0,80	-0,53
Chociw	1,91	-0,31	-0,79	-0,67	-0,37
Chociwek	-1,01	-0,65	-0,98	-0,80	-0,53

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Czerniewice	-0,88	1,38	0,14	1,21	0,11
Dąbrówka	-0,18	-0,65	-0,60	-0,80	-0,53
Gaj	-1,01	-0,65	-0,98	-0,80	-0,53
Krzemienica	-0,77	1,38	1,27	0,71	-0,53
Lechów	-0,41	0,37	0,14	0,71	0,44
Lipie	0,39	0,09	-0,57	-0,25	-0,18
Mała Wola	-0,83	-0,65	1,27	-0,80	-0,53
Nowa Strzemeszna	0,34	2,06	1,27	1,21	0,76
Studzianki	-0,39	-0,07	-0,34	-0,37	0,57
Paulinów	0,80	-0,65	-0,53	-0,80	-0,53
Podkonice Duże	-0,87	-0,65	-0,98	2,22	3,33
Podkonice Miejskie	-1,01	-0,65	-0,98	-0,80	-0,53
Podkońska Wola (Podkońska Wola, Podkonice Małe)	-1,01	-0,65	-0,98	-0,80	-0,53
Stanisławów Lipski	-0,81	3,41	3,51	2,22	-0,53
Stanisławów Studziński (Stanisławów Studziński, Helenów)	0,36	-0,07	-0,34	-0,37	0,02
Strzemeszna	-0,28	-0,65	-0,08	-0,80	-0,53

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Strzemeszna Pierwsza	0,04	-0,65	-0,08	-0,80	-0,53
Teodozjów	3,16	-0,65	-0,66	-0,80	-0,53
Turobów	-0,23	-0,65	-0,42	0,71	-0,53
Wale	0,83	0,16	0,14	0,11	-0,53
Wielka Wola	0,43	-0,40	-0,14	0,33	-0,29
Wólka Jagielczyńska	1,06	-0,65	-0,57	0,02	-0,18
Zubki Duże	-0,86	-0,65	1,27	2,22	3,33
Zubki Małe	1,07	-0,14	-0,14	-0,80	-0,05

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna (podsumowanie)

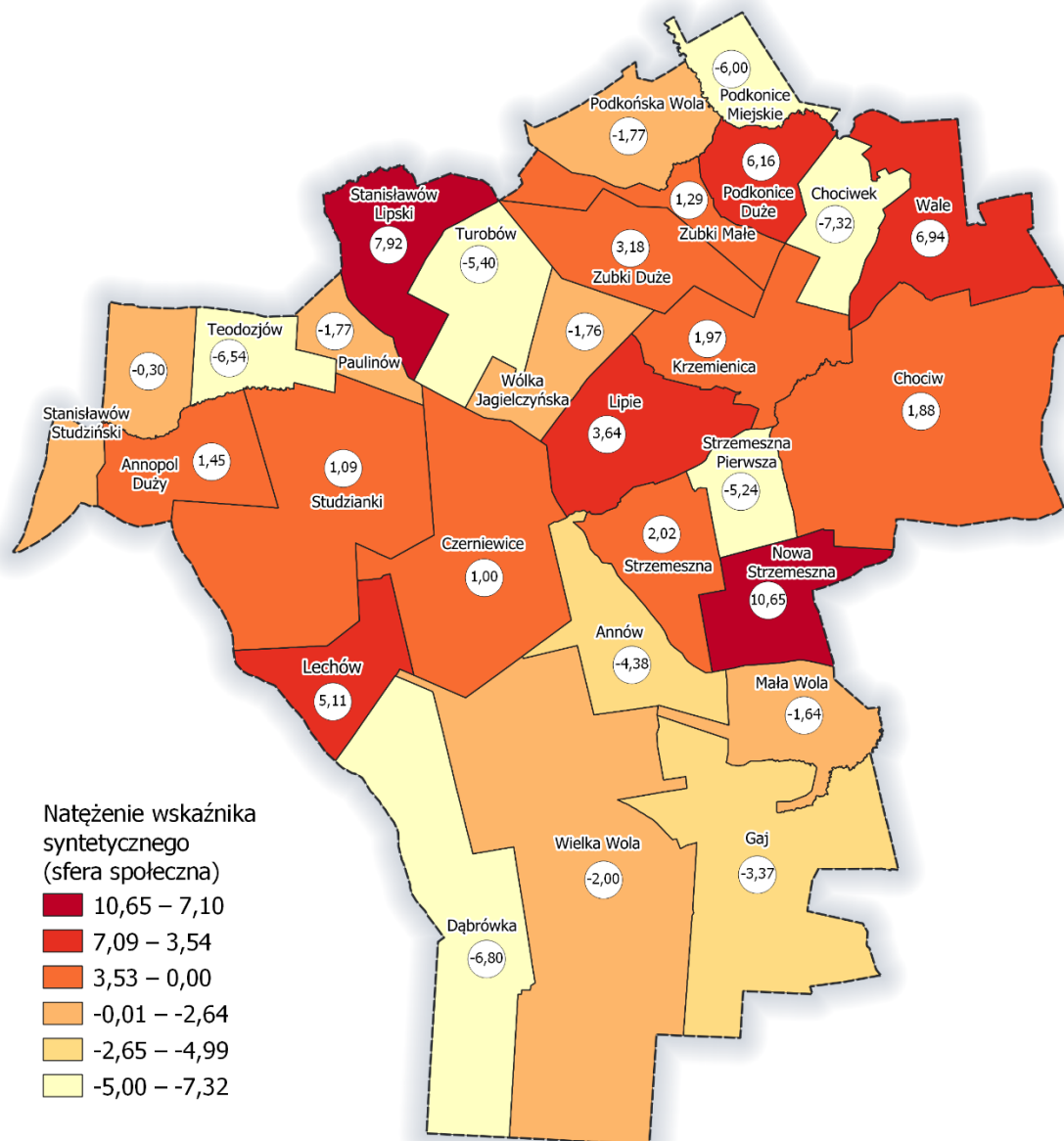
Nazwa jednostki agregacji danych (jednostka przestrzenna)	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej
Nowa Strzemeszna	10,65
Stanisławów Lipski	7,92
Wale	6,94
Podkonice Duże	6,16
Lechów	5,11
Lipie	3,64
Zubki Duże	3,18
Strzemeszna	2,02
Krzemienica	1,97
Chociw	1,88
Annopol Duży (Annopol Duży, Annopol Mały)	1,45
Zubki Małe	1,29
Studzianki	1,09
Czerniewice	1,00
Stanisławów Studziński (Stanisławów Studziński, Helenów)	-0,30
Mała Wola (Dzielnica)	-1,64
Wólka Jagielczyńska	-1,76
Paulinów	-1,77
Podkońska Wola (Podkońska Wola, Podkonice Małe)	-1,77
Wielka Wola	-2,00
Gaj	-3,37
Annów	-4,38
Strzemeszna Pierwsza	-5,24

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Nazwa jednostki agregacji danych (jednostka przestrzenna)	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej
Turobów	-5,40
Podkonice Miejskie	-6,00
Teodozjów	-6,54
Dąbrówka	-6,80
Chociwek	-7,32

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 2. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)

Źródło: opracowanie własne

W efekcie niniejszej analizy uzyskano wynik:

obszar gminy Czerniewice, znajdujący się w stanie kryzysowym, z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, to obszar jednostek przestrzennych: Annopol Duży, Chociw, Czerniewice, Krzemienica, Lechów, Lipie, Nowa Strzemeszna, Studzianki, Podkonice Duże, Stanisławów Lipski, Strzemeszna, Wale, Zubki Duże, Zubki Małe.

Krok 4: analiza danych w pozostałych sferach

Zgodnie z wytycznymi ustawy o rewitalizacji w procedurze delimitacji, oprócz analizy negatywnych zjawisk w sferze społecznej, uwzględnia się także występowanie kryzysu w przynajmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Występowanie kryzysu w sferze społecznej stanowi podstawę do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a sfery pozaspołeczne stanowią w tym przypadku kolejną, uzupełniającą tę decyzję przesłankę. Ustawa o rewitalizacji mówi bowiem, iż obszar zdegradowany musi charakteryzować się zidentyfikowanym kryzysem w sferze społecznej oraz zidentyfikowanym kryzysem w minimum jednej z pozostałych, pozaspołecznych sfer.

Tym samym w ramach tego etapu przeprowadzono szczegółową diagnozę zjawisk występujących na terenie gminy Czerniewice w pozostałych (pozaspołecznych) sferach wskazanych w ustawie o rewitalizacji.

Analiza – analogicznie jak w Kroku 2 – została przeprowadzona w podziale na ustalone jednostki przestrzenne z uwzględnieniem 20 wskaźników opisujących negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, techniczne i funkcjonalno-przestrzenne.

Zgodnie z wytycznymi ustawy o rewitalizacji analizie poddano także wskaźniki pozwalające na ocenę stopnia dostępności przestrzeni i obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami. W tym celu w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej uwzględniono taki wskaźnik jak:

- odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Analizę przeprowadzono ze świadomością, iż w znacznej części analizowanych jednostek agregacji danych nie występują budynki użyteczności publicznej tym samym wskaźniki tego typu nie przyjmują tam żadnych wartości.

Tabela 6. Wykaz wskaźników do sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

L.p.	Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
1.	GOSPODARCZA	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki i występowaniu ewentualnych problemów na lokalnym rynku pracy.
2.		Zmiana liczby aktywnych podmiotów gospodarczych 2019-2024 (%)	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki i aktywności lokalnej przedsiębiorczości.
3.		Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ogólnej ich liczbie	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik informuje o problemach gospodarczych obszaru.
4.		Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik pokazuje tendencję rozwojową w zakresie lokalnej gospodarki.
5.		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik informuje o zjawiskach kryzysowych w zakresie lokalnej gospodarki.
6.	ŚRODOWISKOWA	Średnie roczne stężenie pyłu PM10	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Wskaźnik pokazuje zanieczyszczenie powietrza na danym obszarze, które stanowi poważne wyzwanie dla zdrowia publicznego danej jednostki.
7.		Średnie roczne stężenie pyłu PM 2,5	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Wskaźnik pokazuje zanieczyszczenie powietrza na danym obszarze, które stanowi poważne wyzwanie dla zdrowia publicznego danej jednostki.
8.		Średnie roczne stężenie B(a)P	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Wskaźnik pokazuje zanieczyszczenie powietrza na danym obszarze, które stanowi poważne wyzwanie dla zdrowia publicznego danej jednostki.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

9.		Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody (pomniki przyrody, formy chronionego krajobrazu)	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Wskaźnik mówi o tym czy na danym obszarze występują jakiekolwiek powierzchniowe formy ochrony przyrody. Dla człowieka i jego jakości życia sąsiedztwo obszarów chronionych, z zachowanym naturalnym biosystemem, jest czynnikiem sprzyjającym (pozytywny wpływ na zdrowie). Ponadto wskaźnik świadczy o występowaniu na danym obszarze terenów wymagających specjalnego traktowania, ze względu na występujące na nich walory środowiskowe, poddane prawnej ochronie.
10.		Ilość zebranych odpadów komunalnych na 1000 osób	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Wskaźnik informuje o ilości odpadów komunalnych w przeliczeniu na kilometr kwadratowy danego obszaru. Może świadczyć o poziomie świadomości ekologicznej mieszkańców.
11.	TECHNICZNA	Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej na 1000 mieszkańców	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik obrazuje stopień zwodociągowania poszczególnych jednostek i może świadczyć o konieczności rozwoju sieci wodociągowej.
12.		Liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej na 1000 osób	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik obrazuje stopień przyłączenia do sieci kanalizacyjnej poszczególnych jednostek i może świadczyć o konieczności rozwoju sieci kanalizacyjnej.
13.		Roczna liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 100 mieszkańców	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik obrazuje częstość awarii sieci kanalizacyjnej w danej jednostce w odniesieniu do liczby mieszkańców, a tym samym wskazuje na potencjalny problem ze stanem technicznym tej sieci.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

14.	FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA	Gęstość średnioważona przystanków	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik obrazuje poziom dostępności do publicznej usługi komunikacyjnej oraz obrazuje warunki dla mobilności i przemieszczania się.
15.		Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb OzN	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik świadczy o niedostosowaniu infrastruktury publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
16.		Liczba pustostanów na 100 budynków	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik informuje jaką część budynków stanowią pustostany. Występowanie ich pogarsza ogólną jakość tkanki budowlanej danego obszaru.
17.		Udział liczby pieców do wymiany budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik obrazuje jakość tkanki budowlanej poprzez udział budynków korzystających z nieekologicznych źródeł energii cieplnej.
18.		Liczba instalacji fotowoltaicznych na 100 budynków ogółem	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik informuje o obecności instalacji fotowoltaicznych na budynkach danego obszaru. Im więcej instalacji fotowoltaicznych, tym wzrasta przystosowanie danego obszaru do transformacji energetycznej.
19.		Liczba zabytków na 100 budynków ogółem	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik informuje o odsetku zabytków na danym obszarze, których występowanie stanowi wyzwanie organizacyjne (utrzymanie zabytku) dla danej jednostki
20.		Liczba budynków zabytkowych wymagających remontu na 100 budynków ogółem	Urząd Gminy w Czerniewicach	Wskaźnik informuje o odsetku zabytków wymagających remontu na danym obszarze, których występowanie stanowi szczególne wyzwanie – wiąże się z kosztownymi remontami i utrzymaniem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i UG w Czerniewicach

Podsumowanie analizy wskaźnikowej w sferach pozaspołecznych

Analiza wskaźników tzw. pozaspołecznych i porównanie ich wartości z wartościami dla gminy pozwoliła na stwierdzenie, które obszary/jednostki objęte są kryzysem w poszczególnych sferach: gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej.

Sfery gospodarcza, środowiskowa, techniczna i przestrzenno-funkcjonalna zdiagnozowane zostały z wykorzystaniem zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych, opisanych w Kroku 4. Każdy ze wskaźników poddano obiektywnej ocenie, aby wskazać, czy sprzyja on rozwojowi czy wpływa na pogłębianie się kryzysu na danym obszarze. Natężenie zjawisk kryzysowych w sferach pozaspołecznych zostało obliczone poprzez przypisanie każdemu ze wskaźników (w ramach poszczególnych sfer) punktów - odnosząc uzyskaną wartość do średniej wartości wskaźnika dla gminy. W przypadku wartości wskaźnika wskazującej na sytuację mniej korzystną niż średnia dla gminy nadano jednostce 1 punkt, w przypadku sytuacji korzystniejszej niż średnia gminna było to 0 punktów. W przypadku wskaźnika jakościowego pn. występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody, ocenianego jako TAK/NIE 1 punkt nadano jednostkom, w których odpowiedź wskazywała na destymulantę rozwojową czyli NIE a więc brak na terenie jednostki powierzchniowych form ochrony przyrody⁵.

Uzyskaną w ten sposób przez poszczególne jednostki łączną liczbę punktów w danej sferze interpretuje się jako syntetyczną ocenę natężenia kryzysu w danej sferze.

W poszczególnych sferach maksymalna, łączna liczba punktów wynosiła:

- dla sfery gospodarczej 5 punktów (5 analizowanych wskaźników);
- dla sfery środowiskowej 5 punktów (5 analizowanych wskaźników);
- dla sfery technicznej 6 punktów (6 analizowanych wskaźników);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej 4 punkty (4 analizowane wskaźniki).

Przyjęto, iż o wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w danej sferze świadczy uzyskana przez jednostkę liczba punktów wyższa niż 50% maksymalnej, łącznej liczby punktów dla danej sfery. Tym samym wysokie natężenie zjawisk kryzysowych wymagało uzyskania:

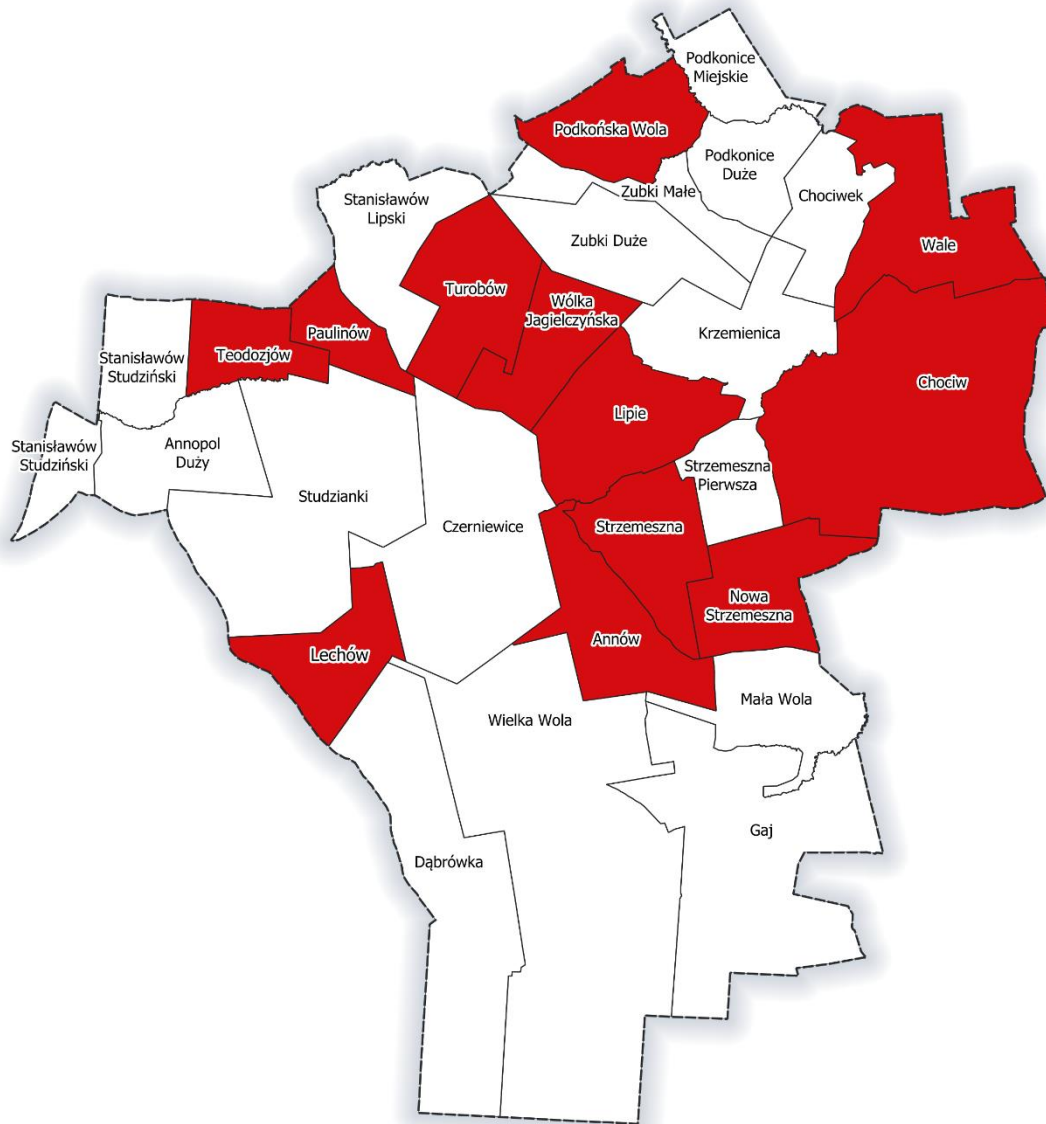
- dla sfery gospodarczej minimum 3 punkty (na 5 możliwych do uzyskania);
- dla sfery środowiskowej minimum 3 punkty (na 5 możliwych do uzyskania);
- dla sfery technicznej minimum 4 punkty (na 6 możliwych do uzyskania);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej minimum 3 punkty (na 4 możliwych do uzyskania).

Wartości punktowe uzyskane przez wszystkie jednostki analityczne w ramach czterech analizowanych sfer pozaspołecznych, przedstawiają poniższe rysunki (kartogramy).

---

⁵ Należy mieć na uwadze, że powierzchniowe formy ochrony przyrody z punktu widzenia dobrostanu człowieka stanowią zaletę danego terenu – pozytywnie wpływają na jakość życia. Dodatkowo tereny chronione czy też obiekty (m.in. pomniki przyrody), o wysokich wartościach środowiskowych, stwarzają możliwości rekreacji i wypoczynku, które są korzystne dla zdrowia fizycznego i psychicznego, tym samym zapewniają fundament dla zdrowszego i bardziej zrównoważonego środowiska niezbędnego dla dobrostanu człowieka.

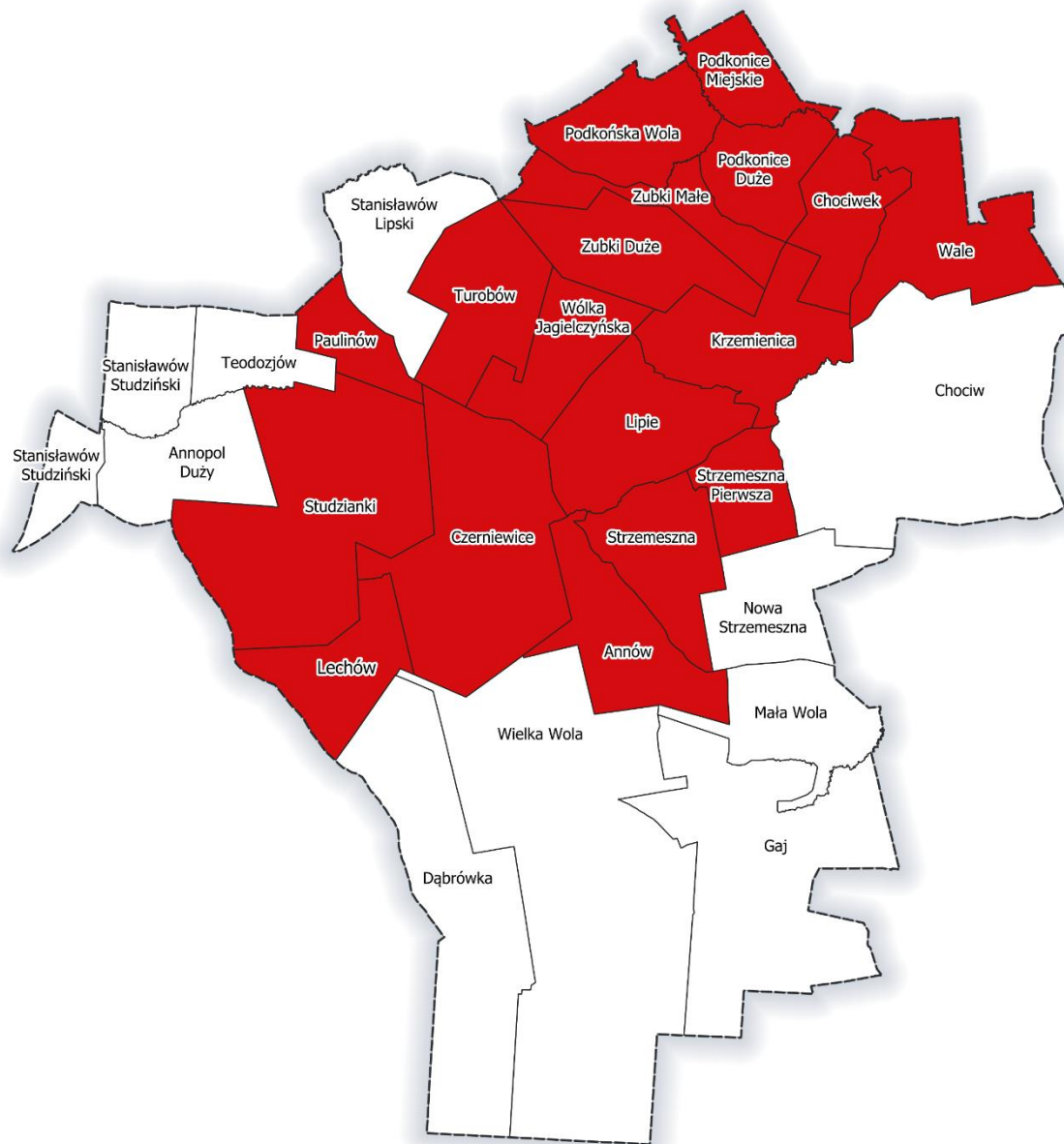
Rysunek 3. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze gospodarczej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym.

Źródło: opracowanie własne

W ramach sfery gospodarczej przeanalizowano 5 wskaźników cząstkowych. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych w tej sferze (ponad 50% analizowanych wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna) zidentyfikowano w 12 jednostkach analitycznych: Annów, Chociw, Lechów, Lipie, Nowa Strzemeszna, Paulinów, Podkońska Wola, Strzemeszna, Teodozjów, Turobów, Wale, Wólka Jagielczyńska.

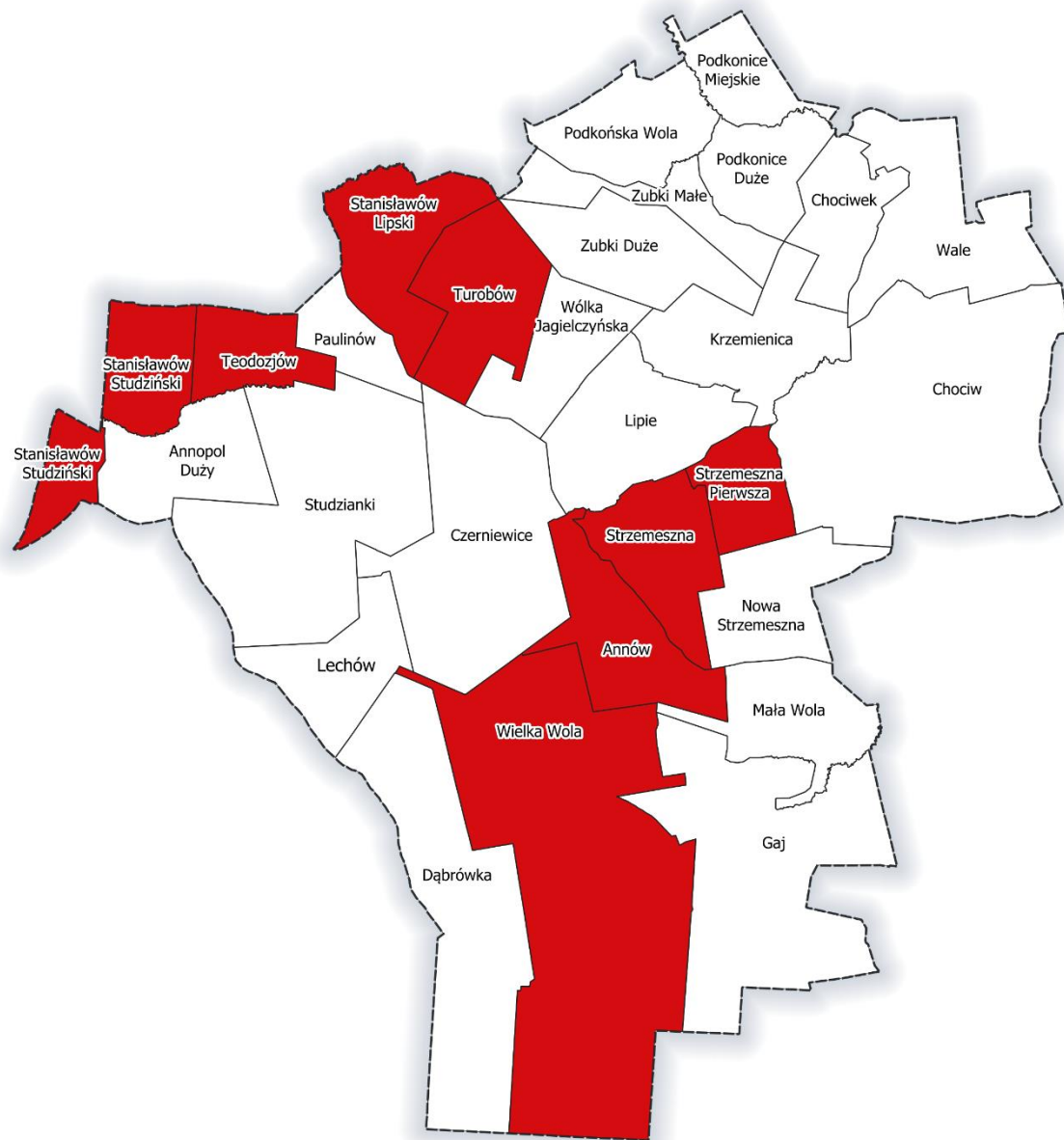
Rysunek 4. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze środowiskowej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym.

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do sfery środowiskowej analizie poddano 5 wskaźników cząstkowych. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (ponad 50% analizowanych wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna) zdiagnozowano w 18 jednostkach analitycznych: Annów, Chociwek, Czerniewice, Krzemienica, Lechów, Lipie, Studzianki, Paulinów, Podkonice Duże, Podkonice Miejskie, Podkońska Wola, Strzemeszna, Strzemeszna Pierwsza, Turobów, Wale, Wólka Jagielczyńska, Zubki Duże, Zubki Małe.

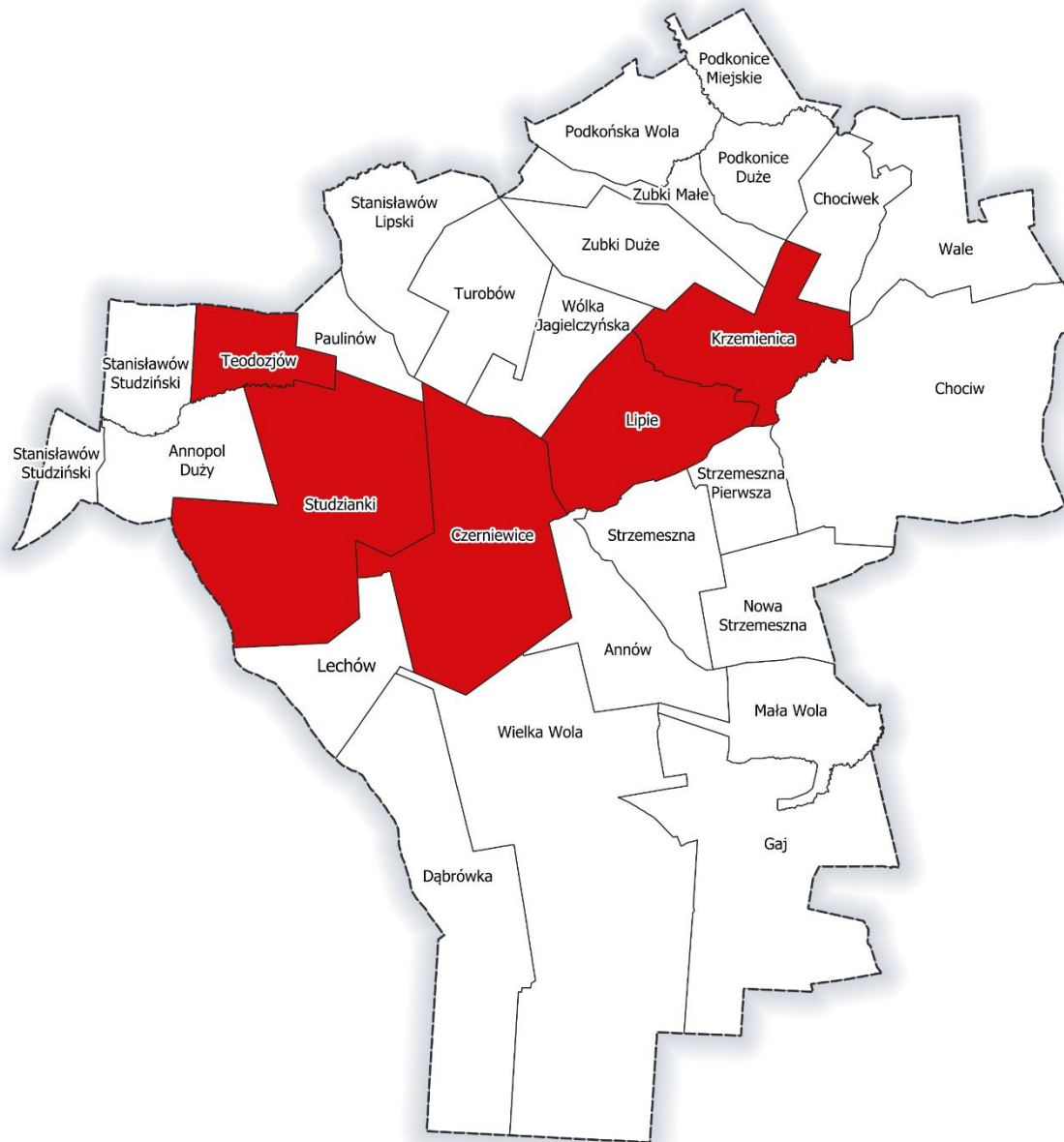
Rysunek 5. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze przestrzenno – funkcjonalnej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym.

Źródło: opracowanie własne

W przypadku sfery funkcjonalno – przestrzennej w diagnozie wykorzystano 4 wskaźniki cząstkowe. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (powyżej 50% analizowanych wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna) dotyczyło 8 jednostek analitycznych: Annów, Stanisławów Lipski, Stanisławów Studziński, Strzemeszna, Strzemeszna Pierwsza, Teodozjów, Turobów, Wielka Wola.

Rysunek 6. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze technicznej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym.

Źródło: opracowanie własne

W ramach sfery technicznej przeanalizowano łącznie 6 wskaźników. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (powyżej 50% analizowanych wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna) zdiagnozowano w 5 jednostkach analitycznych: Czerniewice, Krzemienica, Lipie, Studzianki, Teodozjów.

Krok 5: wyznaczenie obszaru zdegradowanego

W ramach przeprowadzonej analizy wskaźnikowej wyznaczono obszar zdegradowany w gminie Czerniewice. Za obszary zdegradowane przyjęto jednostki przestrzenne, w których wartość wskaźnika syntetycznego (sfera społeczna) była powyżej zero (Krok 3) oraz występował kryzys przynajmniej w jednej z pozaspołecznych sfer (Krok 4) o wysokim poziomie natężenia zjawiska kryzysowego (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna).

Jednostki te zostały wyróżnione w poniższej tabeli która przyjęła następującą konstrukcję: nazwa jednostki przestrzennej, wartość wskaźnika syntetycznego dla danej jednostki przestrzennej oraz zestawienie sfer pozaspołecznych gdzie występują zjawiska kryzysowe dla danej jednostki przestrzennej. Jednostki agregacji danych (przestrzenne) zaprezentowano w układzie: od najwyższych do coraz niższych wartości wskaźnika syntetycznego (sfera społeczna).

Obszar zdegradowany w Gminie Czerniewice został wyznaczony na terenie jednostek przestrzennych:

Czerniewice, Krzemienica, Lechów, Lipie, Nowa Strzemeszna, Podkonice Duże, Stanisławów Lipski, Strzemeszna, Studzianki, Wale, Zubki Duże, Zubki Małe.

Powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi 50,11 km², co stanowi **39,14%** powierzchni całej gminy Czerniewice.

Obszar zdegradowany zamieszkuje 2632 osób, co stanowi **53,59 %** ludności gminy Czerniewice.

Tabela 7. Wyniki analizy wskaźnikowej – obszary zdegradowane

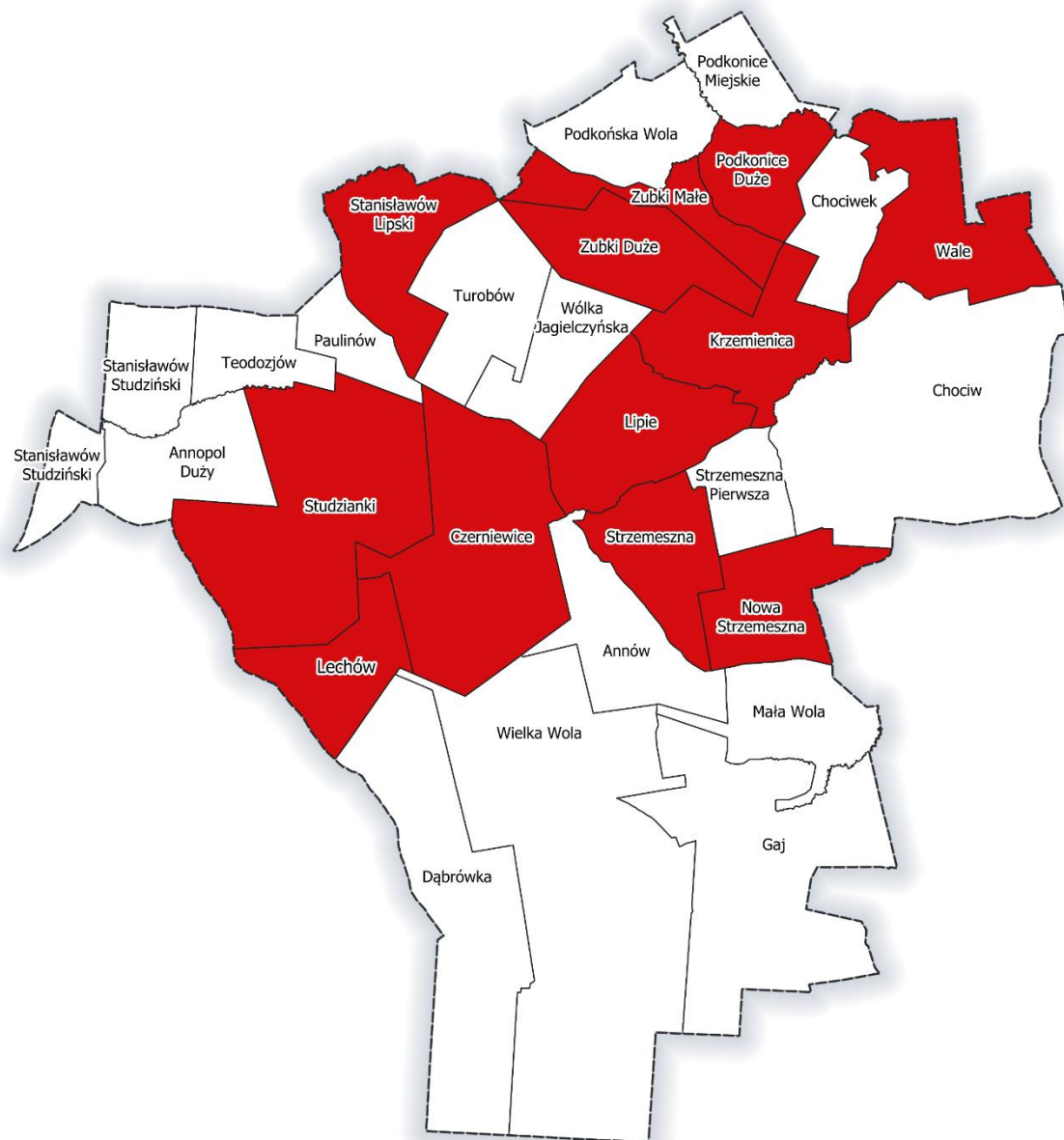
Nazwa jednostki przestrzennej	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera funkcjonalno-przestrzenna	Sfera techniczna
		Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęło wartość mniej korzystną niż średnia gminna)			
Nowa Strzemeszna	10,65	TAK	NIE	NIE	NIE
Stanisławów Lipski	7,92	NIE	NIE	TAK	NIE
Wale	6,94	TAK	TAK	NIE	NIE
Podkonice Duże	6,16	NIE	TAK	NIE	NIE
Lechów	5,11	TAK	TAK	NIE	NIE
Lipie	3,64	TAK	TAK	NIE	TAK
Zubki Duże	3,18	NIE	TAK	NIE	NIE
Strzemeszna	2,02	TAK	TAK	TAK	NIE
Krzemienica	1,97	NIE	TAK	NIE	TAK
Chociw	1,88	NIE	NIE	NIE	NIE
Annopol Duży (Annopol Duży, Annopol Mały)	1,45	NIE	NIE	NIE	NIE
Zubki Małe	1,29	NIE	TAK	NIE	NIE
Studzianki	1,09	NIE	TAK	NIE	TAK
Czerniewice	1,00	NIE	TAK	NIE	TAK

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Stanisławów Studziński (Stanisławów Studziński, Helenów)	-0,30	NIE	NIE	TAK	NIE
Mała Wola (Dzielnica)	-1,64	NIE	NIE	NIE	NIE
Wólka Jagielczyńska	-1,76	TAK	TAK	NIE	NIE
Paulinów	-1,77	TAK	TAK	NIE	NIE
Podkońska Wola (Podkońska Wola, Podkonice Małe)	-1,77	TAK	TAK	NIE	NIE
Wielka Wola	-2,00	NIE	NIE	TAK	NIE
Gaj	-3,37	NIE	NIE	NIE	NIE
Annów	-4,38	TAK	TAK	TAK	NIE
Strzemeszna Pierwsza	-5,24	NIE	TAK	TAK	NIE
Turobów	-5,40	TAK	TAK	TAK	NIE
Podkonice Miejskie	-6,00	NIE	TAK	NIE	NIE
Teodozjów	-6,54	TAK	NIE	NIE	TAK
Dąbrówka	-6,80	NIE	NIE	NIE	NIE
Chociwek	-7,32	TAK	TAK	NIE	NIE

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 7. Obszar zdegradowany gminy Czerniewice – na kartogramie kolorem czerwonym oznaczono jednostki przestrzenne składające się na obszar zdegradowany Gminy Czerniewice

Źródło: opracowanie własne

Krok 6: wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Uwzględniając wszystkie przeprowadzone i opisane wyżej działania (Kroki: 1 – 5) możliwe było wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Całość wyznaczonego w Kroku 5 obszaru zdegradowanego przewyższała wartości wskazane w ustawie o rewitalizacji (tzn. obszar większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkiwany przez ponad 30% mieszkańców gminy). Tym samym należało dokonać zawężenia wskazanego obszaru do standardu odpowiadającego obszarowi rewitalizacji czyli obszarowi obejmującemu nie więcej jak 20 % powierzchni gminy i zamieszkałemu nie więcej jak przez 30 % mieszkańców gminy. W tym celu przyjęto następujące drogi postępowania:

— ilościowe

- o pogłębione wnioski z analizy wskaźnikowej opracowanej dla obszaru gminy Czerniewice

oraz

— jakościowe

- o wyniki spotkań roboczych z liderami samorządowymi oraz przedstawicielami Urzędu Gminy w Czerniewicach oraz jednostek podległych,
- o spacer badawczy (o charakterze wizji lokalnej zrealizowany w dniu 27 sierpnia 2025 roku),
- o dwa spotkania otwarte z mieszkańcami w dn. 16 października 2025 roku (w ramach konsultacji społecznych).

Wyznaczając obszar rewitalizacji gminy Czerniewice, poza szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, wzięto pod uwagę także następujące przesłanki: istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego (potencjał rozwojowy) oraz funkcje poszczególnych jednostek zdegradowanych pełnione w gminie. Tym samym mając na uwadze art. 10. ust. 1 ustawy o rewitalizacji mówiący, iż „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji”, obszarem rewitalizacji objęto jednostkę Czerniewice (m.in. koncentracja usług publicznych a także gospodarczych – centralny obszar gminy, cechujący się wysokim potencjałem zmiany gdzie przyszłe interwencje rewitalizacyjne mają możliwość przynieść efekty o wyraźnie największej skali oddziaływania). Powyższa przesłanka miała także zastosowanie co do decyzji o wskazaniu Strzemesznej oraz Lipia jako jednostek rekomendowanych do objęcia obszarem rewitalizacji.

Powyższe rekomendacje wsparto wnioskami z wizji lokalnej (spaceru badawczego), spotkań otwartych z mieszkańcami oraz spotkań roboczych z przedstawicielami gminy. Warto zaznaczyć, iż spacer badawczy precyzyjnie zobrazował miejsca koncentracji negatywnych funkcjonalno-przestrzennych, technicznych czy środowiskowych zjawisk, dając podstawy precyzyjnego wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Między innymi w ramach spaceru badawczego dokonano zawężenia pierwotnej propozycji obszaru rewitalizacji poprzez objęcie nim jedynie części jednostki analitycznej Czerniewice. Obszar Czerniewic podzielony jest bowiem drogą ekspresową S8 co w naturalny sposób przestrzenie, ale także funkcjonalnie, różnicuje tą jednostkę. W części centralnej

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Czerniewic, gdzie koncentruje się zabudowa mieszkaniowa oraz gdzie zlokalizowane są główne funkcje sołectwa, ale także całej gminy, zdecydowano się wyznaczyć obszar rewitalizacji. W części północno zachodniej jednostki Czerniewice, „za drogą” ekspresową S8, gdzie rozwija się zabudowa przemysłowa, zdecydowano się nie wyznaczać obszaru rewitalizacji gdyż plany rozwojowe gminy dedykują ten obszar m.in. rozwojowi gospodarczemu. Obecnie widać już w terenie, w sąsiedztwie S8, lokujące się przedsiębiorstwa. Proces ten będzie podstępował z uwagi na doskonałą lokalizację tej części gminy w sąsiedztwie drogi ekspresowej pomiędzy dwoma zjazdami (oba na terenie gminy Czerniewice).

Ostatecznie zdecydowano się wyznaczyć w gminie Czerniewice obszar rewitalizacji obejmujący ostatecznie teren wchodzący w skład czterech jednostek: Czerniewice, Lipie, Strzemeszna i Strzemeszna Nowa.

Obszar rewitalizacji w gminie Czerniewice obejmuje jednostki:

Czerniewice, Strzemeszna, Nowa Strzemeszna, Lipie.

Powierzchnia obszaru rewitalizacji to 11,87 km² co stanowi 9,27 % powierzchni gminy.

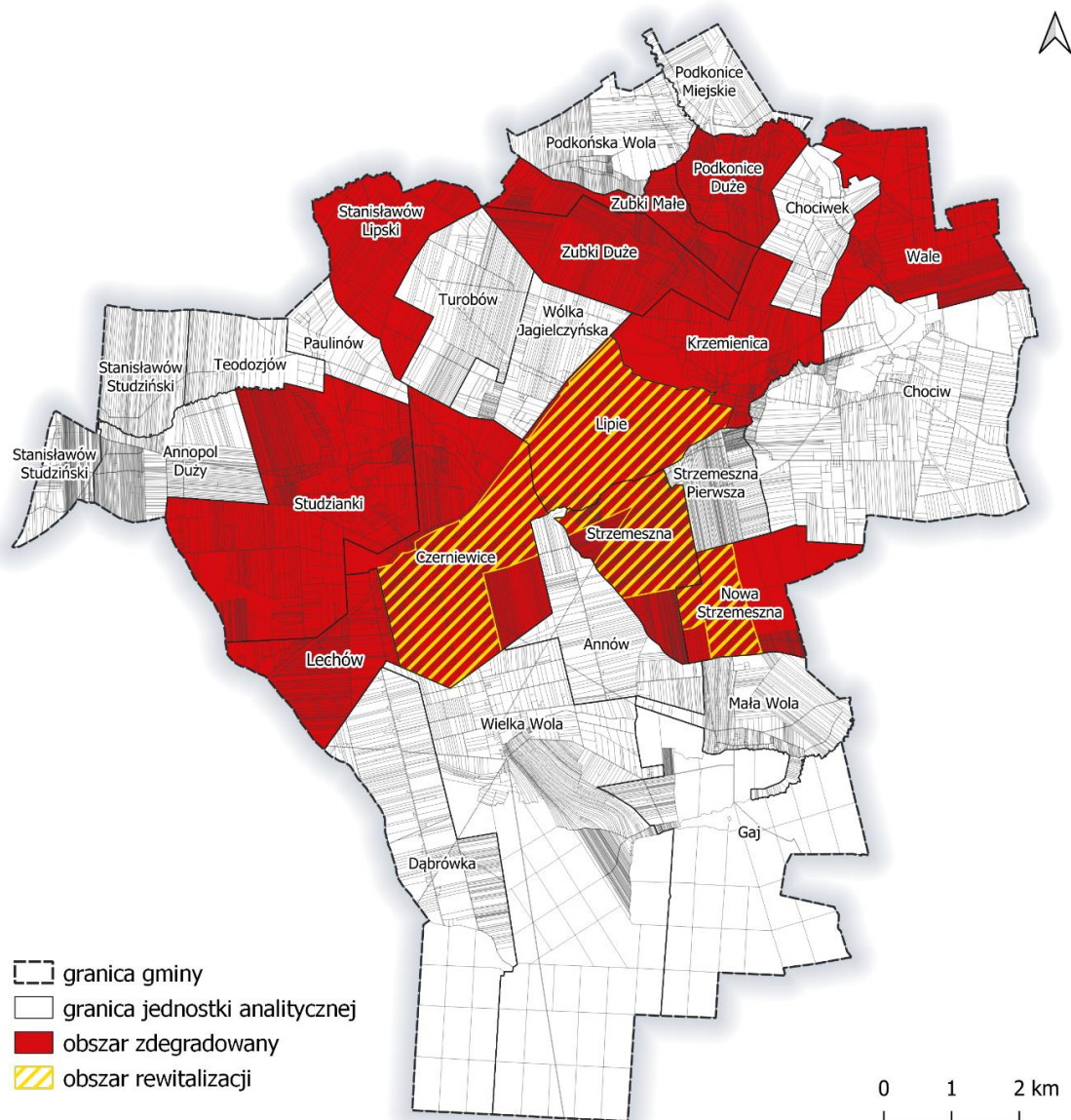
Obszar rewitalizacji w gminie Czerniewice jest zamieszkały przez **1368 mieszkańców co stanowi 27,86% ludności gminy Czerniewice.**

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Czerniewice po przeprowadzonych zgodnie z ustawą o rewitalizacji konsultacjach społecznych został wyznaczony na podstawie **uchwały NR XXI/107/2025 Rady Gminy Czerniewice z dnia 27 listopada 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice.** Uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego 11 grudnia 2025 r. (Poz. 11393).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Poniższy Rysunek 8 przedstawia poglądowo mapę obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wyznaczonego w gminie Czerniewice – uwaga: rysunek nie zachowuje skali 1:5000. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice – skala 1:5000 (podkład: mapa zasadnicza) jest samodzielnym opracowaniem.

Rysunek 8. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w mieście i gminie Czerniewice⁶

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy zasadniczej 1:5000 wydanej przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Mazowieckim

⁶ Zaprezentowana mapa jest obrazem poglądowym nie oddającym skali 1:5000. Mapa zasadnicza w skali 1:5000 stanowi integralny załącznik do diagnozy delimitacyjnej.

3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Na obszar rewitalizacji gminy Czerniewice składa się teren wchodzący w skład czterech jednostek przestrzennych: Czerniewice, Lipie, Strzemeszna oraz Strzemeszna Nowa.

Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji to 11,87 km², co stanowi 9,27 % powierzchni gminy. Obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 1366 mieszkańców⁷, stanowiących 27,86 % ludności gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia standardy określone w ustawie o rewitalizacji, tzn. nie jest większy niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez mniej niż 30% mieszkańców gminy.

Diagnoza pogłębiona wyznaczonego na terenie gminy Czerniewice obszaru rewitalizacji charakteryzuje zjawiska kryzysowe identyfikowane w sferze społecznej oraz sferach pozaspołecznych (gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej).

Wyniki diagnozy są kompilacją:

- **analizy danych zastanych** (dane ilościowe pochodzące ze statystyk publicznych oraz baz danych źródłowych przekazane do celów niniejszej analizy przez Urząd Gminy w Czerniewicach oraz instytucje publiczne gminy Czerniewice – stan na dzień 31 grudnia 2024 r., w sytuacji innej informacja taka została podana w tekście diagnozy);
- przeprowadzonych **badń jakościowych**⁸ (**indywidualne wywiady pogłębione** oraz **indywidualne wywiady kwestionariuszowe**) w styczniu 2026 r. z reprezentantami środowisk gminy Czerniewice: środowiska instytucjonalnego (Komenda Policji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa w Czerniewicach) oraz środowiska organizacji pozarządowych (liderzy organizacji pozarządowymi działających na terenie obszaru rewitalizacji, liderzy opinii, reprezentacji środowiska senioralnego gminy Czerniewice). Zapis w tekście diagnozy: w formie bezpośrednich wypowiedzi respondentów (cytaty oznaczone kolorem czerwonym) – indywidulane wywiady pogłębione. Dodatkowo w diagnozie wprowadzono samodzielny podrozdział zawierający wyniki kolejnych badań jakościowych - 20 wywiadów kwestionariuszowych;
- wniosków z wizji lokalnej obszaru rewitalizacji (technika: spacer badawczy/**spacer studyjny**) z dn. 27 sierpień 2025 roku;
- wyników **spotkania warsztatowego** z dn. 14.01.2026 r. z udziałem 18 przedstawicieli środowiska mieszkańców obszaru rewitalizacji, liderów opinii (m.in. sołtysi, radni), organizacji społecznych (m.in. OSP, KGW), lokalnego środowiska gospodarczego oraz przedstawicieli sektora publicznego (Urząd Gminy, Komenda Policji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa w Czerniewicach) i władz lokalnych (Wójt Gminy Czerniewice). Spotkanie przeprowadzone m.in. z wykorzystaniem techniki pracy world cafe (technika na której osadza się metoda konsultacji społecznych: kawiarenka obywatelska).

⁷ Liczba ludności: stan na 31.12.2024 r.

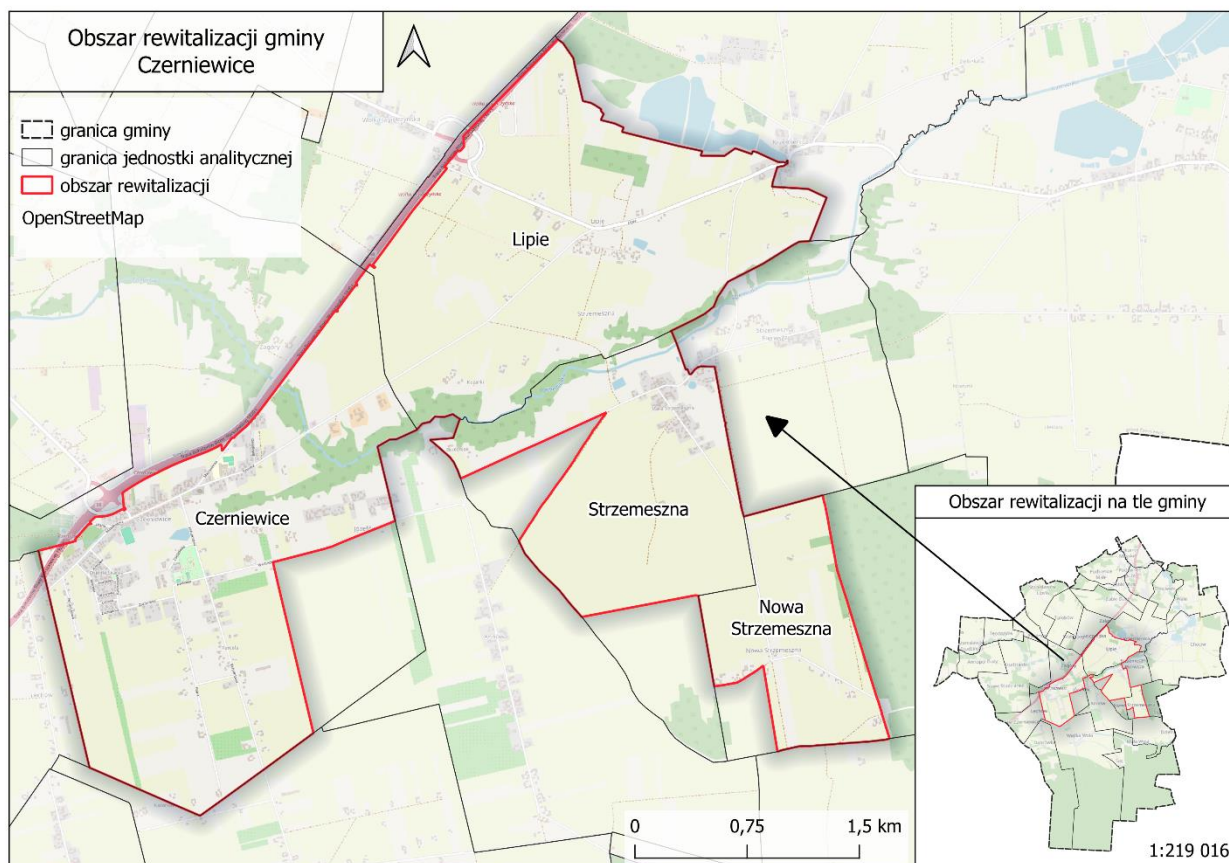
⁸ W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji przeprowadzone badania jakościowe – 7 pogłębionych wywiadów indywidulanych z liderami opinii (technika TDI – pogłębiony wywiad telefoniczny) oraz 20 wywiadów kwestionariuszowych.

3.1 Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i funkcjonalno-przestrzennej

3.1.1. Sfera społeczna

Obszar rewitalizacji gminy Czerniewice został wyznaczony w centralnej części gminy o obejmując obszar czterech jednostek przestrzennych: Czerniewice, Lipie, Strzemeszna oraz Strzemeszna Nowa.

Rysunek 9. Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice

Źródło: opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

Demografia. Jednym z podstawowych wskaźników opisujących sytuację społeczną jest **ruch naturalny ludności**⁹, prezentujący m.in. zestawienie urodzeń i zgonów. Różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w danym okresie może przyjmować wartości dodatnie, odnoszące się do przyrostu naturalnego i ujemne oznaczające tzw. ubytek naturalny ludności. Dla całej gminy Czerniewice saldo ruchu naturalnego na 1000 mieszkańców wynosi -3,46, przy wartości -2,19 dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Warto jednak bardziej szczegółowo przyjrzeć występującemu

⁹ Ruch naturalny to kluczowe zjawisko demograficzne w ramach którego analizie poddaje się małżeństwa, rozwody, separacje, urodzenia i zgony, przy czym dla demografii, w analizie ruchu naturalnego, kluczowe znaczenie ma analiza urodzeń i zgonów. Wszystkie wymienione elementy pociągają za sobą zmiany w liczbie i strukturze ludności wg. płci, wieku i stanu cywilnego.

zróznicowaniu wewnątrz obszaru rewitalizacji gdzie wartości zdecydowanie najbardziej alarmowe występują w jednostce przestrzennej Strzemeszna i wynoszą aż -13,25. Dane wyraźnie wskazują na występowanie **zjawiska ubytku naturalnego ludności** które można klasyfikować w kategorii kryzysu w sferze społecznej.

Sytuacja negatywnie kształtuje się również jeśli chodzi o procentową **zmianę liczby ludności w latach 2019-2024**. W całej gminie Czerniewice wartość ta wynosi -3,89, jednak już w samym obszarze rewitalizacji wartości są wyższe: -5,91.

Trzeci istotny czynnik demograficzny, który potwierdza kryzys w sferze społecznej, **to saldo migracji na 1000 mieszkańców**, czyli informacja czy gmina traci (wartości ujemne) czy zyskuje mieszkańców (wartości dodatnie). W całej gminie wartości te wynoszą średnio -4,28, a już bezpośrednio na obszarze rewitalizacji -6,58. Sam obszar rewitalizacji jest też w tym aspekcie bardzo zróżnicowany - najmniej korzystna sytuacja występuje w Lipiu -28,74.

„(...) młodzi wyjeżdżają, to wyraźnie w koło widać. Jadą w Polskę na studia i już tutaj nie wracają. Wyjeżdżają też za granicę. Nie ma ich tutaj”.

„(...) Ludzi młodych wyciągają stąd studia. Jadą do większych miast i wraca mniej niż połowa”.

„(...) łączna liczba mieszkańców się nam cały czas zmniejsza, wyraźnie widać to zjawisko. Kiedyś byliśmy gminą ponad pięćotysięczną teraz już nie. Co roku ubywa nam około 50 osób czyli można to zobrazować, że co roku znika nam z mapy gminy jedna mała wioska”.

Analizując sytuację demograficzną należy także uwzględnić dane dotyczące udziału w populacji mieszkańców osób starszych (po 60-tym roku życia). Ubytek naturalny ludności i zmniejszenie się liczby ludności czyni bowiem gminę Czerniewice ośrodkiem ze **zwiększającym się udziałem, w populacji** mieszkańców, **osób starszych**. Dla całej gminy Czerniewice odsetek ten wynosi 24,39%, a dla obszaru rewitalizacji jest już nawet nieco wyższy i wynosi 26,39%. Podobnie jak w przypadku innych zjawisk demograficznych tak i to ma różne nasilenie wewnątrz wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Najwięcej osób starszych występuje w jednostce przestrzennej Nowa Strzemeszna 38,78%. W pozostałych częściach obszaru rewitalizacji odsetek osób starszych jest wyższy od średniej dla całej gminy i waha się w uśrednionym przedziale 24 – 27%.

„(...) przed 40-tu laty, jak się tutaj wprowadziliśmy, to wokół nas były same dzieci, a teraz nasi sąsiedzi to sami emeryci, tylko starsze pokolenie. Wiele domów też jest po prostu pustych.”

„(...) widać wioski, czy też skupiska domów, gdzie są w zasadzie sami seniorzy i do tego domy już niezamieszkałe, puste”.

„(...) wyraźnie widać, że nasza społeczność się starzeje. W obszarze rewitalizacji struktura mieszkańców zmienia się, coraz więcej jest emerytów. Niestety także nas, jako społeczności całej gminy, z roku na rok ubywa. Młodzi wyjeżdżają, co tym bardziej powiększa udział osób starszych w strukturze ludności”.

Proces starzenia się populacji może generować szereg problemów/wyzwań odnoszących się do tej grupy mieszkańców. Tymi problemami i wyzwaniem są, między innymi:

- konieczność zapewnienia **szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, w codziennych czynnościach życiowych** dla osób z ograniczoną mobilnością, z problemami zdrowotnymi wynikającymi z podeszłego wieku, itp., przez m.in. organy pomocy społecznej,
- konieczność **niwelacji barier architektonicznych** w przestrzeni publicznej, ale także wprowadzenie rozwiązań zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej,
- **problemy ekonomiczne** związane z inflacją i wzrostem cen przy stosunkowo niewysokich świadczeniach emerytach,
- **problemy natury społeczno – psychologicznej**, np. niska aktywność, izolacja prowadząca do osamotnienia.

„(...) Osoby starsze siłą rzeczy są bardziej schorowane więc potrzebują więcej wsparcia zdrowotnego. Na pewno widać potrzebę rozwoju oferty medycznej, wsparcia specjalistycznego, rehabilitacji”.

„(...) niwelacja barier architektonicznych to paląca potrzeba, co więcej z roku na rok narastająca. Trzeba koniecznie zmodernizować budynki publiczne, ale też ich otoczenie”.

„(...) Budynek Urzędu Gminy, budynek Poczty Polskiej to budynki gdzie potrzeba pilnych działań aby były dostosowane dla osób starszych, z ograniczoną mobilnością. Teraz w stu procentach nie są dostosowane. Myślę, że także przestrzeń publiczna wymaga poprawy takiej jak wyraźniejsze oznaczenie przejść dla pieszych, obniżenie niektórych krawężników, zrobienie bezpiecznych chodników, takich ścieżek tylko dla pieszych ułatwiających poruszanie się np. do sklepu Dino”.

„(...) Emeryci generalnie mają raczej skromne emerytury, więc też narzekają na nie. Zdarz się, że rezygnują na przykład z wyjazdów z Kołem Seniora bo nie na wszystko mogą sobie finansowo pozwolić”.

„(...) Problemy ekonomiczne seniorów nie są może powszechnie widoczne jednak nie należy ulec wrażeniu, że ich nie ma, bo są nieujawnione. Niektórzy na pewno potrzebują wsparcia dziennego, pomocy w zakupie leków, dowozu do lekarza, itp.”.

„(...) Jako służby pomocy społecznej obserwujemy występowanie problemu osamotnienia, izolacji osób starszych. Takie osoby mieszkają same, bez dzieci. Chociaż jako zjawisko, nie można powiedzieć, że tego typu problemy bardzo powszechnie dotyczą nasze środowisko senioralne. Problemy osamotnienia czy izolacji często powiązane są z ich wykluczeniem cyfrowym, ale także wykluczeniem komunikacyjnym. Brak komunikacji uniemożliwia osobom starszym, bez samochodu, dojazd do lekarza, ale i do sklepu”.

Bezrobocie jest kolejnym ważnym czynnikiem opisującym sytuację społeczną, ponieważ może bezpośrednio wpływać na jakość życia mieszkańców. **Odsetek bezrobotnych** w populacji gminy Czerniewice wynosi 2,14%, a w skali ostatnich pięciu lat maleje (spadek -4,55%), co bez wątpienia jest procesem korzystnym. Obszar rewitalizacji cechują jeszcze korzystniejsze wartości: 1,9%, jednak są to wartości uśrednione - występują bowiem jednostki przestrzenne o nieco gorszych parametrach, są nimi: Nowa Strzemeszna (4,08%) oraz Strzemeszna (3,31%). Generalnie wartości jakie przyjmuje

skala bezrobocia w gminie Czerniewice należą do kategorii niskiej i trudno mówić o występowaniu problemu społecznego jakim jest bezrobocie. W skali Polski generalnie o problemie bezrobocia mówimy kiedy zjawisko to przyjmuje wartości 7%-10%, co nie oznacza, że zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji wartości, mogą być diagnostycznie istotne jako sygnał incydentalnych problemów ryzyka wykluczenia zawodowego, które należy interpretować łącznie z innymi wskaźnikami (bierność zawodowa, ubóstwo, korzystanie z pomocy społecznej, itp.). W tym kontekście na uwagę zasługuje jednostka przestrzenna Nowa Strzemeszna gdzie udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej w ogóle bezrobotnych wynosi 100% co dodatkowo bezpośrednio koreluje z wartościami odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

„(...) Bezrobocie nie jest obecnie problemem dla obszaru rewitalizacji”.

Osoby bezrobotne w obszarze rewitalizacji to w przeważającej liczbie kobiety – **wskaźnik udziału bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych** przyjmuje tu bowiem wartość 61,54%, dla wartości analogicznej dla całej gminy na poziomie 47,62%. Może to sugerować występowanie dodatkowych barier aktywizacji zawodowej kobiet (m.in. opiekuńczych, transportowych lub związanych z ograniczoną ofertą pracy) i uzasadnia ukierunkowanie działań rynku pracy na tę grupę odbiorców wsparcia.

„(...) Kobiety w wieku produkcyjnym mogą w pewien sposób być wykluczone z lokalnego rynku pracy który koncentruje się wokół firm budowlanych, budowy dachów, a więc firm poszukujących do pracy mężczyzn, a nie kobiet. Tym samym kobiety mają mały wybór miejsc pracy. Ale także kobiety często zajmują się opieką nad dziećmi, prowadzeniem domu – taki schemat tu jest zakorzeniony”.

Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w obszarze rewitalizacji wynosi 38,46% co także jest wartością wyższą od średniej dla gminy Czerniewice na poziomie 34,29%, tym samym wskazując na nieco większą trwałość problemu bezrobocia na obszarze rewitalizacji.

Pomoc społeczna. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej to kolejny czynnik obrazujący sytuację społeczną na obszarze rewitalizacji. W skali gminy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wynosi 4,26%. W obszarze rewitalizacji wartości te, ujęte jako średnia, są niższe: 1,83% (na wynik wpływają niskie wartości jednostki Czerniewice 0,57%) jednak analizując głębiej to zagadnienie widzimy, że w części obszaru rewitalizacji wartości zdecydowanie przewyższają średnie gminne – odpowiednio Lipie 6,32% i Nowa Strzemeszna 6,12%.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerniewicach główne powody korzystania z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji to¹⁰:

- **ubóstwo** (40,00% ogółu korzystających z pomocy społecznej),
- **niepełnosprawność** (32,00% ogółu korzystających z pomocy społecznej).
- **bezrobocie** (20,00% ogółu korzystających z pomocy społecznej),

---

¹⁰ Analizując dane należy mieć na uwadze, że osoby najczęściej korzystają ze wsparcia pomocy społecznej nie tylko z jednego powodu, a z nawet kilku równocześnie, co wpływa na prezentowany procentowo wynik.

— **długotrwała i ciężka choroba** (12,00% ogółu korzystających z pomocy społecznej),

„(...) Ubóstwo to dominujący powód korzystania z pomocy społecznej przy czym wynikający z wielu przyczyn. Na pewno to wynik nieporadności życiowej, ale także często po prostu dziedziczenia biedy. Rodzice korzystali z pomocy społecznej to teraz to samo powtarzają ich dzieci. Często osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa charakteryzują się niskimi kompetencjami społecznymi i zawodowymi. To także seniorzy z bardzo niskimi emeryturami”.

„(...) W przypadku korzystania z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności wyraźnie widać, że są to osoby w różnym wieku, o różnych typach niepełnosprawności, z różnymi orzeczeniami, przy czym dominują niepełnosprawności o podłożu neurologicznym, niepełnosprawności ruchowe ale także wynikające z nadużywania alkoholu”.

„(...) osoby pobierające świadczenia z tytułu bezrobocia to są osoby charakteryzowane jako długotrwale bezrobotne, bardzo wiele lat nieaktywne na rynku pracy, bardzo wiele lat o statusie osoby bezrobotnej. Oni raczej nie chcą pracować. Taki ich życiowy wybór wynikający z braku kompetencji, ale głównie z przyzwyczajenia”.

„(...) Długotrwała i ciężka choroba dotyczy osób w równym wieku, ale z wyraźną dominacją osób starszych. Sporo jest też orzeczeń o niepełnosprawności psychicznej, a więc związanych z chorobami psychicznymi, i to akurat dotyczy też młodych osób. Obserwujemy, że zjawisko chorób psychicznych dotyka coraz to młodsze osoby. Nasi klienci to dwudziestolatkowie, trzydziestolatkowie. To zjawisko jest coraz wyraźniej widoczne”.

Istotnym powiązaniem jest związek powyższych, najczęściej występujących razem, powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej i ich koncentracja widoczna zwłaszcza w Nowej Strzemesznej (ubóstwo 100%, bezrobocie 100%, niepełnosprawność 66,67%, długotrwała i ciężka choroba 33,33%) czy w Lipiu (ubóstwo 18,18%, bezrobocie 9,09%, niepełnosprawność 18,18%, długotrwała lub ciężka choroba 9,09%). W przypadku Lipia warto także odnotować wyższe od średniej dla gminy (6,70) wartości powodów korzystania z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (9,09).

Innymi powodami korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji jest dojrzały wiek - **osoby powyżej 60 r.ż. korzystające z pomocy społecznej** przypadające na 100 mieszkańców powyżej 60 r.ż. to średnio w gminie Czerniewice 2 osoby. W obszarze rewitalizacji wartość ta uśredniona wynosi 1,94 czyli jest zbliżona do wartości średnio-gminnych, jednak także i w przypadku tego czynnika występują wyraźne zróżnicowania wewnątrz obszaru rewitalizacji - w Nowej Strzemesznej aż 10,53 osób na 100 mieszkańców powyżej 60 r.ż. korzysta z pomocy społecznej, a w przypadku Lipia to 4,17 osoby.

„(...) dlatego jest potrzeba zapewnienia szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, czy wsparcia w codziennych czynnościach życiowych dla osób starszych, zwłaszcza z ograniczoną mobilnością. Na pewno jest potrzeba rozbudowy usług społecznych między innymi asystentury osobistej czy usług osobistych”.

Bezpieczeństwo jest istotnym obszarem analizy wymiaru społecznego. Brak poczucia bezpieczeństwa może mieć związek z negatywnym odbiorem obszaru przez jego mieszkańców, ale też przez osoby przebywające na nim czasowo (praca/zakupy/turystyka, itp.)

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Komendę Policji w Tomaszowie Mazowieckim, w gminie Czerniewice **liczba popełnianych przestępstw na 100 mieszkańców** wynosi 0,59, przy czym dla obszaru rewitalizacji średnia ta jest wyższa i wynosi 0,66.

„(...) Uogólniając - stopień bezpieczeństwa w całej gminie Czerniewice jest zbliżony. To co różnicuje obszar rewitalizacji to problem kierowania pojazdami po spożyciu alkoholu. Jednak na tego typu statystykę ma bezpośredni wpływ bliskość drogi krajowej S8 i występujących na niej zdarzeń”.

Dane Policji wskazują, iż w samym obszarze rewitalizacji w zakresie popełnianych przestępstw negatywnie wyróżnia się jednostka przestrzenna Strzemeszna gdzie wartości te są ponad dwukrotnie wyższe i wynoszą 1,32.

„(...) dane te dotyczą głównie kradzieży napowietrznych linii energetycznych lub internetowych. Występują też kradzieże mienia”.

Przestępstwa to tzw. „poważniejsze” naruszenie prawa takie jak: kradzieże, włamania, pobicia, rozboje, znęcanie się, przestępstwa narkotykowe, oszustwa czy poważne naruszenie mienia. Do „łżejszych” naruszeń prawa zalicza się wykroczenia, czyli np. zakłócenia ciszy nocnej, drobne kradzieże o niskiej wartości, spożycie alkoholu w miejscu publicznym (jeśli jest zakazane), drobne akty wandalizmu czy niektóre naruszenia przepisów ruchu drogowego. W tym przypadku **liczba popełnianych wykroczeń na 100 mieszkańców** średnio w gminie Czerniewice wynosi 0,98, a w obszarze rewitalizacji 0,73, przy czym w obszarze rewitalizacji wyróżnia się Lipie z wartościami na poziomie 1,15 przewyższającymi średnie wartości dla obszaru rewitalizacji i gminy.

Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców średnio w skali gminy wynosi 0,92. W samym obszarze rewitalizacji sytuacja (uśredniona) jest lesza i wynosi 0,58, i co istotne zdarzenia tego typu dotyczą wyłącznie jednostki przestrzennej Czerniewice (0,77).

„(...) mamy tutaj do czynienia z drogą krajową S8 i zdarzeniami jakie na niej występują i są przypisywane do Czerniewic bo taka jest przestrzenna lokalizacji tej trasy szybkiego ruchu. Obecnie, w 2026 roku było już pięć wypadków w Czerniewicach, ale wszystkie one na trasie S8. Kolejno w tym samym roku było już 45 kolizji drogowych i także wszystkie w Czerniewicach i także na S8”.

Jednostka przestrzenna Czerniewice charakteryzuje się wyższą liczbą kradzieży – 0,10 (**liczba kradzieży na 100 mieszkańców**) w stosunku do średniej dla obszaru rewitalizacji 0,07 i średniej dla całej gminy 0,04. Należy mieć na uwadze, że przy kradzieżach często mamy do czynienia z małymi liczbami zdarzeń, więc pojedyncze incydenty mogą istotnie podbijać wskaźnik — zwłaszcza w mniejszych jednostkach. Choć wartości w jednostce Czerniewice nie wskazują na zjawisko masowe, ich istotne odchylenie od średniej gminnej może świadczyć o lokalnej koncentracji problemu i wymaga dalszej obserwacji oraz działań prewencyjnych (np. poprawa oświetlenia, monitoring, patrole, działania sąsiedzkie).

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wyższą od średniej dla gminy (8,04) **liczbą interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców** – wynosi: 8,63. Z uwagi na charakter centralny obszaru rewitalizacji i samą miejscowość Czerniewice, gdzie koncentruje się szereg funkcji gminnych (centrum administracyjne gminy) dochodzi tutaj do tworzenia się tzw. generatorów ruchu.

„(...) w miejscowości Czerniewice mamy po prostu więcej ludzi, zarówno tych mieszkających na stałe jak i tych przejazdem”.

Tym samym mamy tutaj do czynienia z naturalnie większym przepływem osób, tutaj kumulują się codzienne dojazdy do pracy, szkoły, na zakupy, do ośrodków kultury, itp. Codziennie w centrum przebywają także osoby na stałe nie mieszkające w obszarze rewitalizacji. Nie bez znaczenia jest fakt, iż w tzw. centrum jest większa widoczność zdarzeń, mieszkańcy częściej zgłaszają sytuacje niepokojące, służby mają szybszą możliwość interwencji.

„(...) W miejscowości Czerniewice dominują kolizje komunikacyjne, ale mamy też interwencje domowe przy czym bez identyfikacji przemocy domowej. Na wsiach w zakresie interwencji Policji dominuje przemoc domowa, która kolejno prowadzi do wdrożenia procedury Niebieskiej karty”.

Wskaźnik **liczby interwencji dotyczących przemocy domowej na 100 mieszkańców** w gminie Czerniewice wynosi średnio 0,59, natomiast na obszarze rewitalizacji jest istotnie niższy (0,29). Oznacza to, że w skali całego obszaru rewitalizacji problem przemocy domowej (mierzony liczbą interwencji) nie wyróżnia się negatywnie, a wręcz występuje rzadziej niż średnio w gminie. Jednocześnie widoczne są różnice wewnętrzne – szczególnie w Strzemesznej (0,66) i Lipiu (0,57), gdzie poziom wskaźnika jest zbliżony do średniej gminnej lub ją przekracza. Może to wskazywać, że mimo korzystnego obrazu ogólnego, w wybranych jednostkach występują lokalne napięcia społeczne czy też rodzinne, które powinny być traktowane jako sygnał do pogłębionej diagnozy i obserwacji oraz kolejno rozważenia działań profilaktycznych.

„(...) patrząc na to zjawisko w skali paru lat widać wzrost. Przykładowo w 2024 roku mieliśmy w gminie 40 Niebieskich Kart a w 2026 roku mamy już 60 Niebieskich Kart, czyli w mojej ocenie to wyraźny wzrost. Należy jednak mieć na uwadze, że wyraźnie wzrasta świadomość kobiet co do przemocy domowej, co też przekłada się na statystyki (...). Kobiety są najczęściej ofiarami tego typu przemocy (...) Przemoc domowa to przede wszystkim przemoc psychiczna która często trwa latami, ale też fizyczna czy ekonomiczna. Najczęściej dopiero po latach doprowadza ofiarę do takiej sytuacji, że zgłasza ją. W 2025 r, w Czerniewicach, w gminie, na 10 przypadków zgłoszonej przemocy domowej w sześciu mieliśmy nakaz opuszczenia domu przez sprawcę przemocy i to są w mojej ocenie wysokie liczby.”

Służby Policji identyfikują problem spożywania alkoholu w miejscach publicznych.

„(...) Tak, znamy takie miejsca, są przy sklepach gdzie alkohol jest sprzedawany. Między innymi w Strzemesznej są dwa takie sklepy i w ich sąsiedztwie dochodzi do spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej. Mamy też przypadki jazdy na rowerze po alkoholu. Generalnie jednak problem ten nie jest dotkliwy, bo jest powszechnie akceptowalny przez lokalną społeczność. Ludzie po prostu nie widzą w tym problemu, jak ktoś pije pod sklepem”.

W przeszłości incydentalnie identyfikowany był przez służby Policji problem sprzedaży narkotyków lub/i dopalaczy.

„(...) Ostatni przypadek pochodzi sprzed dwóch lat. Generalnie problem tego typu jest charakterystycznych dla większych ośrodków, jednak nie można go i tutaj wykluczyć, przy czym ostatnio nie jest ujawniany w statystykach policyjnych”.

Jednostkowo występują zgłoszenia do służb policyjnych związane z paleniem śmieci.

„(...) na przykład na ulicy Klonowej w Czerniewicach mamy częste zgłoszenia, że ktoś pali nocą śmieci (...)”.

Sytuacje, jakie w ocenie poszczególnych mieszkańców, są problematyczne i tym samym są przez nich zgłaszane do służb policyjnych, dotyczą głośnego zachowania młodzieży.

„(...) mamy takie zgłoszenia około godziny 22, że młodzież głośno się zachowuje. Ale poza tym że młodzi gdzieś siedzą, śmieją się i pokrzykują, nic tam się niepokojącego nie dzieje. To zupełnie nie są sytuacje problemowe. Ale wezwania do Policji wpływają, bo mieszkańcy zgłaszają takie sytuacje między innymi przez mapę zagrożeń jako zakłócenie spoczynku nocnego”.

Analizując obszar **edukacji** (wpisujący się w szersze pojęcie kapitału ludzkiego), na pierwszy plan wysuwają się problemy społeczne dzieci i młodzieży obserwowalne w placówkach edukacyjnych.

Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów w skali gminy to 11,88, przy czym dla samego obszaru rewitalizacji wskaźnik ten jest wyższy i wynosi 14,55 co może wskazywać na wyższą koncentrację trudności wychowawczych i problemów adaptacyjnych dzieci i młodzieży w środowiskach objętych rewitalizacją. Niepokoić może ten sam wskaźnik policzony dla uczniów z jednostki przestrzennej Strzemeszna gdyż osiąga on wartość 66,67 oraz Lipia – 28,57, przy czym należy pamiętać, iż wskaźnik tego typu jest wysoce wrażliwy na małą liczebność uczniów, tym samym należy go interpretować jako lokalny, prawdopodobnie incydentalny problem a nie jako istotne społecznie zjawisko. Niniejszy wskaźnik może być dalej skorelowany z kolejnym - **liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów** który przyjmuje wartości średnie dla gminy na poziomie 2,81, dla obszaru rewitalizacji na poziomie 2,73 a dla jednostki Strzemeszna 33,33. Tutaj już występują wyraźnie mocniejsze argumenty diagnostyczne, gdyż same „problemy wychowawcze” mogą być różnie kwalifikowane (np. subiektywnie), ale „sytuacje problemowe” są zwykle konkretnymi zdarzeniami: konflikty, agresja, interwencje, incydenty, zgłoszenia.

Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych średnio dla gminy Czerniewice wynosi 1,56%, a dla samego obszaru rewitalizacji 0,91%. W poszczególnych jednostkach, składających się na obszar rewitalizacji, jedynie w Czerniewicach występują dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi co może wynikać z koncentracji uczniów w tej miejscowości (większa liczebność populacji szkolnej), lepszej dostępności specjalistów i procesu diagnozy, a także z faktu, że w mniejszych jednostkach liczba uczniów jest ograniczona, przez co wskaźnik może przyjmować wartości zerowe mimo realnego występowania potrzeb. W praktyce dane te nie wskazują na koncentrację problemu w obszarze rewitalizacji, jednak uzasadniają potrzebę utrzymania dostępności wsparcia pedagogiczno-psychologicznego w jednostce Czerniewice (jako kluczowym

ośrodka edukacyjnym), przy jednoczesnym monitorowaniu i zapewnieniu mechanizmów identyfikacji potrzeb także w pozostałych miejscowościach.

W ocenie dyrekcji szkoły podstawowej z obszaru rewitalizacji wzrasta także liczba **dzieci z tzw. orzeczeniami**.

„(...) wrasta ilość dzieci z opiniami i z orzeczeniami. Przykładowo w tym roku mamy o 3 orzeczenia więcej jak w ubiegłym. Rodzice mają większą świadomość, widzą, że warto uzyskać odpowiednią diagnozę aby dziecko mogło dostać w szkole asystenta, mieć dodatkowe zajęcia. Dawniej było to wstydliwe, blokowało tego typu postawy. Teraz podchodzi się do tego już normalnie”.

„(...) jako szkoła jesteśmy przygotowani do pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Mamy nauczycieli po kierunkowych studiach podyplomowych, kursach doszkalających, mamy pomoce dydaktyczne, chociaż przydałby się specjalista do pracy z uczniami niedowidzącymi. Tu mamy braki”.

Kolejnym wskaźnikiem mierzącym poziom edukacji jest **wynik egzaminu ósmoklasisty**. W przypadku niższej analizy (odmiennie od większości przytaczanych danych – stan na 31.12.2024 r.) dane budujące ten wskaźnik pochodzą z roku 2025. W przypadku gminy Czerniewice uśredniany wynik z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego wyniósł 59. Taki sam wynik dotyczy uczniów z obszaru rewitalizacji.

„(...) Wynik 59 obrazuje stan jaki mamy. Oczywiście chcielibyśmy podnieść ten wynik o 2 – 3 punkty, ale z tym jest różnie. Nie wszystko zależy od szkoły. Bardzo dużo zależy od rocznika. Ważna jest też postawa rodziców, jeśli dbają o przyszłość swoich dzieci, rozwijają ich zainteresowania, podróżują, pokapują im świat, to wyniki są lepsze. Mamy teraz taką klasę, z bardzo świadomymi i zaangażowanymi w proces wychowania i rozwoju swoich dzieci rodzicami, gdzie średnia ocen jest ponad 4,5, ale takie klasy zdążają się raz na 10 lat”.

W opinii dyrekcji szkoły, zlokalizowanej w obszarze rewitalizacji (w ramach badań jakościowych prowadzonych na etapie prac nad GPR) dzieci i młodzież dotykają obecnie trzy główne typy problemów:

- **nadmiar korzystania z telefonów, bycie** cały czas **on-line**, „**zanurzenie**” w **mediach społecznościowych** przy równoczesnym **minimalizowaniu relacji bezpośrednich**, koleżeńskich w efekcie **zaburzenie relacji społecznych, kłopoty z emocjami** ale też **problemy ze zdrowiem psychicznym**;

„(...) to problem który narasta, ale którego rozwiązanie powinno przyjść odgórnie, z poziomu krajowego”.

- **problemy z koncentracją**, zapamiętywaniem treści;

„(...) zbyt duża ilość bodźców, wszędzie smartfony, komputery, stały ‘atak informacją’, także treściami nieodpowiednimi dla młodych ludzi”.

- **problemy opiekuńczo – wychowawcze w rodzinach**;

„(...) widzimy takie problemy bo dzieci przynoszą je do szkoły. Dziennie mamy 1 -2 spotkania z rodzicami które dotyczą właśnie takich tematów”.

Aktywność społeczna. Analizując sferę społeczną należy poruszyć drugi istotny element kapitału społecznego jednostki terytorialnej, jakim jest aktywność społeczna.

Badając aktywność społeczną na podstawie **frekwencji wyborczej** z 2025 roku w wyborach prezydenckich gmina Czerniewice osiągnęła wynik 72,62% (osób uprawnionych wzięło udział w głosowaniu). Odpowiednio na obszarze rewitalizacji wynik ten był niższy i wynosił 69,14%. Oznacza to, że aktywność obywatelska mieszkańców obszaru rewitalizacji jest relatywnie nieco słabsza niż średnio w gminie, co może świadczyć o niższym poziomie zaangażowania w sprawy publiczne, ograniczonym poczuciu wpływu na decyzje lub słabszej integracji społecznej. Jednocześnie należy podkreślić, że frekwencja na poziomie blisko 70% pozostaje wynikiem wysokim – nie wskazuje na bierną społeczność, lecz raczej na umiarkowaną lukę aktywności pomiędzy obszarem rewitalizacji a resztą gminy. W kontekście rewitalizacji może to być sygnał potrzeby wzmocnienia działań budujących partycypację i współodpowiedzialność mieszkańców (m.in. animacja społeczna, wsparcie lokalnych inicjatyw, wzmacnianie roli liderów i organizacji społecznych), szczególnie w jednostkach wchodzących w skład obszaru rewitalizacji.

Inny wskaźnik mówiący o poziomie aktywności społecznej to **liczba organizacji społecznych na 100 mieszkańców**. Dla gminy Czerniewice wynosi on 0,26 a dla obszaru rewitalizacji 0,51 i jest znacząco wyższy. W ramach obszaru rewitalizacji obserwujemy koncentracje organizacji społecznych w jednostce przestrzennej Czerniewice co jest naturalnym procesem, gdyż Czerniewice są stolicą gminy gdzie skupia się szereg funkcji administracyjnych, gospodarczych, kulturalnych, edukacyjnych tym samym tworząc korzystne warunki do lokowania siedzib i prowadzenia bieżącej działalności przez podmioty społeczne (m.in. łatwiejszy dostęp do infrastruktury publicznej, zaplecza lokalowego, instytucji kultury i edukacji oraz potencjalnych partnerów). Zjawisko to ma charakter typowy dla gmin wiejskich, w których centrum administracyjne pełni jednocześnie rolę lokalnego ośrodka usługowego i integracyjnego.

„(...) Podstawowe koła zamachowe lokalnej aktywności to aktywne Koła Gospodyń Wiejskich w Czerniewicach i Strzemesznej oraz strażacy czyli Ochotnicze Straże Pożarne, także w Czerniewicach i Strzemesznej”.

„(...) OSP to organizacje z wielką tradycją, mocno zakorzenione w społeczności lokalnej. W Czerniewicach OSP ma już 100 lat, a w Strzemesznej 80 lat! Cały czas aktywnie działające. Do tego KGW także wiele robią dla lokalnej społeczności – postrzymują tradycje i budują historię lokalną. OSP i KGW cieszą się bardzo dużym zaufaniem społecznym”.

„(...) Stowarzyszenie Emerytów, KGW Czerniewice, 10 zarejestrowanych KGW w gminie przy czym 5 z nich super aktywnych, KGW w Strzemesznej z 50-cio letnią tradycją !”.

„(...) Koło Seniorów – bardzo aktywna organizacja”.

Wysoka wartość wskaźnika liczby organizacji społecznych na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji (0,51 wobec 0,26 w skali całej gminy) wskazuje, że obszar rewitalizacji — mimo występowania części zjawisk kryzysowych — dysponuje relatywnie silnym potencjałem

instytucjonalnym i sieciowym. Może on stanowić istotny zasób dla procesu rewitalizacji, ponieważ organizacje społeczne pełnią funkcję animatorów aktywności lokalnej, integracji społecznej oraz realizatorów inicjatyw o charakterze społecznym, kulturalnym i edukacyjnym. Jednocześnie należy podkreślić, że wskaźnik odnosi się do liczby formalnie zarejestrowanych organizacji, a więc nie przesądza o ich rzeczywistej aktywności, skali oddziaływania ani zdolności do prowadzenia działań projektowych. Oznacza to, że kluczowe znaczenie ma nie tylko sama liczba organizacji, lecz także stopień ich aktywności, współpracy międzysektorowej oraz zdolność do angażowania mieszkańców — również spoza jednostki Czerniewice.

„(...) w mojej ocenie seniorzy angażują się w działania różnych organizacji. Na pewno ci aktywni. Prężnie działa Koło Seniora oferujące między innymi liczne wyjazdy. Kiedyś było 60 osób zaangażowanych, a teraz jest już 120 aktywnych seniorów w Kole. Prężnie działa też Koło Gospodyń Wiejskich które organizuje szereg konkursów, spotkań, pokazów gotowania (...).”

„(...) mieszkańcy włączają się w proponowane im przedsięwzięcia, biorą udział w wydarzeniach lokalnych. Ci dorośli, pracujący, mają jednak spore ograniczenia w aktywności ze względu na blisko dwie godziny jakie spędzają na codzienne dojazdy do pracy, bo praca dla większości mieszkańców jest poza gminą”.

W kontekście rewitalizacji koncentracja organizacji w Czerniewicach może stanowić jednocześnie potencjał (zaplecze instytucjonalne dla działań) i wyzwanie (ryzyko peryferyzacji pozostałych jednostek obszaru rewitalizacji), dlatego zasadne jest rozwijanie mechanizmów upowszechniania aktywności społecznej w całym obszarze rewitalizacji poprzez m.in. działania animacyjne, sieciowanie organizacji, włączanie mieszkańców w inicjatywy lokalne oraz wspieranie mikroprojektów w mniejszych miejscowościach.

Do analizy kapitału społecznego wykorzystano także wskaźnik mówiący o **liczbie czytelników bibliotek publicznych na 100 mieszkańców** wskazującym na to czy i w jakim stopniu mieszkańcy uczestniczą w życiu kulturalnym i edukacyjnym, czy w społeczności lokalnej występują nawyki czytania i uczenia się (rozwijania kapitału ludzkiego) oraz czy biblioteka pełni rzeczywistą rolę miejsca aktywności i integracji. Dla gminy Czerniewice wartość wskaźnika wynosi 41,56 przy czym dla obszaru rewitalizacji wartość ta jest wyższa i wynosi 58,19. Ciekawe jest zróżnicowanie wewnątrz obszaru rewitalizacji – Czerniewice 65,84, Lipie 45,40, Strzemeszna 16,56 i Nowa Strzemeszna 8,16.

„(...) Najwięcej czytelników ze Strzemesznie i Nowej Strzemesznie to dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Mamy też ostatnio pojedynczy przypadek zapisu do Biblioteki osoby w wieku senioralnym. Generalnie osoby dorosłe twierdzą, że nie mają czasu na czytanie”.

„(...) Wykluczenie komunikacyjne to jest odpowiedź na problem niskiego czytelnictwa w Strzemesznie czy Nowej Strzemesznie. Tam trzeba jeździć z książkami do mieszkańców bo do Biblioteki w Czerniewicach trudno jest im samodzielnie dotrzeć. Sporo osób nie jest mobilnych. W Czerniewicach dużo czytają bo mają blisko do biblioteki”.

Analizując skalę aktywności społecznej skupiono się także na grupie najmłodszych mieszkańców gminy i obszaru rewitalizacji starając się ocenić poziom ich aktywności społeczno – kulturowej poprzez zmierzenie skali ich uczestnictwa w zorganizowanych zięciach. Użyto do tego wskaźnika - **liczba dzieci i młodzieży (do lat 17) korzystającej z usług/zajęć oferowanych przez domy kultury,**

światlice w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku do 18 r.ż. Wynik zbiorczy dla całej gminy Czerniewice wyniósł 12,21, a dla obszaru rewitalizacji 16,11. Wyższa wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji ma bezpośredni związek z lokalizacją głównych instytucji kulturalnych w jednostce przestrzennej Czerniewice stąd dostępność oferty zajęć zdecydowanie lepsza w centrum gminy czyli w obszarze rewitalizacji.

Równocześnie badani, w ramach przeprowadzonych badań społecznych - pogłębionych wywiadów telefonicznych (TDI) - wskazywali na zmianę postaw ludzi młodych które należy także brać pod uwagę w analizie aktywności społecznej:

„(...) młodzi teraz są zupełnie inni jak kiedyś. Kiedyś potrzebne były światlice, miejsca spotkań, a teraz potrzebne są smartfony i komputery a to można mieć przy sobie, nie potrzeba do tego światlicy. To też wpływa, moim zdaniem, na niższą aktywność i integrację młodych”.

3.1.2. Podsumowanie sfery społecznej – zestawienie wskaźników

Poniższa tabela prezentuje szerokie zestawienie kilkudziesięciu wskaźników poddanych szczegółowej analizie w ramach prac nad diagnozą pogłębioną obszaru rewitalizacji. Większość z nich, ze względu na ich znaczenie/kontekst, została dodatkowo opisana w powyższym podrozdziale. Kolorem czerwonym oznaczono nazwy wskaźników których wartości są odpowiednio wyższe/niższe od średniej dla gminy Czerniewice tym samym wskazując na występowanie kryzysu w sferze społecznej.

Tabela 8. Sytuacja społeczna obszaru rewitalizacji. Zestawienie wskaźników

Wskaźnik	Wartość dla gminy Czerniewice	Wartość dla obszaru rewitalizacji
Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024 (%)	-3,89	-5,91
Odsetek osób powyżej 60 r.ż. (%)	24,39	26,39
Saldo ruchu naturalnego na 1000 mieszkańców	-3,46	-2,19
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	-4,28	-6,58
Odsetek osób bezrobotnych (%)	2,14	1,90
Zmiana liczby osób bezrobotnych w latach 2019-2024 (%)	-4,55	-18,75
Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych (%)	47,62	61,54
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)	34,29	38,46

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Wskaźnik	Wartość dla gminy Czerniewice	Wartość dla obszaru rewitalizacji
Udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej w ogóle bezrobotnych	25,71	23,08
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogóle osób bezrobotnych	29,52	19,23
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	4,26	1,83
Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej	11,48	28,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (%)	26,79	40,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia (%)	14,83	20,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności (%)	16,27	32,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (%)	8,13	12,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiek.-wychow. i prowadzenia gospodarstwa domowego (%)	6,70	4,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie (%)	4,31	0,00
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu (%)	0,96	0,00
Liczba wydanych niebieskich kart na 100 mieszkańców	0,04	0,00
Liczba przypadków rozpatrywanych przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 100 mieszkańców	0,04	0,00
Liczba popełnionych wykroczeń na 100 mieszkańców	0,98	0,73
Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	0,59	0,66
Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców	1,57	1,39
Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców	0,92	0,58

Wskaźnik	Wartość dla gminy Czerniewice	Wartość dla obszaru rewitalizacji
Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców	8,04	8,63
Liczba kradzieży na 100 mieszkańców	0,04	0,07
Liczba interwencji dot. przemocy domowej na 100 mieszkańców	0,59	0,29
Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w 2025 (%)	59,00	59,00
Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów	11,88	14,55
Liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów	2,81	2,73
Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych (%)	1,56	0,91
Frekwencja w wyborach prezydenckich 2025 r.	72,62	69,14
Liczba czytelników bibliotek na 100 mieszkańców	41,56	58,19
Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	0,26	0,51
Liczba dzieci i młodzieży (do lat 17) korzystającej z usług/zajęć oferowanych przez domy kultury, świetlice w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku do 18 r.ż.	12,21	16,11

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Gminy w Czerniewicach

3.1.3. Sfera gospodarcza

Podczas analizy sfery gospodarczej warto zwrócić przede wszystkim uwagę na liczbę podmiotów gospodarczych działających na terenie obszaru rewitalizacji. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy w Czerniewicach, na koniec 2024 r. w gminie Czerniewice **liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców** wynosiła 5,52. Odpowiednio w obszarze rewitalizacji w analogicznym czasie wskaźnik ten był niższy i wynosił 5,34. Bardziej szczegółowa analiza zróżnicowania wewnątrz obszaru rewitalizacji pokazała, iż w jednostce przestrzennej Czerniewice (w analizowanym okresie) wartość wskaźnika wynosiła 5,93 czyli była nieznacznie wyższa od średniej dla gminy przy równoczesnej wartości 1,99 dla jednostki przestrzennej Strzemeszna.

„(...) Dobrze u nas rozwija się branża budowlana i okotobudowlana, czyli usługi remontowe, drobne budowlane, dachy, montaż ogrodzeń. W obszarze rewitalizacji działa też dość prężnie handel, co ważne dając miejsca pracy dla lokalnych mieszkańców”.

„(...) jest sporo firm usługowych, budowlanych, budują domy, robią dachy oraz sporo jest firm handlowych sklepów, czy sal weselnych. Generalnie dominują tutaj usługi. Przy czym te firmy to raczej mniejsze, rodzinne biznesy”.

Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2024 r. dla całej gminy Czerniewice wynosiła 1,28 a dla obszaru rewitalizacji 1,02, tym samym dynamika rozwoju gospodarczego, analizowana poprzez nowe podmioty gospodarcze, była wyższa poza obszarem rewitalizacji, a w samym obszarze rewitalizacji wystąpiła słabsza bieżąca aktywność przedsiębiorcza. Równocześnie **liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców** w obszarze rewitalizacji w 2024 r. wyniosła 4,82 i była wyższa od analogicznego wskaźnika dla całej gminy: 4,56 co może oznaczać większą presję rynkową, zmienność i trudniejsze warunki utrzymania firm, szczególnie mikro firm usługowych. **Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej licznie** w 2024 r. dla gminy Czerniewice wyniósł 20,06% a dla obszaru rewitalizacji 21,51%. Patrząc jednak na zjawisko w skali minionych lat widać, że w ramach wskaźnika – **zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2019 – 2024** – obszar rewitalizacji „stracił” mniej (57,63%) w stosunku do średnich wartości dla całej gminy (62,98%). Tym samym struktura gospodarcza obszaru rewitalizacji jest bardziej odporna w dłuższym horyzoncie. Z pewnością wpływ ma na to funkcja centralna (większy popyt na usługi), lepszej dostępności rynku lokalnego oraz koncentracja działalności gospodarczych w miejscowości Czerniewice. Można więc postawić wniosek, że obszar rewitalizacji nie cechuje się zanikiem przedsiębiorczości lecz przede wszystkim większą rotacją firm.

W ocenie badanych (badania społeczne – pogłębione wywiady telefoniczne) działania jakie warto prowadzić celem poprawy sytuacji gospodarczej obszaru rewitalizacji odnoszą się głównie do prowadzenia aktywnej promocji gospodarczej całej gminy, tak aby wspierać działania związane z poszerzaniem lokalnej oferty miejsc pracy:

„(...) należy rozwijać inwestycje i czynić ile się da, aby pozyskiwać inwestorów do gminy, bo dzięki temu nasi ludzie mają miejsca pracy, ale przede wszystkim młodzi mogą tutaj zostać, bo będzie praca (...)”

co jest działaniem strategicznym dla gminy (ujętych w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy), skoncentrowanym wokół wyznaczonych w gminie terenów inwestycyjnych, nie objętych obszarem rewitalizacji.

3.1.4. Sfera środowiskowa

Stan środowiska naturalnego może wpływać na jakość życia, kondycję zdrowotną czy poczucie dobrostanu mieszkańców.

Na podstawie danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) za 2024 rok w obszarze rewitalizacji wartości **średniego rocznego stężenia pyłu PM_{2,5}** oraz **średniego rocznego stężenia B(a)P** były wyższe niż średnie wartości dla całej gminy Czerniewice i wynosiły odpowiednio: 9,85 µg/m³ i 0,41 ng/m³ dla obszaru rewitalizacji przy odpowiednio 9,65 µg/m³ i 0,35 ng/m³ średnio dla gminy Czerniewice. Oznacza to, że **jakość powietrza w obszarze rewitalizacji jest gorsza**. W skali samego obszaru rewitalizacji wyraźnie gorsza jakość powietrza (wyższe wskaźniki stężeń zanieczyszczeń) występuje w Czerniewicach oraz Lipiu - odpowiednio wartości średniego rocznego

stężenia pyłu PM_{2,5} dla Czerniewic oraz (tak samo) dla Lipia wyniosły 9,9 µg/m³ natomiast średnioroczne stężenia B(a)P dla Czerniewic wynosiło 0,43 ng/m³ a dla Lipia 0,41 ng/m³. W przypadku pozostałych miejscowości wchodzących w skład obszaru rewitalizacji stężenia są zbliżone do wartości stężeń odpowiadających obszarowi, czyli w skali gminy są to i tak wartości wyższe od średniej.

W przypadku **średniego rocznego stężenia pyłu PM₁₀** wartości uśrednione dla gminy Czerniewice wynoszą 19,39 µg/m³ i są także niższe od średnich wartości dla obszaru rewitalizacji, które wynoszą 19,78 µg/m³. Na obszarze rewitalizacji także występują miejsca większego skupienia tego typu zanieczyszczeń i dotyczą przede wszystkim Lipia 20,18 µg/m³ i Czerniewic 19,84 µg/m³.

Gorsza jakość powietrza w obszarze rewitalizacji wskazuje na trwały problem oceniany jako lokalny kryzys środowiskowy¹¹, pociąga to bowiem za sobą ryzyka zdrowotne takie jak choroby układu oddechowego, choroby serowo – naczyniowe, gorszy rozwój zdrowotny dzieci czy też może wpływać na wyższą śmiertelność. Pył PM_{2,5} to bardzo drobne cząstki pyłów powstające m.in. w wyniku spalania paliw w piecach/domowych kotłach (tzw. niska emisja), transportu (spaliny, ścieranie opon i hamulców), przemysłu lub napływy z masami powietrza z innych obszarów zanieczyszczeń. Są niestety na tyle małe, że wnikają głęboko do płuc, a nawet do krwioobiegu stąd są tak niebezpieczne dla zdrowia człowieka. B(a)P to bardzo toksyczny związek chemiczny, jeden z najważniejszych wskaźników jakości powietrza w Polsce, bo silnie wiąże się ze smogiem „zimowym”. To związek powstający przede wszystkim w procesie niecałkowitego spalania materiałów organicznych głównie w piecach i kotłach domowych (spalanie mokrego drewna, złej jakości paliw, odpadów np. plastiku). Jest silnie rakotwórczy, przyczynia się do uszkodzeń DNA (działanie mutagenne), w konsekwencji wywołuje nie tylko kaszel, ale szereg ciężkich chorób u człowieka. PM₁₀ to kolejne, podstawowe zanieczyszczenie powietrza tzw. pył zawieszony składający się z drobnych cząstek stałych i kropelek ciecży. Zwykle to mieszanina sadzy i popiołu, pyłów mineralnych (np. z suchej gleby, prac budowlanych), metali ciężkich, cząstek pochodzących ze ścierania (np. opony przy hamowaniu), produktów spalania (węgiel, drewno, odpady). Główne źródła pochodzenia pyłu zawieszzonego to kotły grzewcze w domach (tzw. niska emisja), transport a w dalszej kolejności prace budowlane, prace rolne, przemysł czy warunki pogodowe (m.in., smog który powstaje na skutek bezwietrznej pogody i zjawiska inwersji temperatury). Zanieczyszczenia przez swoją większą średnicę zatrzymują się w nosie, gardle czy oskrzelach powodując krótkoterminowo kaszel, duszności, podrażnienie gardła, zaostrzenie astmy, choroby infekcyjne górnych dróg oddechowych i obniżenie wydolności organizmu. Działając jednak długoterminowo przyczyniają się do rozwoju przewlekłych chorób układu oddechowego, jak również wzmacniają możliwość wystąpienia chorób sercowo – naczyniowych w tym ryzyko wystąpienia zawałów czy udarów. Są niebezpieczne zwłaszcza dla dzieci i osób starszych, oraz osób cierpiących na choroby przewlekłe układu oddechowego. Zważywszy na fakt, iż na obszarze

---

¹¹ Wartości jakie przyjmują wskaźniki odnoszące się do jakości powietrze w gminie Czerniewice oraz w obszarze rewitalizacji, wyznaczanym na terenie gminy Czerniewice, relatywnie nie są wysokie. Obowiązujące normy stężeń zanieczyszczeń są wyższe. Należy podkreślić, że normy prawne nie oznaczają całkowitego braku oddziaływania na zdrowie człowieka – stanowią jedynie granice dopuszczalności, a nie poziomy „bezpieczne” w sensie medycznym. Z perspektywy dobrostanu mieszkańców każda ekspozycja na zanieczyszczenia powietrza (zwłaszcza pyły zawieszony i związki pochodzące z niskiej emisji) nie jest zjawiskiem pożądanym, ponieważ może przyczyniać się do wzrostu ryzyka chorób układu oddechowego i krążenia oraz pogorszenia komfortu życia. Dlatego nawet przy braku przekroczeń należy traktować jakość powietrza jako obszar wymagający działań profilaktycznych i systematycznej poprawy.

rewitalizacji w strukturze wiekowej ludności z roku na rok przybywa seniorów, problemy zdrowotne osób starszych mogą się nasilać z uwagi na zdiagnozowany kryzys środowiskowy.

„(...) Mamy problem z tym zanieczyszczonym powietrzem. My mamy piec ekologiczny, wymieniony, koszt był bardzo wysoki bo blisko 50-tysięcy, ale wokół nas wszędzie bucha z kominów to co szkodzi i śmierdzi. Niestety nasi sąsiedzi to starsze osoby, ich dzieci wyjechały, mieszkają sami i mówią, że już nic z tym nie będą robić bo nie bardzo widzą dla kogo mieliby to zrobić – nie widzą możliwości powrotu dzieci, nie mają komu tego przekazać, więc po co to robić. I nie wymieniają. To są emeryci i ich na takie kosztowne zmiany nie stać, ale też to dla nich jest organizacyjnie za trudne”.

„(...) pójście na spacer w okresie grzewczym w Czerniewicach bywa zabójcze”.

„(...) jak jest mróz to w Czerniewicach dech zapiera. Palą czym chcą. Może to z braku funduszy, ale może też po prostu z przyzwyczajenia. Nie ma czym tu oddychać”.

„(...) Niestety różnie u nas jest z tą świadomością ekologiczną. Są ludzie dla których to jest bez znaczenia, i wcale nie należy w tym przypadku myśleć wyłącznie o seniorach. Obserwuję młodych ludzi którzy śmiecą w przestrzeni publicznej, nie mówiąc już o odruchu segregacji śmieci, a przecież to pokolenia których edukacja ekologiczna obejmuje”.

„(...) świadomość zagrożeń środowiskowych wzrasta. Coraz więcej ludzi chce oddychać czystym powietrzem, więc robią fotowoltaikę, wymieniają piece, ludzie korzystają z programu ‘czyste powietrze’. Ale są też miejsca gdzie spala się w piecu co popadnie. Ludzie palą śmieci”.

Generalnie **problem złej jakości powietrza to podstawowy czynnik jaki determinuje kryzys w sferze środowiskowej** obszaru rewitalizacji, tym samym należy rozważyć przyszłe działania rewitalizacyjne, które z jednej strony będą zmierzać do ograniczania zanieczyszczeń w powietrzu, ale także do pracy nad świadomością mieszkańców związaną ze zrozumieniem wagi ograniczania spalania złej jakości paliw oraz potrzebę wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne.

Kolejny wskaźnik jaki został poddany analizie to **ilość zebranych odpadów na 1000 mieszkańców**. Średnia dla całej gminy wynosi 308,35 natomiast dla obszaru rewitalizacji 244,57, co oznacza że na jednego mieszkańca obszaru rewitalizacji przypada średnio mniej zebranych odpadów. W ramach samego obszaru rewitalizacji widać różnice w wartościach niniejszego wskaźnika – odpowiednio najniższe wartości przyjmuje on dla jednostki przestrzennej Lipie 219,48 a najwyższe dla jednostki przestrzennej Nowa Strzemeszna 321,92. Wskaźnik ten należy interpretować z dużą uwagą. Może on bowiem kierować naszą uwagę na szereg różnych problemów jakie stoją za jego wymiarem. Może wskazywać na niższą konsumpcję – mniej zakupów/większa ostrożność zakupowa, mniej opakowań, czyli teoretycznie mniejsza zamożność mieszkańców obszaru rewitalizacji (i taka jest często przyjmowana w analizach społeczno – gospodarczych ścieżka interpretacyjna dla tego wskaźnika). Może także być barometrem tzw. szczelności systemu zbierania odpadów, czyli gdzie system działa efektywniej (większe wartości), a gdzie mniej efektywnie. Niższa masa odpadów nie zawsze oznacza tzw. lepszą sytuację środowiskową, bo może wskazywać na problem dzikich wysypisk śmieci, wyrzucania odpadów do lasów/rowów/na teren nieużytków, częstsze spalanie odpadów w piecach (co niestety koreluje z zanieczyszczeniami powietrza). Tym samym różnica może świadczyć zarówno o niższej produkcji odpadów (czynniki społeczne), jak i o potencjalnych **ryzykach środowiskowych związanych z nieformalnymi sposobami pozbywania się odpadów**.

Obszar rewitalizacji, tak jak i cała gmin Czerniewice, **nie jest narażony na** potencjalne **skutki powodzi** – to obszar bez zdiagnozowanych zagrożeń. Zagrożenia jakie go dotyczą, podobnie jak całą gminę Czerniewice, to **występowi gleb podatnych na susze** w skali tzw. zagrożenia ekstremalnego.

Obszary chronione, występujące na obszarze rewitalizacji, to **pomniki przyrody** w jednostce przestrzennej Czerniewice w parku dworskim (PL.ZIPOP.1393.PP.1016042.1365) w postaci 81 lip drobnolistnych, 2 wiązów polnych oraz świerka pospolitego. Ponadto w miejscowości Lipie zlokalizowane jest drugie założenie parkowe na obszarze rewitalizacji (park przy dawnym dworku w Lipiu), jednak nie objęte ochroną jako powierzchniowa forma ochrony przyrody. W ramach analizy środowiskowej występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody traktowane jest jako cecha pozytywna gdyż wpływa na dobrostan człowieka, czyli kondycję zdrowotną psychofizyczną, redukuje stres, daje ochronę przed upałami i skutkami zmian klimatu, tłumi hałas komunikacyjny, tworzy miejsca odpoczynku, rekreacji i budowania relacji społecznych.

3.1.5. Sfera techniczna

Kryzys w sferze technicznej można zaobserwować w wyznaczonym podobszarze rewitalizacji przede wszystkim zwracając uwagę na zły stan techniczny budynków. W tym celu analizie poddano wskaźnik **liczba budynków w złym stanie technicznym na 100 budynków ogółem**, który średnio dla gminy Czerniewice przyjmuje wartość 0,46, a dla obszaru rewitalizacji jest wyższy i wynosi 0,96. Analiza poszczególnych jednostek przestrzennych składających się na obszar rewitalizacji wskazuje, że zła sytuacja przede wszystkim występuje w Lipiu – wskaźnik 2,04 oraz Czerniewicach – wskaźnik 1,01. Tym samym analizowany wskaźnik pokazuje wyraźną koncentrację problemów technicznych na obszarze rewitalizacji, gdyż obszar ten charakteryzuje się ponad dwukrotnie wyższym udziałem budynków w złym stanie technicznym niż średnia gminna.

Kolejny analizowany wskaźnik to **liczba pustostanów na 100 budynków ogółem**. Wartość średnia tego wskaźnika dla gminy Czerniewice wynosi 3,37, a dla obszaru rewitalizacji 3,86, co pokazuje większą skalę niewykorzystania zasobów mieszkaniowych i/lub degradację zabudowy na obszarze rewitalizacji. W przypadku poszczególnych jednostek przestrzennych, składających się na obszar rewitalizacji, występują wyraźne różnicowania w koncentracji problemu nasilonej degradacji tkanki budowlanej, które mogą także świadczyć o odpływie mieszkańców. Odpowiednio najwyższe wartości wskaźnik ten przyjmuje dla Strzemesznej – wartość 8 oraz Lipia - wartość 6,12.

Kolejny czynnik jaki wpływa na kryzys w sferze technicznej to azbest. Zgodnie z danymi źródłowymi uzyskanymi z Urzędu Gminy Czerniewice wskazującymi bezpośrednio na **ilość azbestu do unieszkodliwienia** w kg lub powierzchnia (m²) pokryć azbestowych dokonano przeliczenia wartości na liczbę ludność i uzyskano następujące, uśrednione wartości dla: gminy Czerniewice – 1146,75, obszaru rewitalizacji – 803,80 co może budować wrażenie lepszej sytuacji w obszarze rewitalizacji niż średnio na terenie gminy. Na wynik ten ma jednak wpływ różnicowań wewnątrz obszaru rewitalizacji, gdzie w jednostce Czerniewice wskaźnik ten przyjmuje wartość 516,34, ale w jednostce Nowa Strzemeszna aż 2317,96, czy Strzemeszna – 1596,20. Oznacza to, że kryzys w sferze technicznej związany z obecnością azbestu ma na obszarze rewitalizacji charakter punktowy i dotyczy przede wszystkim wskazanych jednostek, które powinny być traktowane priorytetowo w działaniach usuwania i unieszkodliwiania pokryć azbestowych.

W zakresie **likwidacji nieekologicznych palenisk** sytuacja w obszarze rewitalizacji w skali gminy wygląda następująco: udział liczby pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków średnio w gminie Czerniewice wynosi 49,21%, a dla obszaru rewitalizacji aż 59,76%. Zróżnicowanie wewnętrzne obszaru rewitalizacji, w ramach tego wskaźnika, to: 63,27% dla Lipia, 60% dla Strzemesznej, Czerniewice przyjmują wartość 59,73% czyli zbliżoną do średniej dla całego podobszaru rewitalizacji, a Nowa Strzemeszna 50%. Wartości jakie przyjmuje wskaźnik dla obszaru rewitalizacji wskazuje na wyraźnie trudniejszą sytuację niż w skali całej gminy w zakresie koncentracji problemu niskiej emisji.

Warto także poddać analizie **liczbę instalacji fotowoltaicznych na 100 budynków** ogółem, jako wskaźnik pokazujący **poziom modernizacji energetycznej zabudowy**. W skali gminy średnia wartość wskaźnika wynosi 15,52, a dla obszaru rewitalizacji aż 20,48, co jest informacją pozytywną w kontekście analizy sfery technicznej. Warto jednak przyjrzeć się dokładniej sytuacji w samym obszarze rewitalizacji i poznać wartości wskaźnika dla poszczególnych jednostek przestrzennych – odpowiednio: Czerniewice (26,85), Lipie (4,08), Nowa Strzemeszna (0,00), Strzemeszna 6,00). W diagnozie rewitalizacyjnej wskaźnik można traktować jako miernik zdolności modernizacyjnej obszaru. Niska wartość wskaźnika może być sygnałem lokalnego ubóstwa energetycznego, niższych możliwości inwestycyjnych mieszkańców oraz słabszej absorpcji programów wsparcia.

Niedostatek rozwiązań technicznych może utrudniać korzystanie z istniejących obiektów i tworzyć **bariery w dostępie do budynków osób ze szczególnymi potrzebami**. Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnościami, sytuacja w gminie Czerniewice, zaprezentowana przez wskaźnik: odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb OzN, wynosi 50%. Dla obszaru rewitalizacji wartości te są niższe i wynoszą 44,44%. W samym obszarze rewitalizacji sytuacja jest zróżnicowana – od bardzo dobrej w Lipiu (100,00%) po złą w Strzemesznej (0,00%). Generalnie przyszłe działania rewitalizacyjne powinny uwzględniać modernizację budynków użyteczności publicznej idącą w kierunku zapewnienia ich pełnej dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez eliminację barier architektonicznych, wprowadzanie ułatwień informacyjno – komunikacyjnych (m.in. oznaczenia w zakresie poruszania się po budynku, systemy wspomagające obsługę np. pętle indukcyjne wspomagające słyszenie, tyflomapy, itp.).

Podczas analizy sfery technicznej, należy zwrócić uwagę na **liczbę budynków zabytkowych**, która obrazuje jakość zabytkowej tkanki budowlanej oraz może świadczyć o konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów w celu utrzymania, konserwacji czy renowacji tychże obiektów. Niewątpliwie obiekty zabytkowe mogą kreować także potencjał turystyczny obszaru rewitalizacji oraz tworzyć jego niepowtarzalny charakter. W rejestrze zabytków województwa łódzkiego, z terenu obszaru rewitalizacji, widnieją następujące obiekty zlokalizowane na terenie jednostki przestrzennej Czerniewice:

- kościół parafialny pw. św. Andrzeja Apostoła w Czerniewicach, nr rej.:763 z 27.12.1967
- dzwonnica kościoła parafialnego w Czerniewicach, nr rej.: 764 z 27.12.1967.

3.1.6. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Ostatnią, poddaną analizie sferą, jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, która także wykazuje zróżnicowane w zakresie występowania zjawisk wskazujących na lokalne kryzysy rewitalizacyjne.

W obszarze rewitalizacji wskaźnik: **udział budynków podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków**, wynosi 112,77 co oznacza, że występują budynki gdzie zrealizowano nawet więcej niż jedno podłączenie oraz co budujące nie zdiagnozowano (w analizowanym okresie 2024 r.) awarii sieci wodociągowej na obszarze rewitalizacji. Analogiczne dane dla średniej gminnej wynoszą (udział budynków podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków) to 107,20 tym samym można wnioskować, że sytuacja w zakresie dostawy wody z sieci w obszarze rewitalizacji jest zadawalająca. Obserwuje się jednak lokalnie niższe wartości wskaźnika i dotyczy to jednostek przestrzennych: Strzemeszna (90,00) i Nowa Strzemeszna (94,44).

Wskaźnik: **udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie budynków** w skali obszaru rewitalizacji przyjmuje wartość 91,81 przy średniej dla gminy Czerniewice na poziomie 51,35. To także świadczy o dobrej (w skali gminy) sytuacji obszaru rewitalizacji, chociaż występują jednostki przestrzenne, gdzie wskaźnik ten przyjmuje wartości zerowe: Nowa Strzemeszna i Strzemeszna, tym samym wskazując obszary warte przyszłej interwencji w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Roczna liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 100 budynków w skali gminy Czerniewice wynosi 0,20 a dla obszaru rewitalizacji 0,96 przy czym wyższe wartości należy rozpatrywać także w korelacji z pokryciem siecią kanalizacyjną obszaru gminy – obszar rewitalizacji, jako obszar centralny, jest na „uprzywilejowanej” pozycji (większe pokrycie siecią) stąd też wskaźnik awarii może przyjmować wyższe wartości. W ramach samego obszaru rewitalizacji na uwagę zasługuje jednak jednostka przestrzenna Lipie gdzie wskaźnik przyjmuje wartości najwyższe na poziomie 2,04.

Roczna liczba awarii sieci elektroenergetycznej na 100 budynków w skali średniej dla gminy wynosi 1,89, przy czym już dla samego obszaru rewitalizacji wartości są wyższe i wynoszą 2,17. Jednostka przestrzenna dotkliwiej dotknięta awariami sieci energetycznej to Nowa Strzemeszna gdzie wskaźnik przyjmuje wartość 5,56, tym samym sugerując lokalną koncentrację problemu.

Analizie poddano także **jakość sieci drogowej** wykorzystując do analizy wskaźnik: **udział sieci drogowej wymagającej naprawy** w całkowitej długości sieci drogowej gminy. Wskaźnik dla obszaru rewitalizacji przyjmuje zawartość średnią na poziomie 15,44%. Równocześnie analizując wartości dla poszczególnych jednostek przestrzennych można zobrazować zróżnicowanie problemu dla obszaru rewitalizacji pokazując skalę wymaganych interwencji – odpowiednio: Czerniewice 20,42%, Lipie 13,84%, Strzemeszna 13,34%.

Kolejno analizie poddano wskaźnik mówiący o **dostępności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji, dla osób korzystających z komunikacji zbiorowej**. W tym celu policzono wskaźnik: **gęstość demograficzna przystanków** (przystanki/10 000 mieszkańców). Generalnie: im wyższa wartość wskaźnika, tym w przestrzeni występuje więcej przystanków, czyli potencjalnie jest lepsza dostępność komunikacji zbiorowej bo można łatwiej dotrzeć pieszo do przystanku (uwaga: wskaźnik nie mówi niestety o częstotliwości kursów ani o jakości połączeń tylko wskazuje na fizyczną dostępność przystanków). Wartość wskaźnika uśredniona dla całej gminy Czerniewice wynosi 162,90 a dla obszaru rewitalizacji już tylko 116,96, przy czym występuje jednostka przestrzenna gdzie wartość wskaźnika jest zdecydowanie niższa – są to Czerniewice (76,56).

Dla zobrazowanie bardziej precyzyjnego sytuacji komunikacyjnej wykorzystano wskaźnik: **gęstość średnioważona przystanków**, który pozwala zobrazować dostępności transportu zbiorowego

uwzględniając rozmieszczenie ludności (tym samym większy wpływ na wynik mają jednostki o większej liczbie mieszkańców). Dzięki temu wskaźnik lepiej opisuje faktyczną dostępność przystanków dla mieszkańców niż prosta liczba przystanków, która może być zawyżana przez lokalizacje w obszarach słabo zaludnionych. W ramach tego wskaźnika wartość średnia dla gminy Czerniewice wynosi 10,09, a dla obszaru rewitalizacji 12,56 co oznacza, że średnio obszar rewitalizacji ma lepszą obsługę przystankami (przystanki są w miejscach gdzie rzeczywiście mieszkają ludzie). Należy mieć na uwadze, że w obszarze rewitalizacji mieszka blisko 30% mieszkańców, a on sam powierzchniowo nie przekracza 10% powierzchni gminy, czyli gęstość zaludnienia jest to w skali gminy najwyższa. Po mimo tego występują w obszarze rewitalizacji jednostki przestrzenne o wartościach niższych: Strzemeszna (9,23) oraz – ponownie – Czerniewice (8,97). Informacja ta wskazuje na jednostkę Czerniewice jako miejscowość (po mimo pełnienia funkcji centrum administracyjno - usługowego gminy) gdzie może dochodzić do wykluczenia komunikacyjnego, gdzie dostęp do usług publicznych, czy edukacji może być tym samym utrudniony, gdyż z komunikacji zbiorowej statystycznie najczęściej korzysta młodzież i osoby starsze, które rzadziej lub wcale nie korzystają z transportu własnego, samochodowego.

„(...) Powszechnie słyszy się o problemie dojazdu dzieci do szkół, zwłaszcza tych szkół średnich, w ośrodkach poza gminą, na przykład w Tomaszowie Mazowieckim. Komunikacja zbiorowa jest, ale bardzo słabo zintegrowana z rozkładem zajęć szkolnych. W takim przypadku rodzice podejmują sami trud codziennego dowożenia i odbierania dzieci”.

„(...) sieć połączeń komunikacji zbiorowej jest bardzo słaba. Połączenia są rzadkie bo mało osób z nich korzysta więc rachunek ekonomiczny się nie spina i jest mało połączeń. Takie koło zamknięte. A z pewnością transport zwłaszcza dla seniorów jest potrzebny. To grupa osób o stosunkowo małej mobilności. Nigdy nie mieli własnych samochodów lub po prostu z wiekiem przestali ich używać. Mają więc problem z poruszaniem się”.

„(...) Główny problem osób młodych to bariery komunikacyjne. Problem zaczyna się od dojazdu do szkoły poza teren gminy. Młodzi bardzo dużo czasu spędzają w komunikacji zbiorowej, która jest bardzo słaba i do tego bardzo słabo zintegrowana z grafikiem szkolnym. Młodzi bardzo wcześnie wstają, o 6-tej rano, aby dojechać do szkoły, kolejno bardzo późno wracają po szkole do domów. Kolejno nie mają już na nic siły i czasu na przykład na jakies zajęcia dodatkowe, realizację jakiejś oferty kulturalnej. Nawet do biblioteki przychodzą za nich rodzice, bo inaczej nie są w stanie wypożyczyć książek”.

W sferze przestrzenno – funkcjonalnej warto także poddać analizie przestrzenie dedykowane najmłodszym mieszkańcom. W tym celu wykorzystano wskaźnik **liczba ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych (pozaszkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców**. Wartość tego wskaźnika średnio dla gminy Czerniewice wynosi 0,55 a dla obszaru rewitalizacji już tylko 0,37. W samym obszarze rewitalizacji występują miejsca gdzie wskaźnik przyjmuje wartość zero, są to Nowa Strzemeszna oraz Strzemeszna – co wyraźnie wskazuje potrzebę realizacji tego typu infrastruktury obsługującej najmłodszych mieszkańców zwłaszcza tej części obszaru rewitalizacji.

„(...) Potencjałem naszym są przede wszystkim ludzie i ich chęć uprawiania sportu, chęć ruchu. Mam przed sobą grafik wynajęcia naszej szkolnej sali gimnastycznej i od 15.00 do 19.15 codziennie jest ona zajęta. Korzystają dorośli i dzieci. Mam szereg zapytań o wolne godziny i

niestety muszę odmawiać. Cały czas pełny jest Orlik oraz boisko sportowe za OSP w Czerniewicach. Te tereny żyją cały czas. Widać wielką potrzebę ruchu”.

„(...) ostatnio, z inicjatywy dorosłych mieszkańców, uruchomiliśmy w szkole w oparciu o bazę sprzętową jaką posiadamy, trzecią ligę bilarda. Ludzie sami się zorganizowali i ruszyło. Widać wielki zapal, chęci. Wcześniej była jedna grupa teraz już są dwie grupy które grają w soboty i niedziele”.

„(...) Potrzebujemy rozbudowy obiektu sportowego, sali gimnastycznej, tak aby można było ją powiększyć o trybuny, miejsce dla publiczności przy różnych zawodach, ale też miejsce gdzie rodzice mogą popatrzeć na trening swoich dzieci. To bardzo mobilizuje do dodatkowej aktywności – rodziców. Rodzi sportowego ducha”.

Przestrzeń publiczna, w tym przestrzeń obszaru rewitalizacji, **wymaga** działań zmierzających do **uczynienia jej przestrzenią** w pełni **dostępną, wolną od barier architektonicznych, odpowiadającą potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami** (w duchu ustawy o zapewnieniu dostępności z dn. 19.07.2019 roku). W przestrzeni gminy, i tym samym obszarze rewitalizacji występują obiekty użyteczności publicznej trudnodostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami – brak jest podjazdów. W skali całej gminy tylko 40% budynków użyteczności publicznej posiada podjazd, w skali obszaru rewitalizacji wskaźnik wygląda nieco lepiej – 44.44% (wpływ ma na to dobra sytuacja w jednostkach Lipie – 100% oraz Strzemeszna – 100%), jednak już sama jednostka przestrzenna Czerniewice, centrum gminy i obszaru rewitalizacji, z licznymi budynkami użyteczności publicznej, wartość wskaźnika ma jedynie na poziomie 28,57%. Bolączką ogólno-gminną i tym samym obszaru rewitalizacji jest brak ogólnodostępnych toalet, co jest problemem zgłaszanym m.in. podczas działań partycypacyjnych, na etapie prac nad GPR, głównie przez seniorów.

„(...) toalety są dostępne w budynkach użyteczności publicznej jednak tylko w godzinach ich funkcjonowania. W soboty, niedziele są zamknięte”.

Warto także wspomnieć o **przestrzeniach publicznych, otwartych, podlegających jednak ochronie konserwatorskiej**. Przestrzenie takie, wysoce cenne dla obszaru rewitalizacji, wymagają jednak ponoszenia dodatkowych kosztów w celu ich utrzymania, konserwacji czy renowacji. W rejestrze zabytków województwa łódzkiego, z terenu obszaru rewitalizacji, widnieją następujące przestrzenie i obiekty zlokalizowane na terenie jednostek przestrzennych:

- Czerniewice:
  - cmentarz przy kościele rzym.-kat. p.w. św. Andrzeja Apostoła wraz z ogrodzeniem cmentarza i nieruchomością gruntową (ul. Południowa 1), nr rej.: A/372 z 19.07.2018
  - park w Czerniewicach, nr rej.: 293 z 31.08.1983
- Lipie
  - park podworski (z aleją kasztanową), nr rej.: 193/P-XI-7 z 26.10.1948.

Przestrzenie publiczne, zarówno te podlegające ochronie konserwatorskiej, jak i takiej ochotnie nie podlegające, wymaga dalszego rozwoju, zwłaszcza w kierunku **tworzenia miejsc spotkań sąsiedzkich, wydarzeń lokalnych**, nie zapominając także o tworzeniu miejsca spotkań dedykowanych młodzieży. Apel ten to przede wszystkim głos mieszkańców wyrażony w ramach konsultacji społecznych poprzedzających prace nad GPR, a dotyczących wyznaczenia obszaru rewitalizacji i kolejno działań partycypacyjnych prowadzonych już na etapie prac nad GPR (m.in.

warsztaty), gdzie zgłaszano potrzebę dalszej modernizacji przestrzeni parkowych w Czerniewicach i Lipiu, wprowadzaniu w nie rozwiązań sprzyjanych spotkaniom, rekreacji, odpoczynkowi, kreowania ich na miejsca przyjazne, zielone, zacienione i bezpieczne. Mieszkańcy powszechnie zwracali uwagę także na potrzebę rozwoju przestrzeni sąsiedzkich w centrach miejscowości – zwłaszcza Strzemesznie oraz Czerniewic (sąsiedztwo Miejsca Spotkań i Rekreacji), gdzie konieczna jest ich aranżacja tychże, poprzez wprowadzenie elementów małej architektury, elementów zabawowych dla dzieci, czy kalistenicznych dla młodzieży oraz zieleni w odpowiedzi na zmiany klimatu i wynikająca z nich potrzeba tworzenia miejsc spotkań sąsiedzkich zacienionych, w bezpośredniej bliskości zieleni wysokiej.

„(...) Brakuje zdecydowanie miejsc spotkań dla młodzieży o równym charakterze, także takich gastronomicznych. Generalnie, aby można było usiąść, spotkać się, pogadać, zagrać w bilard, darta. Tak to młodzież wsiada w samochody i jeździ od miasta do miasta bo u nas nie ma gdzie. Jest jedna pizzeria, ale nie da się tam posiedzieć, bo jest tylko jedzenie na wynos. Latem jest ciut lepiej”.

„(...) Nie ma oferty dla młodych. Dzieci są zaopiekowana. Seniorzy też (...). Nie ma także oferty dla tych co siedzą w domach, czyli dorośli 30+, 40+, 50+. Oczywiście oni są w tygodniu zapracowani, ale w weekend to już mogliby spędzić inaczej”.

„(...) oferta zajęć jest u nas szeroka, ale można zrobić więcej dla grupy dorosłych, takich osób 40+, 50+. Dzieci i seniorzy są raczej zaopiekowani”.

„(...) oferta dla seniorów jest u nas bogata, ale na pewno można zrobić jeszcze więcej, zwłaszcza spróbować aktywizować tym seniorów mniej aktywnych, siedzących w domach, oferując im wspólne zajęcia, wspólne spędzanie czasu”.

3.1.7. Podsumowanie sfer pozaspółecznych. Zestawienie wskaźników

Poniższa tabela prezentuje szerokie zestawienie kilkudziesięciu wskaźników poddanych szczegółowej analizie w ramach prac nad diagnozą pogłębioną obszaru rewitalizacji. Większość z nich, ze względu na ich znaczenie/kontekst, została dodatkowo opisana w powyższym podrozdziale. Kolorem czerwonym oznaczono nawy wskaźników których wartości są odpowiednio wyższe/niższe od średniej dla gminy Czerniewice, tym samym wskazując na występowanie kryzysu w sferach pozaspółecznych.

Tabela 9. Podsumowanie sfer pozaspółecznych – zestawienie wskaźników

Sfera	Wskaźnik	Wartość dla gminy Czerniewice	Wartość dla obszaru rewitalizacji
Gospodarcza	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	5,52	5,34

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2024 r. (%)	20,06	21,51
	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2019-2024 (%)	62,98	57,63
	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2024 r.	1,28	1,02
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	4,56	4,82
Środowiskowa	Średnie roczne stężenie pyłu PM10($\mu\text{g}/\text{m}^3$) w 2023 r.	19,39	19,78
	Średnie roczne stężenie pyłu PM2,5 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) w 2023 r.	9,65	9,85
	Średnie roczne stężenie pyłu B(a)P (ng/m^3) w 2023 r.	0,35	0,41
	Występowanie gleb bardzo podatnych na suszę (ekstremalne zagrożenie)	TAK	TAK
	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	NIE	NIE
	Ilość zebranych odpadów komunalnych na 1000 osób	308,35	244,57
Przestrzenno funkcjonalna	Udział budynków podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków	107,20	112,77
	Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie budynków	51,35	91,81
	Roczna liczba awarii sieci wodociągowej na 100 budynków	0,05	0,00
	Roczna liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 100 budynków	0,20	0,96
	Roczna liczba awarii sieci elektroenergetycznej na 100 budynków	1,89	2,17
	Udział sieci drogowej wymagającej napraw w całkowitej długości sieci drogowej	-	15,44

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

	Gęstość demograficzna przystanków (przystanki/10 000 mieszk.)	162,90	116,96
	Gęstość geograficzna przystanków (przystanki/km ²)	0,62	1,35
	Gęstość średnioważona przystanków	10,09	12,56
	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych (pozaszkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,55	0,37
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla os. z niepełnosprawnościami (%)	40,00	44,44
Techniczna	Liczba budynków w złym stanie technicznym na 100 budynków ogółem	0,46	0,96
	Liczba pustostanów na 100 budynków ogółem	3,37	3,86
	Udział liczby pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków (%)	49,21	59,76
	Liczba instalacji fotowoltaicznych na 100 budynków ogółem	15,52	20,48
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb os. z niepełnosprawnościami (%)	50,00	44,44

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Gminy w Czerniewicach

3.1.8. Wyniki badań społecznych – wywiady kwestionariuszowe – wzmocnienie wniosków diagnostycznych

Charakterystyka respondentów i kontekst badania

W badaniu udział wzięło 20 osób, liderów opinii gminy Czerniewice, bezpośrednio związanych z wyznaczonym obszarem rewitalizacji. Badanie przeprowadzono w styczniu 2026 r. w Czerniewicach.

Uczestnicy badania dokonali indywidualnej **oceny natężenia występowania podstawowych czynników identyfikujących kryzysy rewitalizacyjne**. W przypadku sfery społecznej było to **10 podstawowych problemów społecznych** potencjalnie występujących w wyznaczonym obszarze rewitalizacji przygotowanych na podstawie zaleceń ustawy o rewitalizacji. W przypadku identyfikacji

kryzysów w sferach pozaspołecznych wykorzystano **13 pozaspołecznych problemów** potencjalnie występujących w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, także bazując na zaleceniach ustawy o rewitalizacji. Generalne wnioski z badań wskazują, że badani identyfikują parę problemów społecznych (zaprezentowanych poniżej) oraz tzw. problemów pozaspołecznych, jednak wskazują wyraźnie na ich różne natężenie i tym samym skalę rzeczywistego wpływu/oddziaływania na sytuację obszaru rewitalizacji. Problemy te zostały zaprezentowane wraz z komentarzem kontekstowym w poniższych zestawieniach.

Ponadto w ramach badania **zidentyfikowano** konkretne **miejsca** w przestrzeni obszaru rewitalizacji **gdzie** w ocenie uczestników badań **dochodzi do** wyraźnej **manifestacji problemów społecznych czy pozaspołecznych**.

Dodatkowo badani zostali poproszeni o wskazanie **grup mieszkańców jakich należy objąć wsparciem rewitalizacyjnym**, co także zostało w poniższym zestawianiu zaprezentowane.

Badani wybrali ponadto **zestaw potencjałów** jakie cechują **obszar rewitalizacji**, który znajduje się w poniższym opisie.

Badani wybrali także, z szerokiej listy propozycji, **działania rewitalizacyjne** jakie w ich ocenie **mogą**, w przyszłości, **ograniczyć negatywne zjawiska** społeczne, gospodarcze, środowiskowe, techniczne i funkcjonalno - przestrzenne w obszarze rewitalizacji. Zestaw propozycji także został umieszczony poniżej.

Wynik badań kwestionariuszowy, przedstawiony w poniższych zestawieniach, stanowi dopełnienie zaprezentowanej powyżej diagnozy pogłębianej obszaru rewitalizacji opartej o dane zastane (wskaźniki) oraz wnioski z przeprowadzonych badań społecznych metodą pogłębianych wywiadów telefonicznych TDI¹² (cytaty).

Charakterystyka obszaru rewitalizacji pod względem występowania problemów w sferze społecznej

Problem starzenie się społeczeństwa obserwowalny m.in. poprzez **wzrastający odsetek osób w wieku 60+, osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym obszaru rewitalizacji**. Uczestnicy badania oceniają **natężenie** tego zjawiska społecznego jako **wysokie**.

Tego typu zjawisko, o podłożu zmiany struktury demograficznej lokalnej społeczności, nie należy jedynie do kategorii „problem społeczny”, ale także rzutuje bezpośrednio na przyszły model usług publicznych oraz inwestycji gminnych, w tym działań podejmowanych w obszarze rewitalizacji. Należy mieć na uwadze:

- konieczność dostosowania infrastruktury w przestrzeni publicznej, czyli podniesienie standardów dostępności architektonicznej, tworzenie bezpiecznych ciągów pieszych (równe nawierzchnie, oświetlenie, obniżone krawężniki, itp.) oraz miejsc odpoczynku

---

¹² TDI czyli ang. Telephone Depth Interview.

(ławki, zacienienie, toalety) jak również wprowadzenie w przestrzeń publiczną czytelnych oznaczeń w celu łatwej orientacji przestrzennej;

- wzrost presji na usługi społeczne (m.in. opiekuńcze, wspierające samodzielność – teleopieka, SOS dla seniorów itp.) i zdrowotne (m.in. rehabilitacyjne, profilaktyka chorób przewlekłych itp.);
- pogorszenie się dostępności transportowej i wynikająca z tego większa izolacja osób starszych generująca potrzebę wprowadzania rozwiązań komunikacyjnych wspierających osoby starsze;
- większa rola klubów seniora, miejsc spotkań dla seniorów, dziennych domów pobytu jako miejsc integracji, aktywności czy działań międzypokoleniowych;
- zwiększające się ryzyko ubóstwa i samotności wynikające z niskich dochodów (emerytury) przy równocześnie stosunkowo wysokich kosztach utrzymania gospodarstw domowych prowadzonych indywidualnie

Problem wyludniania się obszaru rewitalizacji (np. przeprowadzki mieszkańców do innych miast, wyjeżdżanie ludzi młodych na studia, do pracy w większych ośrodkach miejskich i brak powrotu w rodzinne strony). **Natężenie** tego zjawiska jest oceniane przez uczestników badania jako **wysokie**.

Charakter zjawiska jest trwałym trendem jaki dotyka większość gmin w Polsce. Tym bardziej należy się liczyć ze wzmocnieniem wcześniej zaprezentowanego trendu starzenia się lokalnej społeczności i konsekwencjami tego zjawiska. Analizowany trend wyludniania się obszaru rewitalizacji w konsekwencji może przynieść ubytek dochodów dla gminy i rosnące koszty utrzymania infrastruktury w przeliczeniu na mieszkańca (w tym infrastruktury edukacyjnej czy działających instytucji publicznych). Rodzi to konieczność podejmowania działań kompensacyjnych, co w przypadku gminy Czerniewice polega na intensywnej promocji gospodarczej i wykorzystaniu szansy jaką daje wysoce korzystne położenie gminy przy drodze krajowej S8 i węzłach komunikacyjnych. Działania te jednak mają charakter strategiczny i wykraczają znacznie poza zakres GPR.

Problem niewielkiego zaangażowania społecznego mieszkańców (niska aktywność np. w zakresie oddolnego podejmowania inicjatyw) oraz problem **niskiego stopienia integracji mieszkańców, konflikty sąsiedzkie** to kolejne problemy społeczne identyfikowane przez badanych, a ich **należenie** ocenie na skali: nie występuje przez niskie, średnie do wysokie, oceniane jest jako **średnio – wysokie**.

Zjawisko niewielkiego zaangażowania społecznego mieszkańców – niska aktywność oddolna może rodzić problem słabszej zdolności do realizacji działań rozwojowych – na zasadzie: większość aktywności społecznej „opiera się” na urzędzie gminy, szkole, bibliotece, GOPS lub pojedynczych liderach, w efekcie działania są bardziej kosztowne i trudniejsze organizacyjnie, oferta czasu wolnego, wydarzeń czy działań integracyjnych może być uboższa, co ważne z czasem może pojawić się ryzyko wypalenia liderów (bo wszystko robią ci sami ludzie). To także przyczynek słabszej integracji społecznej czyli m.in. mniejsza liczba relacji sąsiedzkich, słabsza współpraca między sołectwami / grupami mieszkańców, większe „zamykanie się w bańkach” (każdy sobie), potencjalnie częstsze konflikty (bo brak wspólnych norm i rozmów). Generalnie, z czasem, osłabienie kapitału społecznego – wzrost samotności (szczególnie seniorów), mniej pomocy wzajemnej, słabe poczucie wspólnoty i

współodpowiedzialności. Bez wątplenia należy zjawiskom tym przeciwdziałać, m.in. w ramach działań rewitalizacyjnych skierowanych na wzmacnianie więzi sąsiedzkich i wspólnotowych, budowanie poczucia lokalnej przynależności, dumy i współodpowiedzialności, rozwijanie działań partycypacyjnych włączających lokalną społeczność w podejmowanie decyzji, itp.

Problemy w rodzinach (przemoc, problemy wychowawcze, konflikty) to problemy społeczne których **natężenie** jest określane przez badanych jako **średnie**.

Problemy te mogą przyczynić się do osłabienia bezpieczeństwa i poczucia stabilności społecznej. Poza pogarszaniem się dobrostanu poszczególnych osób/mieszkańców należy mieć na uwadze, że tego typu zjawiska wpływają także na zmniejszanie się gotowości do otwartej współpracy i integracji - trudniej jest budować klimat zaufania i wspólnotowości, występują postawy wycofania społecznego i izolacji (rodziny „znikają” z życia społecznego), pojawia się problem dziedziczenia problemów przez dzieci i młodzież widoczny m.in. w szkole (trudności z nauką, absencje, zachowania agresywne lub depresyjne, używki czy wczesne kończenie edukacji szkolnej). To ważne problemy społeczne którymi z pewnością warto się zaopiekować w ramach podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

Uzależnienia, w tym nadużywanie alkoholu lub innych używek przez mieszkańców widoczne w przestrzeni publicznej oraz obniżone bezpieczeństwo (sytuacje/miejsca niebezpieczne, obecność osób stwarzających zagrożenie) to problemy, których **natężenie** jest określane przez badanych jako **nisko -średnie**.

Problemy te zdecydowanie nie są dominujące w skali przestrzeni i samej społeczności obszaru rewitalizacji, ale są na tyle zauważalne i powtarzalne, że wpływają na jakość życia, poczucie bezpieczeństwa oraz wizerunek miejsca oraz mogą wzmacniać inne deficyty społeczne. Nie zaopiekowane mogą prowadzić do spadku poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz degradacji jej wizerunku („zła reputacja miejsca”).

Niewystarczająca oferta wydarzeń i zajęć kulturalnych, rozrywkowych to problem którego **natężenie** jest określane przez badanych także jako **nisko -średnie**.

Mieszkańcy odczuwają niedosyt, dostrzegają pewne niedostatki oferty wydarzeń i zajęć kulturalnych czy rozrywkowych i sygnalizują, że oferta mogłaby pełniej odpowiadać na ich potrzeby. Tym samym warto dokonać jej przeglądu m.in. pod kątem regularności, dostępności czy dopasowania do grup wiekowych, stosownie wykorzystując wydarzenia kulturalne, jako narzędzie budowania więzi sąsiedzkich, wzmacniania integracji mieszkańców, a w konsekwencji budowania mocnego kapitału społecznego.

Ubóstwo to problem którego **natężenie** jest określane przez badanych jako **niskie**.

Badanie pokazało, że ubóstwo nie jest postrzegane jako zjawisko masowe ani dominujące dla obszaru rewitalizacji, ale może nadal występować punktowo (w określonych gospodarstwach domowych / rodzinach) i w praktyce wciąż wpływać na mechanizmy wykluczenia społecznego w tej części gminy. Nie należy więc być obojętnym wobec nawet indywidualnych przypadków. To często problem społeczny którego cechuje tzw. ryzyko niewidoczności oraz często niedoszacowanie. W mniejszych społecznościach lokalnych często działa mechanizm wstydu, czyli część mieszkańców nie ujawnia problemów finansowych i nie korzysta z pomocy ze względu na wstyd, obawę przed oceną. Ubóstwo przyjmuje wtedy formę „ukrytą” (zadłużenia, rezygnacja z leczenia, brak opłat, złe warunki

mieszkańców). Tym samym w ramach działań rewitalizacyjnych należy mieć wysoka czujność na tego typu problemy społeczne, zwłaszcza że często korelują one ze zjawiskiem starzeniem się społeczności lokalnej (osamotnienie, problemy ekonomiczne seniorów, izolacja).

Problem osób w kryzysie bezpotomności jest problemem nieidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji gminy Czerniewice.

Charakterystyka obszaru rewitalizacji pod względem występowania problemów w sferze przestrzennej, środowiskowej i gospodarczej

Przeźnienie i infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, osób starszych (sfera techniczna i funkcjonalno – przestrzenna) to problem w ocenie badanych o **natężeniu** występowania **średnio-wysokim**.

W korelacji z wysokim natężeniem problemu społecznego jakim jest starzenie się społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, to sytuacja poważna, gdyż dotyczy podstawowej dostępności, czyli tego, w jakim stopniu mieszkańcy mogą samodzielnie i bezpiecznie korzystać z usług, przestrzeni i instytucji. W kontekście przyszłych działań rewitalizacyjnych z pewnością zagadnienie dostępności przestrzeni i instytucji publicznych powinno znaleźć się na liście priorytetów rewitalizacyjnych.

Słaba dostępność komunikacyjna obszaru rewitalizacji (połączenia komunikacyjne, dostęp do komunikacji publicznej) to kolejny problem (sfera funkcjonalno – przestrzenna), którego **natężenie** jest określone przez badanych jako **średnio – wysokie**. Równocześnie badani identyfikują problem określony jako **trudności z przemieszczaniem się pieszo: braki/zły stan chodników, niewystarczające oświetlenie, brak rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo pieszych** (sfera funkcjonalno – przestrzenna), podobnie wskazują na jego **natężenie** na poziomie **średnio – wysokim**.

Wskazuje to na występowanie jednej z istotnych barier rozwojowych obszaru rewitalizacji, bariery odczuwalnej na co dzień przez znaczną część mieszkańców – problem z komunikacją, przemieszczaniem się. W warunkach rewitalizacji ma to szczególnie duże znaczenie, ponieważ komunikacja wpływa bezpośrednio na dostęp do usług, pracy, edukacji i aktywności społecznej. Brak komunikacji zbiorowej lub rozwiązań transportowych wspierających osoby nie poruszające się własnymi samochodami, a do takich najczęściej należy młodzież i seniorzy, może być istotnym czynnikiem obniżającym jakość życia. Do tego problem wzmacnia słabo rozwinięta infrastruktura do przemieszczania się pieszo – rowerowego, co z pewnością może być tematem jakim w ramach rewitalizacji należy się zaopiekować.

Zaśmiecenie przestrzeni, nieporządek, brak dbałości o otoczenie (sfera środowiskowa) to kolejny problem identyfikowany przez badanych którego **natężenie** jest jednak określone w dość szerokiej skali oceny **od niskiego przez średnie do wysokiego**.

Wskazuje to na zróżnicowany charakter problemu - zarówno terytorialny jak i sytuacyjny, czyli nie występuje wszędzie w jednakowym stopniu, ale jest wyraźnie widoczny w części miejsc / punktów i właśnie tam staje się istotnym czynnikiem pogarszającym jakość życia oraz wizerunek obszaru rewitalizacji. Po mimo, że nie jest to deficyt całego obszaru rewitalizacji, tylko raczej problem „ogniskowy”, zależny od lokalizacji, należy go podejmować w ramach wdrażanych działań

rewitalizacyjnych. Warto także zwrócić uwagę na przyczynę zjawiska i wspierać działania informacyjne i edukacyjne mieszkańców w kierunku dbałości o stan środowiska naturalnego i otoczenia (przestrzeni publicznych).

Stan środowiska naturalnego np. jakość powietrza, wody (sfera środowiskowa) w ocenie badanych to zagadnienie problemowe o **średnio – niskim natężeniu**.

Kwestie środowiskowe są przez badanych zauważane, ale nie są postrzegane jako jeden z głównych, dominujących problemów codziennego funkcjonowania mieszkańców obszaru rewitalizacji. Co jednak nie oznacza zupełnego braku ryzyk. Problemy te występują, ale mogą mieć charakter punktowy, sezonowy albo są mniej widoczne, ale nadal istotne dla jakości życia.

Trudności z parkowaniem, parkowanie w miejscach do tego nieprzeznaczonych to problem przypisany do sfery funkcjonalno – przestrzennej obszaru rewitalizacji. Został on wskazany przez badanych jednak ocena jego natężenia nie jest jednoznaczna. Dla części badanych to problem o **natężeniu niskim**, dla części o **średnim** a dla kolejnej grupy (wszystkie mniej więcej równie liczne) **wysokim**. Część badanych **w ogóle nie zauważa tego problemu**.

Z pewnością w ramach wprowadzania rozwiązań rewitalizacyjnych wspierających funkcjonalność i bezpieczeństwo obszaru rewitalizacji warto aspekt bezpiecznego parkowania pojazdów rozważyć, także w kontekście urządzania miejsc do parkowania dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Trudne warunki do prowadzenia działalności gospodarczych (kondycja lokalnego rynku, słabo rozwinięta infrastruktura, ograniczony dostęp do kadr, technologii itp.) to problem oceniający sytuację w sferze gospodarczej obszaru rewitalizacji. Badani w ocenie tego problemu byli jednak podzieleni. Dla najliczniejszej części badanych to problem o **natężeniu niskim**, zdarzył się też pojedyncze głosy wskazujące, że problem jest bardziej dotkliwy. Część badanych **w ogóle nie zauważa tego problemu**. Podobnie oceniono problem **trudności z podjęciem aktywności zawodowej / pracy, bezrobocie** gdzie badani w przeważającej liczbie wskazali, że w ogóle on nie występuje. Mniej więcej 1/3 badanych określiła jednak jego **natężenie** jako **niskie**. Kolejny problem z kategorii „gospodarczej” dotyczył **niskiej dostępność sklepów i podstawowych usług**. W tym także przypadku zdecydowana większość badanych stwierdziła, że w ogóle on **nie występuje** na obszarze rewitalizacji, jednak dla 1/3 badanych jest on zauważalny przy czym jego **natężenie** określają jako **niskie**.

Decyzje badanych jasno pokazują, że sfera gospodarcza nie jest postrzegana jako główna oś degradacji obszaru rewitalizacji, ale występują pojedyncze lub lokalne bariery, które dotyczą określone grupy mieszkańców czy branż i mogą ograniczać trwałość efektów rewitalizacji.

Badani wskazali na trzy problemy należące do sfery funkcjonalno – przestrzennej oraz technicznej: **duża ilość pustostanów / niezagospodarowanych lokali; zły stan budynków mieszkalnych – zniszczone, wymagające remontu; niskiej jakości przestrzeń publiczna / wspólna (np. place zabaw, boiska, alejki)**. Ocena **natężenia** występowania tych problemów była zbliżona: od **braku występowania problemów** przez ich **niskie** występowanie po pojedyncze głosy wskazujące na natężenie średnie.

Można wnioskować, iż wskazane problemy mają raczej charakter punktowy, czyli występują w określonych lokalizacjach i są różnie postrzegane, i tym samym różnie oceniane, przez samych badanych, dlatego nie można ich przypisywać do całego obszaru rewitalizacji.

Deficyt miejsc/przestrzeni zielonych to ostatni z problemów (sfera środowiskowa) poddany analizie przez badanych. W tym przypadku głosy były wyraźnie podzielone pomiędzy osoby które **nie dostrzegają tego typu problemu** w obszarze rewitalizacji w ogóle, po głosy badanych wskazujące, że problem występuje **w niskim natężeniu**.

Brak zieleni nie jest więc powszechnie odczuwany jako istotny deficyt w całym obszarze rewitalizacji, a ewentualne braki mają charakter lokalny i ograniczony, zależny od tego, w której części obszaru mieszkańcy żyją i jak rozumieją „zieleni” (przydomową / publiczną).

Miejsca, w których występują problemy społeczne, przestrzenne, środowiskowe lub gospodarcze

Badani wskazali szereg lokalizacji, które w ich ocenie, wymagają interwencji w ramach działań rewitalizacyjnych. Odpowiednio:

Czerniewice:

- budynki wraz z przestrzeniami publicznymi do nich przyległymi - budynek Urzędu Gminy, budynek OSP Czerniewice i ich niedostosowanie dla osób ze szczególnymi potrzebami, wymagające modernizacji, podniesienie standardu użytkowania i funkcjonalności (w tym świetlica – miejsce spotkań mieszkańców);
- ciągi piesze wymagające modernizacji oraz rozbudowa ciągów pieszo – rowerowych i ścieżek rowerowych (w tym budowa brakującej części chodnika przy ulicy Mazowieckiej);
- budynki wymagające interwencji z uwagi na ich zły stan techniczny lub/i wpływających na obniżenie estetyki przestrzeni publicznej (budynek dawnej apteki, budynek dawnego przedszkola, itp.);
- zabytkowy kościół drewniany jako potencjał do wykorzystania na cele kulturalne;
- stadion – potrzeba modernizacji murawy, trybun, zaplecza socjalnego dla użytkowników obiektu;
- niewykorzystany teren zielony tzw. lasek Smug przy ul. Mazowieckiej jako potencjał do aranżacji na zieloną przestrzeń publiczną;
- modernizacja i wzmocnienie funkcjonalności (dla celów kulturalnych) budynku w parku w Czerniewicach wraz z modernizacją przestrzeni parkowej.

Lipie:

- modernizacja przestrzeni parkowej;
- ciągi piesze wymagające modernizacji pod kątem rozwoju bezpiecznych ciągów pieszo - rowerowych.

Strzemeszna:

- budynek OSP Strzemeszna wymagający modernizacji, podniesienie standardu użytkowania i funkcjonalności (w tym świetlica – miejsce spotkań mieszkańców);
- aranżacja przestrzeni publicznej wokół budynku OSP Strzemeszna (oczyszczenie stawu, stworzenie miejsca spotkań sąsiedzkich i funkcjonalnego oraz estetycznego centrum dla miejscowości Strzemeszna i Strzemeszna Nowa);
- ciągi piesze wymagające modernizacji pod kątem rozwoju bezpiecznych ciągów pieszo – rowerowych;
- większa oferta zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców;
- wykorzystanie potencjału jakim jest wydarzenie historyczne – zwycięska bitwa Polaków nad Szwedami jaka rozegrała się na terenie Strzemesznej.

Grupy społeczne wymagające wsparcia w ramach procesu rewitalizacji

Najczęściej wskazywane **grupy społeczne, które powinny być wspierane** w obszarze rewitalizacji to:

- **seniorzy**
- **oraz młodzież ze szkół ponadpodstawowych.**

W przypadku seniorów badani wprost definiowali kierunki, w których powinno być realizowane wsparcie w ramach przyszłych działań rewitalizacyjnych, czyli organizacji dziennego domu seniora miejsca pobytu, opieki i aktywizacji dziennego osób starszych. Ponadto zwracali uwagę na potrzebę rozszerzenie oferty usług opiekuńczych dla seniorów przy równoczesnym rozwoju oferty zajęć i wydarzeń aktywizujących osoby starsze. Należy także zdaniem badanych myśleć o rozwoju miejsc spotkań dla seniorów w obszarze rewitalizacji.

W przypadku młodzieży badani zwracali uwagę na potrzebę zarówno tworzenia miejsc spotkań dedykowanych młodym mieszkańcom (zarówno w przestrzeni publicznej otwartej jak i „pod dachem” np. kontenerowa świetlica, itp.) oraz rozwój oferty zajęć adresowanych do młodych. Wskazywali na potrzebne integracji młodych czy wsparcia przy wyborze przyszłej kariery zawodowej.

W drugiej kolejności badani zwrócili także uwagę na inne grupy społeczne jakie także warto objąć wsparciem w ramach przyszłych działań rewitalizacyjnych – są to (w kolejności wskazań):

- **dzieci w wieku szkolnym** (szkoła podstawowa),
- **osoby chore i z niepełnosprawnościami,**
- **młodzi dorośli**
- **rodzice małych dzieci do lat 6-ciu.**

Odpowiednio dla dzieci w wieku szkolnym badani proponowali rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych pozalekcyjnych, rozwój oferty czasu wolnego, aranżację miejsc spędzania czasu wolnego, ale także rozwój oferty wsparcia psychologicznego.

Dla osób chorych i z niepełnosprawnościami badani wskazywali na potrzebę rozwoju oferty usług społecznych – usługi pomocowe, opiekuńcze ale także potrzebę poprawy dostępności przestrzeni publicznej i budynków użyteczności publicznej.

Dla młodych dorosłych badani rekomendowali tworzenie miejsc do spotkań, ale także rozwój oferty wydarzeń i imprez lokalnych.

Dla rodzin z małymi dziećmi (do lat 6) badani rekomendowali poszerzenie oferty opieki nad dziećmi do lat 3 oraz rozwój oferty zajęć dla dzieci przy równoczesnej organizacji zajęć dla ich opiekunów (rodziców).

Potencjał obszaru rewitalizacji

Poza problemami obszaru rewitalizacji badani proszeni byli o ocenę potencjałów obszaru rewitalizacji poprzez wskazanie jego zalet, mocnych stron. Ocena ta wygląda następująco:

- **walory przyrodnicze,**
- **dobre miejsce do mieszkania/osiedlania się - cisza, spokój, kontakt z naturą**
- **walory historyczne i kulturowe** (m.in. zabytki, tradycje lokalne, itp.)

to bezsprzecznie trzy mocne strony obszaru rewitalizacji.

W drugiej kolejności badani zwrócili uwagę także na:

- dostępność podstawowej infrastruktury technicznej (sieć elektryczna, wodociągowa, kanalizacyjna) na obszarze rewitalizacji,
- dobre skomunikowanie rozumiane jako sieć drogowa obszaru rewitalizacji,
- dobry dostęp do usług publicznych (pomoc społeczna, zdrowie, kultura, itp.),
- dostępność obiektów możliwych do wykorzystania na cele społeczne,
- dostępność przestrzeni możliwych do wykorzystania pod funkcje sportowo – rekreacyjne albo społeczne np. miejsca spotkań sąsiedzkich.

Wskazali także na:

- stosunkowo wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji.

Propozycje działań jakie mogą ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze w obszarze rewitalizacji

W tym aspekcie badani wyraźnie wskazali na cztery typy działań jakie rekomendują do podjęcia w ramach interwencji rewitalizacyjnej:

- organizacja większej liczby działań i wydarzeń o charakterze integracyjnym dla mieszkańców (np. festyny, święta ulicy, spotkania mieszkańców),
- organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym (m.in. koncerty, wystawy, spotkania autorskie, itp.),
- stworzenie miejsc spotkań integrujących mieszkańców (kluby sąsiedzkie, świetlice wiejskie, itp.),
- organizacja większej liczby imprez sportowo – rekreacyjnych dla mieszkańców
- rozwój agroturystyki i wsparcie dla inicjatyw turystycznych (np. rekreacyjne szlaki rowerowe, wiaty turystyczne, tablice informacyjne, trasy piesze, ścieżki edukacyjne, punkty widokowe, itp.),

Zwrócili także uwagę na potrzebę poprawy dostępu do usług wspierających dla osób starszych, z niepełnosprawnościami lub pozostających w trudnej sytuacji życiowej jak również zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego (np. pieszych, w przestrzeniach publicznych, system monitoringu, itp.).

Propozycje działań jakie mogą ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe, przestrzenno – funkcjonalne i techniczne w obszarze rewitalizacji

Badani wskazali przede wszystkim na:

- rozbudowę/modernizację infrastruktury rowerowej (ścieżki rowerowe) i pieszej (chodniki),
- poprawę jakości przestrzeni publicznej - zagospodarowanie przestrzeni na miejsca spotkań, skwery, place zabaw, miejsca spotkań dla młodzieży, itp.,
- rozbudowę/modernizację infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej,
- modernizację opuszczonych, zaniedbanych budynków i obiektów i kolejno dostosowanie ich do realizacji nowych funkcji/celów społecznych,
- poprawę standardu istniejących budynków użyteczności publicznej (m.in. remonty, termomodernizacje, poprawa wyposażenia, itp.).

Zwrócili także uwagę na potrzebę rozwoju/propagowanie inicjatyw ekologicznych (np. rozwój odnawialnych źródeł energii, inwestycje poprawiające jakość środowiska naturalnego, retencjonowanie wody, itp.) oraz rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej oraz usprawnienie rozwiązań komunikacyjnych.

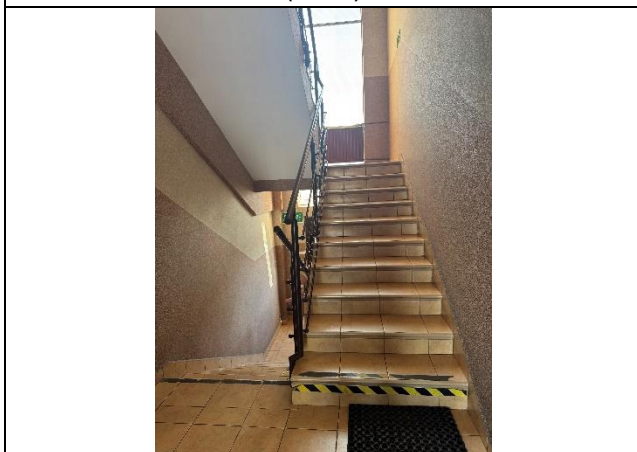
3.1.9. Dokumentacja fotograficzna obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice

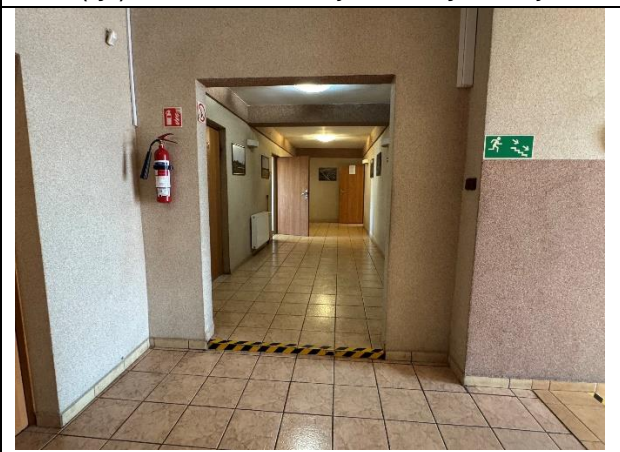
Budynek Urzędu Gminy w Czerniewicach
(front)

Budynek Urzędu Gminy w Czerniewicach
(tył) - do modernizacji i zmiany funkcji

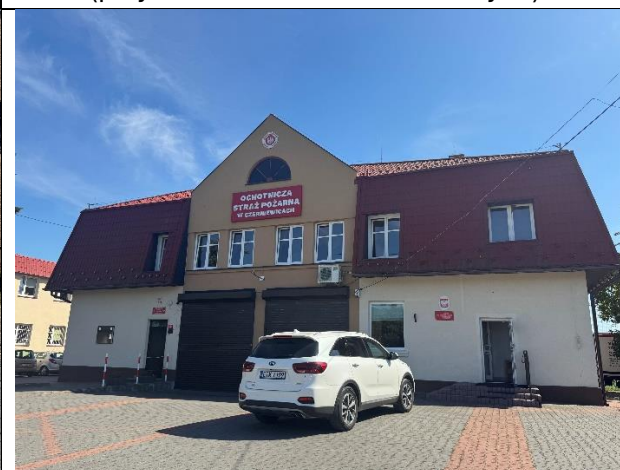
Wnętrze Urzędu Gminy w Czerniewicach
(przykład barier architektonicznych)

Wnętrze Urzędu Gminy w Czerniewicach
(przykład barier architektonicznych)

Otoczenie stadionu - przestrzeń publiczna
w bezpośrednim sąsiedztwie Urzędu Gminy
Czerniewice oraz budynku OSP
w Czerniewicach

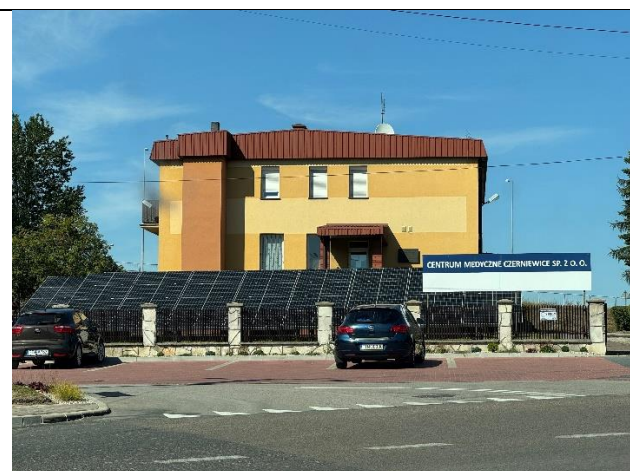
Budynek OSP w Czerniewicach

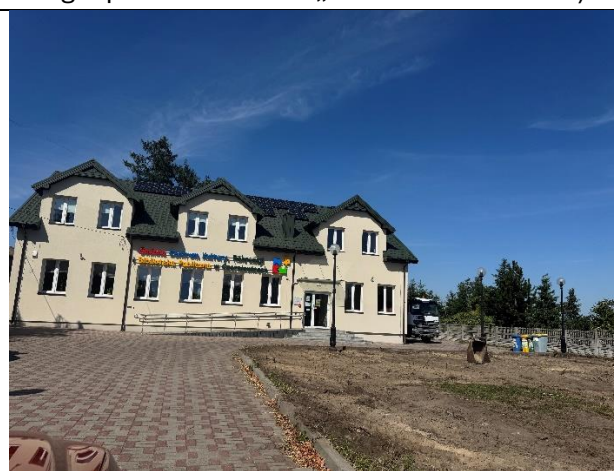
Stadion gminny w Czerniewicach

Teren otarty – Czerniewice (do zagospodarowania na „Las Czerniewiczian”)

Budynek ośrodka zdrowia w Czerniewicach – budynek do zmiany funkcji.

Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna (przedpole budynku wymagające adaptacji do możliwości prowadzenia zajęć na świeżym powietrzu)

Zabytkowy kościół pw. Św. Andrzeja Ap. (potencjał do rozwoju jako przestrzeń realizacji oferty kulturalnej)

Park w Czerniewicach

Budynek pałacowy w parku w Czerniewicach
(front)

Budynek pałacowy w parku w Czerniewicach
(tył budynku - zaplecze ze sceną i przestrzenią
amfiteatralną)

Plac zabaw w parku w Lipiu

Miejsce spotkań sąsiedzkich w parku w Lipiu

Park w Lipiu
– ciąg pieszy wymagający modernizacji

Park w Lipiu – aleja spacerowa

Remiza OSP w Strzemesznie (front)
- centrum spotkań sąsiedzkich

Remiza OSP w Strzemesznie (tył)
- przestrzeń publiczna ze stawem do aranżacji

Otoczenie przestrzeni publicznej przy budynku
OSP Strzemeszna

Przestrzeń publiczna w bezpośrednim
sąsiedztwie Budynku OSP w Strzemesznie
- potencjał do dalszej aranżacji.

Plac upamiętniający zwycięską bitwę nad
Szwedami pod Strzemeszną stoczoną w 1656 r.
miejsce pamięci – 360 rocznica zwycięstwa
Polaków nad Szwedami

Strzemeszna Nowa – centrum miejscowości

3.1.10. Problemy, potrzeby, potencjały obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice

Problemy i potrzeby

- Występowanie zjawiska ubytku naturalnego ludności, które można klasyfikować w kategorii kryzysu w sferze społecznej. Saldo migracji na 1000 mieszkańców jest również niższe. Ubytek naturalny ludności i zmniejszenie się liczby ludności czyni gminę Czerniewice **ośrodkiem z dużym udziałem, w populacji mieszkańców, osób starszych**. To stawia przed gminą wiele wyzwań w zakresie m.in. zapewnienia szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, w codziennych czynnościach życiowych, niwelację barier architektonicznych w przestrzeni publicznej (dostosowanie przestrzeni do osób z ograniczoną mobilnością), itp.
- **Barier architektoniczne w przestrzeni publicznej oraz budynkach publicznych** (zakres działań sukcesywnie podejmowany, jednak wymagający dalszych usprawnień). Brak powszechnie dostępnych toalet (w przestrzeni publicznej).
- Główne **powody korzystania z pomocy społecznej** (w kolejności od najwyższych wartości): ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. Potrzeba **rozwoju usług społecznych dla mieszkańców, w tym usług opiekuńczych** przede wszystkim adresowane do osób starszych i z niepełnosprawnością oraz potrzeba stworzenia na terenie gminy mieszkań interwencyjnych (typu mieszkania interwencyjne, chronione).
- **Pogarszanie się kondycji zdrowia psychicznego** mieszkańców, w tym szczególnie dzieci i młodzieży.
- **Niewielkie zaangażowanie społeczne mieszkańców** (niska aktywność np. w zakresie oddolnego podejmowania inicjatyw) oraz problem niskiego stopienia integracji mieszkańców (aktywność w organizacjach społecznych kontra niska aktywność mieszkańców nie działających w organizacjach społecznych). Potrzeba organizacji wydarzeń budujących tożsamość lokalną i wzmacniających więzi międzyludzkie, międzypokoleniowe. **Rozluźnienie więzi sąsiedzkich, problem obniżającej się integracji społecznej** mogące z czasem prowadzić do wyraźnego obniżenia spójności społecznej. Powszechne jest tzw. „siedzenie w domu”, większe poświęcanie czasu wolnego mediom społecznościowym niż sąsiedzkim relacjom. Wzmacnia to jeszcze zmiana pokoleniowa w środowisku młodych mieszkańców których cechuje niski stopień kontaktów wzajemnych widocznych w tradycyjnej przestrzeni publicznej, a conto przestrzeni mediów społecznościowych. Potrzeba **tworzenie przestrzeni społecznych do spotkań sąsiedzkich**, wspólnej pracy, budowania więzi, działania KGW i innych grup mieszkańców. Dostępne obiekty publiczne typu świetlice wiejskie czy sale w remizach OSP są często niefunkcjonalne (zbyt duże, o niskiej funkcjonalności czy też elastyczności aranżacji przestrzeni odpowiedniej do potrzeb, wysoko energochłonne – zwłaszcza w okresie zimowym) co ogranicza ich powszechne i częste wykorzystanie.
- **Deficyt** przestrzeni publicznych w postaci **miejsc spotkań dedykowanych młodym mieszkańcom** (dla młodzieży). Dodatkowo **potrzeba rozbudowy miejsc spotkań dedykowanych różnym grupom mieszkańców** w tym dzieciom – place zabaw, pump tracki, itp., młodzieży miejsca spotkań i ćwiczeń kalistenicznych, dorosłym mieszkańcom obszaru rewitalizacji. **Stały rozwój/ulepszenie przestrzeni publicznej**. Kreowanie przestrzeni publicznych pod kątem przestrzeni przyjaznych, zielonych, sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim, dostępnych, estetycznych i bezpiecznych. **Rozwój** powierzchni **terenów zielonych**,

wprowadzenie cienia w przestrzenie publiczne, tak aby odpowiadać na potrzeby zmian klimatu i tworzyć miejsca przyjazne do spędzania czasu dla mieszkańców.

- Rozwój **oferty cyklicznych wydarzeń adresowanych do szerokiej grupy mieszkańców** będących zarówno sposobem na atrakcyjne spędzenie czasu wolnego, ale także forma integracji społeczności lokalnej (np. biegi, rajdy, inscenizacje wydarzeń historycznych, itp.).
- Większa **rotacją firm w obszarze rewitalizacji** (na podstawie m.in. danych dotyczących zmiany liczby podmiotów gospodarskich w ostatnich latach oraz ocenie liczby wyrejestrowanych oraz zawieszonych działalności gospodarczych) – zjawisko warte obserwacji.
- **Gorsza**, w porównaniu do reszty gminy, **jakość powietrza** i wyraźnie rysująca się potrzeba prowadzenia działań zmierzających do ograniczania zanieczyszczeń w powietrzu m.in. poprzez **likwidacje nieekologicznych palenisk/źródeł ciepła**, ale także praca nad świadomością mieszkańców związana ze zrozumieniem wagi ograniczania spalania złej jakości paliw oraz potrzebą wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne.
- Potrzeba **efektywnego wykorzystania budynków publicznych oraz zabytków** na cele m.in. publiczne, edukacyjne, kulturalne.
- Problemy komunikacyjne – **słaba dostępność komunikacyjna obszaru** dla osób z ograniczoną mobilnością.

Potencjały

OSP Czerniewice i OSP Strzemeszna w centrach miejscowości pełniące role lokalnych centrów aktywności – warte rozwoju, modernizacji, dostosowania do potrzeb mieszkańców, tak aby stały się rzeczywistymi wielofunkcyjnymi centrami lokalnymi.

Zasób budynków publicznych w obszarze rewitalizacji wartych do efektywniejszego wykorzystania na cele społeczne, po ich stosownej adaptacji, np. na mieszkania interwencyjne.

Drewniany, XV wieczny kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła w Czerniewicach, obiekt zabytkowy, wraz z dzwonnica wpisany do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego (27 grudnia 1967 r. nr 763 i 764), w pełni odrestaurowany - przestrzeń do realizacji oferty kulturalnej.

Budynek GCKRiBP i jego przedpole jako przestań do realizacji oferty kulturalnej włączającej, partycypacyjnej, wspólnie tworzonej.

Przestrzenie publiczne już zaaranżowane na spotkania sąsiedzkie jak m.in. park w Lipiu, park w Czerniewicach warte dalszej aranżacji/rozwój.

Chęć mieszkańców do ruchu, do uprawiania **sportu**.

Walory przyrodnicze i historyczna – kulturowe, tożsamość lokalna.

Dostępność **podstawowej infrastruktury technicznej** (sieć elektryczna, wodociągowa, kanalizacyjna) na obszarze rewitalizacji.

Potencjał ludzki:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

- aktywne grupy mieszkańców, m.in. **środowisko senioralne**, dobrze zorganizowane, chętne do działania, realizacji wspólnych inicjatyw (wewnątrz grupy seniorów, ale także inicjatyw wielopokoleniowych);
- dzieci i młodzież - muzycy **Orkiestry Dętej** wraz ze społecznością rodziców i sympatyków tej inicjatywy,
- **mamy małych dzieci** jako osoby włączane w tworzenie lokalnej oferty kulturalnej na przykład na bazie Biblioteki.

4. Wizja i cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań

4.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji – pożądaný stan docelowy

Prowadzone działania rewitalizacyjne są bezpośrednią odpowiedzią na zidentyfikowane i zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji oraz wskazane przez mieszkańców potrzeby rozwojowe. Ponadto przyczyniają się także do wzmacniania potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji.

Głównym celem działań rewitalizacyjnych w gminie Czerniewice jest tworzenie społecznych i przestrzennych warunków do zrównoważonego rozwoju oraz stałej poprawy jakości życia mieszkańców.

Dzięki wdrażaniu założeń Gminnego Programu Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji doprowadzi się do zacieśnienia relacji międzyludzkich oraz jeszcze efektywniej, lepiej wykorzysta przestrzeń czyniąc ją dostępną, zieloną i solidarną.

Rewitalizacja wzmocni lokalne centra aktywności, rozwinie usługi społeczne i stworzy przyjazne przestrzenie spotkań, ale też wykreuje wydarzenia sprzyjające integracji mieszkańców i podnoszeniu aktywności społecznej.

4.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Poniżej zestawiono cele strategiczne określone dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej) służącymi eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk:

Cel strategiczny 1:

Rozwój oferty usług społecznych.

- 1.1. Rozwój dostępnych usług społecznych i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej.
- 1.2. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez rozwój oferty wydarzeń kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych.

Cel strategiczny 2:

Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne

- 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty.
- 2.2. Kształtowanie postaw proekologicznych w celu poprawy jakości środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 3:

Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców.

- 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych.
- 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców.

Wskaźniki realizacji celów programu zostały omówione w części dotyczącej zarządzania oraz monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji (rozdział 8).

4.3. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi Gminy Czerniewice

---

4.3.1. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice strategii rozwoju gminy

Gmina Czerniewice posiada aktualny dokument strategii rozwoju gminy pn. Strategia Rozwoju Gminy Czerniewice na lata 2021 – 2030.

Dokument Strategii rozwoju gminy Czerniewice koncentruje się wokół trzech celów strategicznych:

- Rozwój sektora gospodarczego i infrastruktury technicznej, poprawa funkcjonalności gminy Czerniewice;
- Ochrona środowiska oraz zrównoważone i harmonijne kształtowanie ładu przestrzennego;
- Rozwój kapitału społecznego oraz podniesienie aktywności mieszkańców.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice odpowiada na założenia Strategii poprzez wzajemne zintegrowanie celów strategicznych, jak również kierunków działań (określanych w Strategii jako cele operacyjne).

Sposób realizacji przez GPR Strategii Rozwoju Gminy Czerniewice na lata 2021 – 2030 występuje bezpośrednio na poziomie:

Celu strategicznego 3. Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców (GPR)

które to cele korespondują z Celem strategicznym 3. **Rozwój kapitału społecznego oraz podniesienie aktywności mieszkańców** (Strategia rozwoju gminy) i dalej doprecyzowującymi go trzema celami operacyjnymi: 3.1 Wzrost jakości życia mieszkańców, polepszenie warunków oraz atrakcyjności dla osiedlania się; 3.2 Aktywizacja społeczna osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, zwłaszcza osób starszych; 3.2 Aktywizacja społeczna osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, zwłaszcza osób starszych - w ramach których Strategia przewiduje takie działania jak np. rozbudowę i przebudowę oraz modernizację budynków OSP, modernizację świetlic wiejskich, budowę miejsc spotkań i rekreacji. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

natomiast koncentruje interwencję m.in. na kierunku 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych oraz 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców - gdzie kolejno wskazuje na przedsięwzięcia rewitalizacyjne takie jak Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach (nr 3) i Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznie (nr 4) które oparte są o tkankę budynków OSP jak również mieszczących się w nich świetlic wiejskich, a ich realizacja wprost wpisze się w działania przewidziane w Strategii rozwoju gminy takie jak: rozbudowa i przebudowa oraz modernizacja budynków OSP, modernizacja świetlic wiejskich. Kolejno „Strefa młodych” – miejsce spotkań dla młodzieży (nr 7) to przedsięwzięcie rewitalizacyjne które realizuje strategiczne działanie: budowa miejsc spotkań i rekreacji.

Pośrednio także przedsięwzięcia rewitalizacyjne, skoncentrowane wokół zacieśniania więzi lokalnych czy podnoszenia aktywności lokalnej społeczności takie jak: Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach (nr 9), Letnie kino w Parku w Czerniewicach (nr 10), Mobilna scena plenerowa (nr 11), Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice - coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice (nr 12), odpowiadające kierunkowi rewitalizacyjnemu 1.2. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez rozwój oferty wydarzeń kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych, i dalej celowi strategicznemu 1. **Rozwój oferty usług społecznych** (GPR) wzmocniają zamierzenia postawione w Strategii rozwoju gminy w ramach celu strategicznego 3. **Rozwój kapitału społecznego oraz podniesienie aktywności mieszkańców** (Strategia), będąc naturalnym dopełnieniem działań tzw. „miękkich” dla typowo infrastrukturalnych zadań wskazanych w Strategii Rozwoju Gminy Czerniewice na lata 2021-2030.

Tym samym **Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice realizuje** część założeń strategicznych **Strategii Rozwoju Gminy Czerniewice na lata 2021 – 2030** (realizacja bezpośrednia), jak również uzupełnia szereg wyznaczonych w Strategii zadań, rozszerza ich spektrum zwłaszcza poprzez realizację działań skoncentrowanych na tzw. sferze społecznej czyli budowanie lokalnych więzi, podnoszenie poziomu kapitału społecznego czy zmianę postaw.

4.3.2. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerniewice oraz Planu Ogólnego Gminy Czerniewice

Gmina Czerniewice jest w procesie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerniewice. Tym samym nie ma możliwości wykazania sposobu realizacji przez GPR wskazanych dokumentów.

5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

5.1. Przedsięwzięcia podstawowe

W poniższej tabeli zestawiono wszystkie **15 przedsięwzięć podstawowych**, które zaplanowano do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice. W dalszej części rozdziału znajduje się szczegółowy opis każdego z tych przedsięwzięć ujęty w formę karty przedsięwzięcia.

Tabela 10. Przedsięwzięcia podstawowe

Nr przedsięwzięcia	Tytuł przedsięwzięcia
1.	„Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej
2.	„Dostępny Urząd Gminy” – modernizacja budynku w celu zapewnienia pełnej dostępności usług publicznych
3.	Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach
4.	Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznie
5.	„Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu
6.	Taksówka społeczna czyli uruchomienie transportu na życzenie dla seniorów i osób z ograniczoną mobilnością
7.	„Strefa młodych” – miejsce spotkań dla młodzieży
8.	Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy ze Szwedami pod Strzemeszną - historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego.
9.	Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach
10.	Letnie kino w Parku w Czerniewicach
11.	Mobilna scena plenerowa
12.	Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice - coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice
13.	Wsparcie kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży
14.	Przestrzeń spotkań - nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła
15.	Oddychamy Czerniewicami – edukacja antyśmogowa i eliminacja spalania odpadów

Przedsięwzięcie 1

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

**„Bezpieczna Przystań”
– centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej**

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

„Bezpieczna Przystań” to przedsięwzięcie którego celem jest adaptacja istniejącego budynku przy ul. Mazowieckiej 34 w Czerniewicach na zintegrowane centrum usług społecznych obejmujące nową siedzibę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, mieszkania interwencyjne oraz miejsce ukrycia zapewniające czasową ochronę mieszkańców w sytuacjach kryzysowych. Całość stanie się rdzeniem lokalnego systemu wsparcia i ochrony mieszkańców.

Przeniesienie GOPS do nowego, dostosowanego funkcjonalnie, w tym m.in. spełniającego wymagania osób ze szczególnymi potrzebami, budynku pozwoli na zapewnienie dostępnych, bezpiecznych i godnych warunków obsługi mieszkańców oraz pracy specjalistów. Umożliwi rozwój usług społecznych i skuteczniejszą pomoc osobom w kryzysie. Wzmocni tym samym lokalny system wsparcia społecznego. Obecnie GOPS mieści się w budynku który nie spełnia podstawowych funkcji dotyczących obsługi mieszkańców m.in. brak jest pomieszczeń wyciszonych, odrębnych pozwalających na rozmowy o sprawach trudnych, zapewniających pełną poufność (RODO, dyskrecja) czy możliwość prowadzenia poradnictwa psychologicznego, prawnego czy socjalnego dla kilku klientów równocześnie.

Nowa siedziba pozwoli na organizację m.in. sali spotkań/warsztatów, przestrzeni dla asystenta rodziny, miejsca spotkań indywidualnych, pokoju pracy z rodziną/ pokoju mediacji czy punktu poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, socjalnego, prawnego, itp.). Nową siedzibę będzie cechować dyskrecja i bezpieczeństwo. Nowa siedziba będzie także dostosowana dla osób ze szczególnymi potrzebami (dostępność architektoniczna, odpowiednie oznaczenia, urządzenia wspomagające, itp.).

W gminie Czerniewice, jak i w samym obszarze rewitalizacji, nie ma lokali mieszkalnych pozwalających na czasowy pobyt osób lub rodzin które znalazły się w sytuacji kryzysowej. Stanowi to poważny brak w systemie szybkiego reagowania gminy na problemy społeczne (zgłaszane między innymi przez uczestników warsztatów prowadzonych w ramach prac nad GPR oraz identyfikowane w ramach przeprowadzonych badań społecznych – wywiady pogłębione ze służbami pomocy społecznej i Policji, wskazanymi w diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji). Mieszkania interwencyjne stanowią kluczowy instrument szybkiego działania w sytuacjach kryzysu mieszkaniowego związane z konfliktami rodzinnymi, kryzysami opiekuńczymi, przemocą domową, eksmisjami czy zdarzeniami losowymi (pożar, powódź, katastrofa budowlana, itp.). Umożliwiają czasowe zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych osób i rodzin, równoległe z objęciem ich wsparciem społecznym. Ograniczają tym samym ryzyko pogłębienia wykluczenia społecznego, gdyż brak lokalnej infrastruktury ochrony czasowej może skutkować eskalacją problemów społecznych oraz pogłębieniem wykluczenia.

Utworzenie miejsca ukrycia stanowi kolejny element budowy lokalnego systemu ochrony ludności i zwiększania odporności gminy na sytuacje nadzwyczajne. W warunkach rosnącej niepewności

geopolitycznej oraz nasilających się zjawisk ekstremalnych (gwałtowne zjawiska pogodowe, potencjalne awarie infrastruktury technicznej, pożary, przerwy w dostawach energii), jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są do wzmacniania lokalnych mechanizmów zabezpieczenia mieszkańców. Lokalnie zorganizowane miejsca ukrycia umożliwia:

- czasowe zabezpieczenie mieszkańców w przypadku zagrożeń militarnych,
- ochronę przed skutkami zdarzeń losowych (np. pożarów, skażeń, ekstremalnych zjawisk pogodowych),
- zapewnienie schronienia w sytuacji awarii infrastruktury krytycznej,
- zwiększenie poziomu gotowości reagowania kryzysowego na poziomie gminnym.

Miejsce ukrycia nie pełni funkcji stałej infrastruktury mieszkaniowej, lecz stanowi element prewencyjny – wzmacniający bezpieczeństwo zbiorowe i odporność lokalnej społeczności. Jego utworzenie wpisuje się w działania na rzecz budowy lokalnej odporności (resilience) oraz odpowiedzialnego zarządzania bezpieczeństwem mieszkańców.

Utworzenie mieszkań interwencyjnych oraz miejsca ukrycia stanowi element budowy lokalnego systemu zabezpieczenia i ochrony czasowej mieszkańców w sytuacjach nagłych oraz kryzysowych. W warunkach gminy o rozproszonej strukturze osadniczej oraz ograniczonym dostępie do wyspecjalizowanych instytucji wsparcia, szczególnego znaczenia nabiera zapewnienie możliwości szybkiego, bezpiecznego i dyskretnego schronienia osobom znajdującym się w sytuacji zagrożenia. Tym samym realizacja przedsięwzięcia bezpośrednio wpłynie na podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz szerzej –mieszkańców gminy Czerniewice.

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wykonanie prac budowlanych służących adaptacji istniejącego budynku do nowych funkcji wraz z aranżacją przedpola budynku.

Zakres techniczny/budowlanych to m.in.: wymiana instalacji, modernizacja wnętrza budynku, wykonanie podjazdu dla osób z niepełnosprawnościami oraz prac związanych z dostosowaniem przestrzeni budynku wraz z jego przedpolem dla osób ze szczególnymi potrzebami (tablice informacyjne, oznaczenia, kolorystyka, miejsce postojowe, itp.). Ponadto przewidzenie jest zapewnienie efektywności energetycznej budynku polegające na zmniejszeniu zapotrzebowania budynku na energię poprzez zastosowanie m.in. docieplenie ścian, stropów i fundamentów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, likwidację mostków termicznych, wprowadzenie wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła (rekuperacja) czy zastosowanie energooszczędnego oświetlenia LED z czujnikami ruchu (części wspólne, schron), z magazynem energii (kluczowy element przy funkcji miejsca ukrycia. W budynku o funkcji ochronnej szczególnie uzasadnione będzie także wprowadzenie zasilania awaryjnego na bazie magazynu energii i agregatu prądotwórczego.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.). Przewidziano m.in.:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

- na dojściach do budynku, przy przejściach dla pieszych obniżenie krawężników oraz oznaczenie miejsc niebezpiecznych (wypustki w płytach chodnikowych, linie naprowadzające itp. ułatwienia dla osób niewidomych),
- przygotowanie oznaczonych miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- główne wejście do budynku dostępne będzie z poziomu parteru / poziom 0 w skali terenu,
- sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową 150x150 [cm], ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia.

Generalnie zaprojektowana przestrzeń będzie odpowiadać potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami – będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań podnoszących komfort użytkowania oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

X	Sfera społeczna Sfera gospodarcza Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa
X	Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]

Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1000 m² - działka]

Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [300 m²]

Liczba przedsięwzięć proekologicznych [1 szt.]

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Czerniewice, ul. Mazowiecka / nr budynku 34 /działka nr 31/8

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 - 2028	6 000 000 PLN

Przedsięwzięcie 2

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

**„Dostępny Urząd Gminy”
– modernizacja budynku w celu zapewnienia pełnej dostępności usług publicznych**

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie to jest działaniem systemowym na rzecz zwiększania dostępności usług publicznych – zgodnie z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Jest bezpośrednią odpowiedzią na szereg diagnozowanych problemów jakie dotyczą obszar rewitalizacji w tym starzenie się społeczności lokalnej skutkującej zmianą struktury mieszkańców w kierunku dominacji osób starszych, a więc zaliczanych do grona osób ze szczególnymi potrzebami.

Urząd Gminy stanowi podstawowe miejsce realizacji usług publicznych, obecny budynek Urzędu Gminy w Czerniewicach charakteryzuje brak pełnej dostępności co ogranicza realne korzystanie z jego przestrzeni przez osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, osoby z czasowymi ograniczeniami mobilności czy rodziców z małymi dziećmi. Zapewnienie dostępności jest nie tylko obowiązkiem ustawowym, ale także elementem włączenia społecznego i przeciwdziałania wykluczeniu. Modernizacja budynku zwiększy jakość obsługi mieszkańców i poprawi standard infrastruktury publicznej.

W ramach działań przewiduje się funkcjonalne połączenie budynku Urzędu Gminy i sąsiedniego budynku, zajmowanego obecnie przez Poczta Polską, w jedno zintegrowane i dostępne centrum obsługi mieszkańców. W ramach prac główna uwaga skoncentrowana będzie na poprawie dostępności architektonicznej budynku dzięki wprowadzeniu podjazdów, windy, likwidację progów, wprowadzenie poręczy i oznaczeń kolorystycznych ułatwiających poruszanie się, remont toalet. W ramach dostępności informacyjno – komunikacyjnej przewiduje się m.in. montaż pętli indukcyjnej, wprowadzenie systemu przywoławczego, oznaczeń w alfabecie Braille’a oraz uproszczonego języka informacji.

Przedsięwzięcie spełnia kryteria przedsięwzięcia włączającego, gdyż w efekcie jego realizacji infrastruktura publiczna będzie odpowiadać na potrzeby wszystkich mieszkańców, niezależnie od wieku, sprawności czy sytuacji życiowej. Zrealizowane przedsięwzięcie podniesie standard usług publicznych i komfort korzystania z administracji lokalnej.

Zakres techniczny/budowlany przedsięwzięcia to m.in. wymiana instalacji, modernizacja wnętrza budynku w celu poprawy funkcjonalności przestrzeni, ocieplenie budynku (podniesienie energooszczędności budynku), wykonanie podjazdu dla osób z niepełnosprawnościami, zamontowanie windy oraz przeprowadzenie prac związanych z dostosowaniem przestrzeni budynku wraz z jego przedpołem dla osób ze szczególnymi potrzebami (tablice informacyjne, oznaczenia, kolorystyka, miejsce postojowe, itp.).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice (w tym osoby ze szczególnymi potrzebami takie jak m.in. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, rodzice z małymi dziećmi, osoby z czasowym ograniczeniem mobilności).

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.). Przewidziano m.in.:

- na dojściach do budynku, przy przejściach dla pieszych obniżenie krawężników oraz oznaczenie miejsc niebezpiecznych (wypustki w płytach chodnikowych, linie naprowadzające itp. ułatwienia dla osób niewidomych),
- główne wejście do budynku dostępne będzie z poziomu parteru / poziom 0 w skali terenu,
- winda zapewni przemieszczanie się pomiędzy piętrami,
- sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową, ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia.

Generalnie budynek wraz z przestrzenią publiczną bezpośrednio go otaczająca (tzw. przedpole budynku) będzie odpowiadać potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami – będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań podnoszących komfort użytkowania oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

X	Sfera społeczna
	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa
X	Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]

Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [500 m² działka]

Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [600m²]

Liczba przedsięwzięć proekologicznych [1 szt.]

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:	
Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Czerniewice, ul. Mazowiecka 42 / działka nr 322, 321	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 – 2028	5 000 000 PL

Przedsięwzięcie 3

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Celem przedsięwzięcia jest modernizacja budynku OSP w Czerniewicach wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia w celu utworzenia dostępnego, wielofunkcyjnego centrum aktywności lokalnej oraz podniesienia standardu zaplecza technicznego i socjalnego służb ratowniczych, wzmacniającego integrację społeczną i bezpieczeństwo mieszkańców.

Budynek OSP w Czerniewicach pełni obecnie funkcję lokalnego centrum aktywności społecznej. W jego przestrzeni regularnie odbywają się spotkania mieszkańców, działalność prowadzi Klub Seniora, Koło Gospodyń Wiejskich, organizowane są uroczystości lokalne oraz inicjatywy oddolne. Obiekt stanowi jedno z kluczowych miejsc integracji społecznej na terenie miejscowości. Nie bez znaczenia jest także jego centralna lokalizacja – tuż obok budynku Urzędu Gminy w Czerniewicach.

Jednocześnie stan techniczny oraz układ funkcjonalny budynku istotnie ogranicza jego dostępność i możliwości rozwojowe. Obiekt nie jest dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami — występują bariery architektoniczne (m.in. schody przy wejściu na wyższe piętra), które utrudniają korzystanie z przestrzeni osobom starszym i osobom z ograniczoną mobilnością. Brakuje również rozwiązań umożliwiających elastyczną aranżację wewnątrz i dostosowanie ich do zróżnicowanych form aktywności społecznej.

Modernizacja budynku pozwoli na usunięcie barier dostępności, poprawę komfortu użytkowania oraz stworzenie funkcjonalnej, wielozadaniowej przestrzeni sprzyjającej integracji międzypokoleniowej i rozwojowi aktywności lokalnych. W oparciu o taką bazę będzie możliwe pełne, nieskrepowane i bezpieczne działanie lokalnych organizacji społecznych i grup mieszkańców.

Modernizacja części operacyjnej budynku obejmie poprawę funkcjonalności zaplecza OSP, w tym modernizację szatni, zaplecza sanitarnego oraz magazynu sprzętu ratowniczego, w celu dostosowania obiektu do obowiązujących standardów bezpieczeństwa i ergonomii pracy. Interwencja pozwoli na usprawnienie gotowości operacyjnej jednostki, poprawę warunków

pełnienia służby oraz zwiększenie efektywności działań ratowniczych na terenie gminy, co bezpośrednio przekłada się na poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

Prace poza samym budynkiem obejmą także jego przedpole – przestrzeń wejściową, parkingi, strefę wyjazdu wozu bojowego straży pożarnej. W ramach nich przewidziana jest m.in. wyznaczenie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami, przystosowanie ciągów komunikacyjnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, aranżację zieleni oraz wprowadzenie elementów małej architektury (oświetlenie, ławki, kosze na śmieci, itp.)

Zakres techniczny/budowlany przedsięwzięcia to m.in. wymiana instalacji, modernizacja wnętrza budynku w celu poprawy funkcjonalności przestrzeni, ocieplenie budynku (podniesienie energooszczędności budynku) z dostosowaniem przestrzeni budynku wraz z jego przedpolem dla osób ze szczególnymi potrzebami (tablice informacyjne, oznaczenia, kolorystyka, miejsce postojowe, itp.).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice w tym osoby ze szczególnymi potrzebami takie jak m.in. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, rodzice z małymi dziećmi, osoby z czasowym ograniczeniem mobilności oraz członkowie organizacji społecznych prowadzących działalność w oparciu o obiekt przewidziany do modernizacji.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.). Przewidziano m.in.:

- na dojazdach do budynku, przy przejściach dla pieszych obniżenie krawężników oraz oznaczenie miejsc niebezpiecznych (wypustki w płytach chodnikowych, linie naprowadzające itp. ułatwienia dla osób niewidomych),
- główne wejście do budynku dostępne będzie z poziomu parteru / poziom 0 w skali terenu,
- schodolaz,
- sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową 150x150 [cm], ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia.

Generalnie budynek wraz z przestrzenią publiczną bezpośrednio go otaczająca (tzw. przedpole budynku) będzie odpowiadać potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami – będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań podnoszących komfort użytkowania oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

X	Sfera społeczna
	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

X Sfera techniczna	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]	
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]	
Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [500 m ² działki]	
Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [486 m ²]	
Liczba przedsięwzięć proekologicznych [1 szt.]	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km ² (9,27% powierzchni gminy).	
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).	
Sposób pomiaru:	
Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Czerniewice, ul. Mazowiecka 39 / działka nr 320	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	OSP Czerniewice
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 – 2028	6 000 000 PL

Przedsięwzięcie 4	
TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznie	
OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:	
<p>Celem projektu jest wzmocnienie integracji społecznej oraz poprawa funkcjonalności i estetyki centrum Strzemesznie poprzez modernizację i rozbudowę budynku OSP i świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem otoczenia, tworząc dostępne, wielofunkcyjne centrum aktywności lokalnej i przestrzeń sprzyjającą budowaniu więzi społecznych.</p> <p>Projekt obejmuje modernizację i rozbudowę budynku OSP w Strzemesznie który pełni funkcje zarówno lokalnego centrum bezpieczeństwa jak i świetlicy wiejskiej. Budynek posiada stosunkowo dużą kubaturę, jednak o bardzo niskiej funkcjonalności - ma m.in. niezagospodarowane/niewykorzystywane poddasze, dwie duże sale bez możliwości elastycznej zmiany układu, trudne do aranżacji, wymagające w okresie zimowym dużych nakładów na ogrzewanie.</p>	

W efekcie realizacji przedsięwzięcia zostanie stworzona nowoczesna, elastyczna przestrzeń wielofunkcyjna, umożliwiająca swobodną organizację spotkań mieszkańców, działalność Koła Gospodyń Wiejskich i Klubu Seniora jak również realizację oferty kulturalnej (m.in. oferta zajęć realizowana przez Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Bibliotekę Publiczną jako tzw. rozproszony dom kultury, zajęcia feryjno – wakacyjne dla dzieci i młodzieży) oraz organizację wydarzeń lokalnych. Wnętrza zostaną przearanżowane w sposób pozwalający na elastyczny podział przestrzeni (np. wydzielenie mniejszych sal) z zapewnieniem odpowiedniego zaplecza sanitarnego i kuchennego oraz pełnej dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Równolegle przewidziana jest modernizacja części operacyjnej OSP Strzemeszna, obejmująca aranżację pomieszczeń technicznych, zaplecza sanitarnego oraz przestrzeni garażowych, co poprawi warunki pełnienia służby oraz gotowość operacyjną jednostki.

Projekt zakłada również kompleksową zmianę zagospodarowania przedpola i otoczenia budynku, w tym uporządkowanie parkingów i strefy wyjazdu wozu bojowego oraz urządzenie dostępnej, zielonej i estetycznej przestrzeni publicznej wokół stawu bezpośrednio sąsiadującego z budynkiem oraz terenu otwartego częściowo już zaaranżowanego na miejsce spotkań sąsiedzkich. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się m.in. realizację ścieżki spacerowej wokół stawu, zamontowanie pomostów nad stawem, oświetlenie terenu, wprowadzenie małej architektury typu altany, miejsca spotkań sąsiedzkich, ławki oraz nowe nasadzenia zieleni niskiej i wysokiej.

Interwencja przyczyni się do poprawy funkcjonalności i estetyki centrum miejscowości oraz podkreślenia charakteru zabudowy Strzemesznie jako wielodrożnicy, wzmacniając tożsamość lokalną i atrakcyjność przestrzeni publicznej.

Zakres techniczny/budowlany przedsięwzięcia to m.in. wymiana instalacji, modernizacja wnętrza budynku i adaptacja poddasza oraz rozbudowa budynku o część bojową (garaż dla OSP Strzemeszna) w celu poprawy funkcjonalności przestrzeni, ocieplenie budynku (podniesienie energooszczędności budynku) oraz przeprowadzenie prac związanych z dostosowaniem przestrzeni budynku wraz z jego przedpołem dla osób ze szczególnymi potrzebami (tablice informacyjne, oznaczenia, kolorystyka, miejsce postojowe, itp.).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice w tym osoby ze szczególnymi potrzebami takie jak m.in. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, rodzice z małymi dziećmi, osoby z czasowym mobilności oraz członkowie organizacji społecznych prowadzących działalność w oparciu o obiekt przewidziany do modernizacji.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.). Przewidziano m.in.:

- na dojazdach do budynku, przy przejściach dla pieszych obniżenie krawężników oraz oznaczenie miejsc niebezpiecznych (wypustki w płytach chodnikowych, linie naprowadzające itp. ułatwienia dla osób niewidomych),
- główne wejście do budynku dostępne będzie z poziomu parteru / poziom 0 w skali terenu,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

- sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową 150x150 [cm], ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia.

Generalnie budynek wraz z przestrzenią publiczną bezpośrednio go otaczająca (tzw. przedpole budynku) będzie odpowiadać potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami – będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań podnoszących komfort użytkowania oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

X	Sfera społeczna
	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa
X	Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]

Liczba obiektów i/lub zaaranżowanych przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]

Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [3 800 m²]

Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach – 1szt.

Liczba przedsięwzięć proekologicznych [1 szt.]

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Strzemeszna, działka: 11, 12 obręb Strzemeszna

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	OSP Strzemeszna
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2029 – 2030	4 000 000 PL

Przedsięwzięcie 5

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

„Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Starzenie się społeczeństwa, wzmocnione ujemnym saldem migracji, skutkuje trwałą zmianą struktury demograficznej i tym samym społecznej obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy Czerniewice. W efekcie z roku na rok wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i zdrowotne. Mieszkańcy oraz instytucje i organizacje społeczne, działające w obszarze polityki społecznej, sygnalizują rosnące potrzeby w zakresie opieki dziennej, usług środowiskowych i wsparcia niesamodzielnych seniorów.

Równocześnie zamierają dawne, tradycyjne modele rodzin wielopokoleniowych, żyjących w ramach jednego gospodarstwa domowego, tym samym narasta problem opieki nad samotnymi seniorami. To wszystko determinuje rozwój dziennych form wsparcia (np. w formie centrów aktywności senioralnej, dziennych domów pobytu dla seniorów, itp.), usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania lub w najbliższym sąsiedztwie (z zapewnieniem transportu na życzenie dla osób potrzebujących) oraz dostosowanie infrastruktury publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. Zjawisku, i wynikającym z niego potrzebom, towarzyszy obserwowalny zmniejszający się popyt na edukację szkolną który zastępowany jest opisanym popytem na opiekę, rehabilitację i dostępność przestrzeni.

Równocześnie brak działań, tzw. niezaopiekowanie zjawiska, skutkuje narastaniem poważnego problemu jakim jest izolacja społeczna i dalej, osłabienie kapitału społecznego, jakie manifestuje się w postaci samotności osób starszych, ograniczenia ich aktywności sąsiedzkiej, międzyludzkiej, ale też obywatelskiej, pogłębiania się problemów zdrowotnych.

W odpowiedzi na zdiagnozowanie problemy i potrzeby (diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji przedstawiona w GPR), na bazie lokalnego potencjału jakim jest budynek Szkoły Podstawowej zdecydowano się podjąć działania mające na celu utworzenie w obszarze rewitalizacji Dziennego Domu Seniora, miejsca dziennego pobytu dla osób starszych. W ramach pobytu osobom starszym zapewniona będzie:

- oferta opiekuńcza w formie zajęć rehabilitacyjnych i prozdrowotnych (np. gimnastyka/zajęcia ruchowe, wyjścia w teren – typu nordic walking, warsztaty dietetyczne, konsultacje fizjoterapeutyczne, itp.),
- oferta aktywizująca (np. trening pamięci i koncentracji, klub czytelniczy, gry planszowe i logiczne, nauka korzystania z e-usług, warsztaty rozwojowe, itp.),
- oferta edukacyjno – rozwojowa (np. rękodzieło, zajęcia muzyczne / śpiew, warsztaty bezpieczeństwa – jak nie dać się oszukać, itp.),

- oferta integracyjna – społeczna (np. wspólne gotowanie, wspólne świętowanie urodzin/imienin/rocznic, spotkania tematyczne, projekcje filmów, współpraca z KGW, spotkania międzypokoleniowe ze szkołą, wyjazdy integracyjne, itp.).

Ponadto Dzienny Dom Seniora stanie się centrum rozwoju wolontariatu zarówno senioralnego jak i młodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji chcących się zaangażować w działania społeczne. Wszystkie te działania – zarówno oferowane bezpośrednio w ramach działania placówki jak i towarzyszące (wolontariacie) pozwolą na powstrzymanie fali izolacji i osamotnienia osób starszych oraz wzmocnienia lokalnego kapitału społecznego. Dzienny Dom Seniora będzie miejscem kompleksowego wsparcia osób starszych, łączącym funkcje opiekuńcze, aktywizacyjne i integracyjne, ukierunkowane na utrzymanie samodzielności, poprawę jakości życia oraz wzmocnienie więzi społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Zakres techniczny/budowlanych to m.in.: adaptacja istniejącego budynku poprzez: wymiana instalacji, modernizacja wnętrza budynku, wykonanie podjazdu dla osób z niepełnosprawnościami oraz prac związanych z dostosowaniem przestrzeni budynku wraz z jego przedpolem dla osób ze szczególnymi potrzebami (tablice informacyjne, oznaczenia, kolorystyka, miejsce postojowe, itp.). Ponadto przewidzenie jest zapewnienie efektywności energetycznej budynku polegające na zmniejszeniu zapotrzebowania budynku na energię (m.in. termomodernizacja), wprowadzenie rozwiązań czerpiących energię z odnawialnych źródeł (OZE).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Seniorzy - mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice (w tym osoby ze szczególnymi potrzebami takie jak m.in. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami) oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji i całej gminy Czerniewice m.in. zaangażowani w wolontariat.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.). Przewidziano m.in.:

- na dościach do budynku, przy przejściach dla pieszych obniżenie krawężników oraz oznaczenie miejsc niebezpiecznych (wypustki w płytach chodnikowych, linie naprowadzające itp. ułatwienia dla osób niewidomych),
- przygotowanie oznaczonych miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- główne wejście do budynku dostępne będzie z poziomu parteru / poziom 0 w skali terenu,
- sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową 150x150 [cm], ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia.

Generalnie zaprojektowana przestrzeń będzie odpowiadać potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami – będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań podnoszących komfort użytkowania oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
X	Sfera społeczna
	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa
X	Sfera techniczna
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]	
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]	
Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [500 m ² - działka]	
Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [400 m ²]	
Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach [3 szt.]	
Liczba przedsięwzięć proekologicznych [1 szt.]	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km ² (9,27% powierzchni gminy).	
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).	
Sposób pomiaru:	
Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lipie 45 i 45A, działka 46/1	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2028-2030	3 000 000 PLN

Przedsięwzięcie 6	
TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Taksówka społeczna	
czyli uruchomienie transportu na życzenie dla seniorów i osób z ograniczoną mobilnością.	
OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:	
Idea przedsięwzięcia to uruchomienie usługi transportu społecznego na żądanie, zapewniającej seniorom oraz osobom o ograniczonej mobilności dostęp do usług publicznych, ochrony zdrowia, kultury i wsparcia społecznego, w tym m.in. dojazdu do Dziennego Domu Seniora w Lipiu.	

Rozwiązanie ograniczy bariery komunikacyjne tym samym będzie przeciwdziałać wykluczeniu transportowemu na obszarze rewitalizacji i gminy Czerniewice.

Przedsięwzięcie jest bezpośrednią odpowiedzią na problem ograniczonej dostępności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji, głównie dla osób starszych (korzystających z komunikacji zbiorowej) skorelowany z trendem starzenia się społeczeństwa. W efekcie z roku na rok wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i zdrowotne. Co ważne, innym podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnych zapisanym w GPR, jest Dzienny Dom Seniora w Lipiu dla którego Taksówka społeczna będzie naturalnym uzupełnieniem oferty kierowanej do osób starszych.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Seniorzy oraz osoby o ograniczonej mobilności - mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Usługa taksówki społecznej będzie dostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez rezerwację telefoniczną, możliwość zgłoszenia potrzeb przy zamówieniu, standard „od drzwi do drzwi” z asystą przy wsiadaniu/wysiadaniu, pojazdem dostosowanym do przewozu osób o ograniczonej mobilności (miejsce na chodzik/wózek, ułatwione wejście), umożliwienie przejazdu z opiekunem jak również przeszkolenie kierowców oraz czytelne informacje o zasadach korzystania.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOŚÓB POMIARU):

Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]

Liczba uruchomionych usług transportowych dla seniorów [1 szt.]

Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach [1 szt.]

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Zarządzenie Wójta Gminy Czerniewice o uruchomieniu usługi transportowej, ogłoszenia o rozpoczęciu świadczenia usługi (BIP / strona internetowa gminy), regulaminu funkcjonowania usługi.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Obszar rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2029 – i dalsze działanie ciągłe	170 000,00 PLN

Przedsięwzięcie 7

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

„Strefa młodych” – miejsce spotkań dla młodzieży

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Brak przestrzeni dedykowanych młodym ludziom to jeden z deficytów jaki obserwuje się w obszarze rewitalizacji, na jaki powszechnie zwracają uwagę wszyscy mieszkańcy (także osoby młode). Należy pamiętać, że brak dedykowanej przestrzeni i oferty dla młodzieży przyczynia się do osłabienia identyfikacji młodych mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz wzmacnia tendencję do migracji edukacyjnej i zarobkowej. W dłuższej perspektywie prowadzi to do zaburzenia struktury demograficznej, ograniczenia potencjału rozwojowego oraz osłabienia kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. I takie niestety trendy już są obserwowalne na obszarze rewitalizacji – dane źródłowe i badania społeczne (patrz. Diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji zawarta w GPR) pokazują wyraźny odpływ młodych z obszaru rewitalizacji, ale też z obszaru gminy Czerniewice.

Tym samym konieczne jest włożenie działań jakie przeciwstawią się temu trendowi. Niniejsze przedsięwzięcie jest elementem działań skierowanych na objęcie szczególną uwagą młodych mieszkańców.

W ramach przedsięwzięcia przewidziane jest stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży, przestrzeni zaprojektowanej i zrealizowanej w duchu potrzeb ludzi młodych, czyli nie plac zabaw 2.0 ani rząd ławek pod drzewem, czy ładnie wyglądający teren ale „nie do używania” a przestrzeń elastyczna, swobodna, możliwa do przearanżowania, umożliwiająca bycie razem, ale też aktywność, czyli:

- przestrzeń do spotkań (nie tylko do siedzenia) – z wygodnymi ławkami modułowymi, sofami plenerowymi, siedziskami w kręgu, hamakami, stałymi leżakami, podestami drewnianymi czyli miejscami do gadania, bycia razem, słuchania muzyki, itp.,
- przestrzeń z elementami do aktywności - strefa tzw. gier miejskich, plac do kalisteniki – w duchu nie ma być drogo – ma być do „używania”, może nawet ściana do popisania (graffiti itp.),
- przestrzeń zielona, czyli cień, zieleń i klimat – młodzi bardzo cenią drzewa, pergole, żagle przeciwsłoneczne, lubią krzewy, trawy ozdobne oraz miejsce ze słońcem, ale też obok miejsce z cieniem – bo wtedy da się siedzieć godzinami,

- przestrzeń bezpieczna (ale bez „klimatu kontroli”) – dobre oświetlenie, widoczność tej przestrzeni z dalszej odległości, czasem monitoring, ale dyskretny – czyli bez krat, betonowania i zakazów,
- elementy cool w duchu drobne rzeczy robią klimat – ławka z USB a najlepiej ładowanie solarne, rower do ładowania telefonu, mur na murale/graffiti, mała scena/podest, publiczne Wi-Fi.

Aranżacja przestrzeni publicznej dedykowanej młodym powinna łączyć funkcje spotkań, rekreacji i aktywności fizycznej, z uwzględnieniem zieleni, cienia oraz bezpiecznego oświetlenia. Miejsce sprzyjać będzie integracji, spędzaniu czasu wolnego i budowaniu tożsamości młodych mieszkańców w przestrzeni obszaru rewitalizacji.

Przedsięwzięcie będzie przebiegać w II etapach.

Etap I:

- warsztat projektowy z młodzieżą – wspólne, partycypacyjne wypracowanie założeń projektowych – jak ma wyglądać miejsce spotkań dla młodzieży;
- wykonanie projektu technicznego,

Etap II: faza inwestycji/etap budowlany.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Młodzież (jako główna grupa docelowa, w tym dzieci w wieku szkolnym – poziom szkoły podstawowej i średniej) oraz także mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.).

W ramach dostępności architektonicznej czyli w zgodzie z zasadami projektowania uniwersalnego przewiduje się: brak barier architektonicznych (progi, wysokie krawężniki), utwardzone, równe ciągi piesze umożliwiające poruszanie się osobom na wózkach, łagodne spadki terenu (maks. 6%), przestrzeń manewrowa min. 150 cm w strefach użytkowych, dostępne miejsca siedzące z oparciem i podłokietnikami, zróżnicowana wysokość elementów (stoły, itp.), oświetlenie zwiększające bezpieczeństwo po zmroku.

Przewidziano także zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej: lokalizacja w pobliżu ciągów pieszych i rowerowych, możliwość bezpiecznego dojścia z przystanku, stojaki rowerowe.

Bezpieczeństwo przestrzeni także będzie elementem dostępności czyli przewiduje się zachowanie dobrej widoczności przestrzeni (brak „ślepych” zakamarków), zastosowanie materiały bezpiecznych (np. antypoślizgowe nawierzchnie), odpowiednie oświetlenie.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- X Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- X Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Liczba obiektów i/lub zaaranżowanych przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [1 szt.]

Liczba przedsięwzięć proekologicznych [1 szt.]

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Czerniewice, działka 352/12, obręb Czerniewice

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 - 2028	1 500 000 PLN

Przedsięwzięcie 8

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

**Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy ze Szwedami pod Strzemeszną
– historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego.**

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Budowanie tożsamości lokalnej, wzmocnienie więzi społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji to kolejne potrzeby jakie wyraźnie wybrzmiały na etapie prac nad diagnozą pogłębioną obszaru rewitalizacji. Propozycja reaktywacji wydarzenia o charakterze ponadlokalnym, jednak w pełni osadzonego w historii lokalnej, stanowiącego element dumy i tożsamości lokalnej mieszkańców, jest formą odpowiedzi na potrzeby rewitalizacyjne.

Historycznie bitwa pod Strzemeszną była jednym z epizodów działań wojennych w czasie tzw. Potopu Szwedzkiego jaka miała miejsce w latach 1655 – 1660. Na Mazowszu do starć zbrojnych doszło w 1656 r. w okresie, gdy po początkowych sukcesach Szwecji zaczęło narastać polskie powstanie przeciw okupantowi. W rejonie Strzemesznej oddziały polskie (najczęściej o charakterze lokalnym, wspierane przez jazdę) z sukcesem uderzyły na wojska szwedzkie. Było to jedno ze starć wpisujących się w szerszy proces odzyskiwania kontroli nad Mazowszem i osłabiania szwedzkiej obecności. Takie potyczki miały znaczenie dla podtrzymania oporu i odbudowy morale po początkowym okresie okupacji.

Przedsięwzięcie będzie przebiegać w dwóch etapach.

Etap I: Opracowanie scenariusza oraz zasad organizacji corocznej, cyklicznej imprezy rekonstrukcyjnej, o zasięgu regionalnym – rekonstrukcja bitwy pod Strzemeszną. Przygotowanie terenu i infrastruktury towarzyszącej dla organizacji wydarzenia. Efektywne włączenie

mieszkańców w prace koncepcyjne, przygotowawcze oraz realizacyjne (np. wolontariat w ramach imprezy) – mieszkańcy staną się nie tylko odbiorcami ale także będą aktywnie współtworzyć wydarzenie kulturalne gminy.

Etap II: realizacja co dwa lata. Realizacja cyklicznej rekonstrukcji bitwy pod Strzemeszną wzmocni lokalną tożsamość i promocję gminy w skali regionalnej, tworząc rozpoznawalne wydarzenie kulturalno-turystyczne. Aktywne włączenie mieszkańców w przygotowanie i realizację imprezy zwiększy integrację społeczną, wolontariat i poczucie współodpowiedzialności za rozwój lokalny, jednocześnie ożywiając przestrzeń publiczną i lokalną gospodarkę (przewiduje się w ramach przygotowania terenu stworzenie miejsca dla foodtruck'ów / sezonowej oferty gastrycznej, co wzmocni potencjał gospodarczy lokalnych przedsiębiorców).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.).

Wydarzenie zostanie zrealizowane zgodnie z zasadą dostępności dla wszystkich uczestników, poprzez zapewnienie dostępności architektonicznej terenu wydarzenia, czytelnej informacji, stref dedykowanych osobom ze szczególnymi potrzebami oraz bezpłatnego i otwartego charakteru wydarzenia. Organizatorzy przewidują również działania edukacyjne i informacyjne umożliwiające udział osobom, które nie mogą uczestniczyć w wydarzeniu bezpośrednio.

W ramach zapewnienia dostępności architektonicznej (terenowej) przewiduje się:

- wydzielenie specjalnej strefy obserwacyjnej dla osób na wózkach (bez barier widoczności),
- zapewnienie dostępnej toalety przenośnej,
- wyraźne, kontrastowe oznaczenia wejść i stref,
- parking z wyznaczonymi miejscami dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach zapewnienia dostępności sensorycznej i informacyjnej przewiduje się:

- program wydarzenia w wersji łatwej do czytania (prosty język),
- zapowiedzi przez nagłośnienie o czytelnej strukturze,
- możliwość pobrania opisu wydarzenia w formie tekstowej (QR kod),
- czytelna mapa wydarzenia.

Zapewniona zostanie także tzw. dostępność społeczna poprzez: brak opłat za udział, dostosowanie godzin wydarzenia także do rodzin z dziećmi, współpraca ze szkołą i seniorami, warsztaty towarzyszące (np. pokaz uzbrojenia, stroje z epoki), przygotowanie materiałów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży.

Bezpieczeństwo wydarzenia – jako element dostępności, zapewnione będzie m.in. poprzez: zapowiedz momentów wystrzałów, poinformowanie o możliwości użycia ochronników słuchu, zapewnieniu wyraźnie oddzielonej strefy widzów od pola rekonstrukcji, przygotowanie komunikatów ostrzegawczych przed rozpoczęciem inscenizacji.

Dostępność cyfrowa zapewniona będzie poprzez: relacja online (dla osób, które nie mogą przybyć), nagranie dostępne po wydarzeniu na stronie www gminy wraz z innymi materiałami edukacyjnymi, archiwum zdjęć z opisem historycznym na stronie www gminy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
X	Sfera społeczna
X	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
	Sfera środowiskowa
	Sfera techniczna
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych w obszarze rewitalizacji [1 szt. - raz na 2 lata]	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km ² (9,27% powierzchni gminy).	
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).	
Sposób pomiaru:	
Dokumentacja fotograficzna wydarzenia.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Strzemeszna, działki: 115, 116, 117, 118, 119, obręb Strzemeszna	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	OSP Strzemeszna, OSP Czerniewice, KGW
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 – 2028 – pierwsze wydarzenie	150 000 PLN

Przedsięwzięcie 9

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Problem niewielkiego zaangażowania społecznego mieszkańców (niska aktywność np. w zakresie oddolnego podejmowania inicjatyw) oraz problem niskiego stopienia integracji mieszkańców, konflikty sąsiedzkie to problemy społeczne identyfikowane przez badanych na etapie prac nad diagnozą pogłębiona obszaru rewitalizacji. Natężenie tych problemów zostało ocenione (bez samych badanych – mieszkańców, liderów lokalnych) jako średnio – wysokie, tym samym bardzo istotne dla zaopiekowania poprzez działania rewitalizacyjne.

Przedsięwzięcie pn. Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach to działanie którego celem jest zwiększenie integracji społecznej dzięki kreowaniu przestrzeni/sytuacji gdzie realnie dochodzi do zwiększenia liczby relacji sąsiedzkich, następuje tzw. „wychodzenie z baniek” czyli przeciwdziałanie trendowi „każdy sobie”. Generalnie, z czasem, wzmacnia to kapitał społeczny,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

przeciwdziała osamotnieniu (szczególnie seniorów), otwiera na pomoc wzajemną dzięki rozwojowi poczucie wspólnoty i współodpowiedzialności.

Istotą przedsięwzięcie jest organizacja cyklu otwartych, letnich imprez plenerowych, w parku w Czerniewicach, z muzyką i możliwością tańczenia. Dla uatrakcyjnienia wydarzeń oraz dostosowania go do różnych grup odbiorców przewiduje się zastosowanie tematów dla poszczególnych imprez tanecznych np. międzypokoleniowa potańcówka parkowa (od klasyków po współczesne hity), potańcówka retro – muzyka z dawnych lat (z propozycja udziału mieszkańców w stylizacjach/strojach retro, gustownych dodatkach, itp.), potańcówki tematyczne jak latino night, folk & biesiada, rock'n roll, disco party, muzyka filmowa czy potańcówki rodzinne (z animacją, z elementami zabawy, banki mydlane, itp.).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Wydarzenia realizowane z będą zgodnie ze standardem dostępności: wybór lokalizacji bez barier (utwardzone dojścia), zapewnienie strefy dla osób z niepełnosprawnościami, czytelne oznakowanie i komunikaty, zabezpieczenie ciągów pieszych (ostony kabli), a przy większych wydarzeniach będzie dostępna toaleta przenośna. Informacje o dostępności będą publikowane przed wydarzeniem, a na miejscu zapewniona zostanie osoba kontaktowa wspierająca uczestników.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

X   Sfera społeczna
           Sfera gospodarcza
           Sfera przestrzenno-funkcjonalna
           Sfera środowiskowa
           Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych w obszarze rewitalizacji [2 szt./rok] – założenie: wydarzenie o charakterze cyklicznym/statym.

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km². (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Dokumentacja fotograficzna.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Czerniewice, park

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice, GCKRiBP	OSP Czerniewice
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 – i dalej corocznie	20 000 PLN (w skali jednego roku)

Przedsięwzięcie 10

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Letnie kino w Parku w Czerniewicach

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie ma na celu wzmocnienie integracji i kapitał społeczny poprzez dostarczenie prostej, atrakcyjnej formy spotkania międzypokoleniowego (rodziny, młodzież, seniorzy). W efekcie wzmocni to proces budowy relacje sąsiedzkich jak również będzie „powodem do wyjścia z domu”. Nie bez znaczenie będzie także umożliwienie mieszkańcom dostępu do kultury bez barier finansowych i transportowych, gdyż kino letnie w parku będzie ofertowane „na miejscu”, bez konieczności dojazdów i ponoszenia jakichkolwiek kosztów finansowych (wydarzenie będzie bezpłatne), tym samym stworzy ciekawą ofertę kulturalną dla osób o niższych dochodach i o ograniczonej mobilności. Kino letnie będzie naturalnym rozszerzenie oferty kulturalnej dostępnej w przestrzeni obszaru rewitalizacji stanowi, atrakcyjną alternatywą do spędzania czasu wolnego (nie tylko dla zwłaszcza dla młodzieży), sprzyjającą ograniczaniu bierności i izolacji społecznej. Organizacja kina letniego przyczyni się także do ożywienie parku w Czerniewicach (i tym samym ożywienia obszaru rewitalizacji) jako wspólnej przestrzeni – wzmocniona będzie rola parku jako miejsca aktywności, a nie tylko terenu spacerowego. W efekcie wzrośnie tożsamość mająca – seanse tematyczne (lokalne wątki, kino rodzinne, klasyka) wzmocnią dumę lokalną i przywiązanie do miejscowości/obszaru rewitalizacji.

Przedsięwzięcie jest kolejną rewitalizacyjną propozycją odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczne dotyczące mieszkańców obszaru rewitalizacji a więc problem niskiej aktywności czy problem niskiego stopienia integracji mieszkańców. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie integracji społecznej, budowanie relacji sąsiedzkich jak również kreowanie ciekawej oferty kulturalnej która przyczynia się do „wychodzenia z domu” (przeciwdziałania osamotnieniu) oraz uczy wartościowych firm spędzania czasu wolnego.

Przedsięwzięcie będzie realizowane w okresie letnim. Zakłada się, że będzie to cykl seansów/wydarzeń wpisanych na stałe w kalendarze imprez kulturalnych oferowanych przez Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Bibliotekę Publiczną (GCKRiBP).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Wydarzenia realizowane z będą zgodnie ze standardem dostępności: wybór lokalizacji bez barier (utwardzone dojścia), zapewnienie strefy dla osób z niepełnosprawnościami, czytelne oznakowanie i komunikaty, zabezpieczenie ciągów pieszych (ostony kabli), a przy większych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

wydarzeniach będzie dostępna toaleta przenośna. Informacje o dostępności będą publikowane przed wydarzeniem, a na miejscu zapewniona zostanie osoba kontaktowa wspierająca uczestników.	
ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
X	Sfera społeczna Sfera gospodarcza Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa Sfera techniczna
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych w obszarze rewitalizacji [2 szt./seanse /rok] – założenie: wydarzenie o charakterze cyklicznym/statym. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km ² . Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).	
Sposób pomiaru: Dokumentacja fotograficzna.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Czerniewice, park	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice GCKRiBP	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 – i dalej corocznie	10 000 PLN (w skali jednego roku)

Przedsięwzięcie 11	
TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Mobilna scena plenerowa	
OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:	
<p>Analiza pogłębiona wskazała na potrzebę wzmocnienia więzi lokalnych, budowanie relacji sąsiedzkich jak również pobudzanie aktywności społeczności lokalnej poprzez szereg działań o charakterze wydarzeń lokalnych, imprez, itp. motywujących mieszkańców obszaru rewitalizacji do „wyjścia z domu”, zaangażowania się we wspólne działanie (także o charakterze rozrywkowym), bycia razem, budowania relacji sąsiedzkich. Odpowiedzią na tak zdiagnozowane potrzeby jest m.in. przedsięwzięcie polegające na wyposażeniu Gminnego Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteki Publicznej w sprzęt pozwalający na rozszerzenie oferty kulturalnej adresowanej do mieszkańców zarówno co do skali oferty/wydarzeń jak i miejsc gdzie będzie ona</p>	

bezpośrednio realizowana. Realizacja przedsięwzięcia będzie także umożliwiać podejmowanie innych przedsięwzięć rewitalizacyjnym o charakterze „miękkim” jak np. Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach, itp.

Tym samym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie dostępności i zasięgu oferty kulturalno-integracyjnej na obszarze rewitalizacji Gminy Czerniewice poprzez doposażenie GCKRiBP w mobilną scenę plenerową, umożliwiającą regularną organizację wydarzeń w różnych miejscowościach oraz ożywienie przestrzeni publicznych i wzmocnienie więzi społecznych. Mobilna scena umożliwi realizację koncertów, festynów i działań animacyjnych w przestrzeni publicznej, wzmacniając dostęp mieszkańców do kultury oraz ożywiając obszar rewitalizacji.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

- zostanie zapewnione na etapie wykorzystania mobilnej sceny, tym samym wydarzenia realizowane z wykorzystaniem mobilnej sceny będą organizowane zgodnie ze standardem dostępności: wybór lokalizacji bez barier (utwardzone dojścia), zapewnienie strefy dla osób z niepełnosprawnościami, czytelne oznakowanie i komunikaty, zabezpieczenie ciągów pieszych (osłony kabli), a przy większych wydarzeniach – dostępna toaleta przenośna. Informacje o dostępności będą publikowane przed wydarzeniem, a na miejscu zapewniona zostanie osoba kontaktowa wspierająca uczestników.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba nowopowstałej infrastruktury kulturalnej na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]
 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).
 Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Protokół odbioru zakupu, dokumentacja fotograficzna.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Obszar rewitalizacji.

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	GCKRiBP
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027	20 000 PLN

Przedsięwzięcie 12

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

**Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice
czyli coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice**

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Organizacja corocznego biegu masowego z dystansami dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej co jest bezpośrednią odpowiedzią na diagnozowane na poziomie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy i potrzebny takie jak kreowanie wydarzeń lokalnych wzmacniających integrację mieszkańców. Coroczna impreza biegowa sprzyjać będzie także aktywnemu spędzaniu czasu przez całe rodziny. Wydarzenie będzie promować zdrowy styl życia, profilaktykę chorób cywilizacyjnych i budowanie pozytywnych nawyków ruchowych wśród mieszkańców.

Tym samym wydarzenie wzmocni więzi społeczne i poczucie wspólnoty lokalnej na obszarze rewitalizacji.

Organizacja corocznej imprezy rekreacyjnej, o charakterze imprezy masowej, rodzinnej, z dobrze dobranymi dystansami inkluzyjnymi, zwiększającymi frekwencję, sprawi, że bieg stanie się wydarzeniem nie tylko całej społeczności obszaru rewitalizacji, ale też gminy.

Proponowane dystanse:

- bieg rodzinny do 1 km (dzieci, rodzice, dziadkowie, bez pomiaru czasu, integracyjny),
- bieg młodzieżowy do 2 km,
- bieg seniora / marsz nordic walking do 2 km (forma marszu lub truchtu),
- bieg główny – dystans 5 km (opcjonalnie 10 km).

Generalnie: wydarzenie obejmować będzie bieg rodzinny na dystansie rekreacyjnym, biegi młodzieżowe, marsz senioralny/nordic walking oraz bieg główny dla dorosłych uczestników, umożliwiając udział mieszkańcom w każdym wieku.

Planuje się w ramach przedsięwzięcia wykorzystać przestrzeń parku w Czerniewicach oraz parku Lipiu czyli obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice.

Przedsięwzięcie będzie realizować zasadę równości szans, niedyskryminacji oraz dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Formuła międzypokoleniowa, brak barier finansowych i dostosowanie organizacyjne zapewniają możliwość udziału szerokiej grupie mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Przedsięwzięcie będzie realizowane z poszanowaniem zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania oraz standardami dostępności obowiązującymi w projektach współfinansowanych ze środków UE.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
X	Sfera społeczna Sfera gospodarcza Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa Sfera techniczna
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych w obszarze rewitalizacji [1 szt./ rok] – założenie: wydarzenie o charakterze cyklicznym/stałym.	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km ² (9,27% powierzchni gminy).	
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).	
Sposób pomiaru: Dokumentacja fotograficzna.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Obszar rewitalizacji.	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice GCKRiBP	OSP Czerniewice, OSP Strzemeszna
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2028 i dalej	20 000 PLN

Przedsięwzięcie 13

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA: Wsparcie kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży
OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA: Koncepcja i zakres przedsięwzięcia: W ramach diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji, w sferze społecznej, rozpoznano m.in. problemy zdrowia psychicznego jakie dotyczą coraz dotkliwiej dzieci i młodzież obszaru rewitalizacji, ale także generalnie mieszkających w gminie Czerniewice. Opinia kadry prowadzącej szkołę podstawową, zlokalizującą w obszarze rewitalizacji (opinia powstała w ramach badań jakościowych prowadzonych na etapie prac nad GPR) w tym zakresie, jest następująca: problemy zdrowia psychicznego są wyraźnie obserwowalne a ich źródło jest m.in. w nadmiarze korzystania z telefonów, bycie cały czas on-line, „zanurzenie” w mediach społecznościowych przy równoczesnym minimalizowaniu relacji bezpośrednich, koleżeńskich. W efekcie dochodzi do problemów z koncentracją, zaburza się proces uczenia się ale także zaburzają się relacje społeczne, pojawiają się kłopoty z emocjami i głębsze problemy ze zdrowiem psychicznym.

W odpowiedzi na te problemy w ramach przedsięwzięcia przewiduje się organizację oferty wsparcia psychologicznego adresowanej do młodych mieszkańców skoncentrowanej na wsparciu psychologicznym, budowaniu odporności społecznej i emocjonalnej, ograniczaniu zachowań ryzykownych i problemów wychowawczych. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wprowadzenie dodatkowych godziny pracy psychologa szkolnego, realizację dodatkowych warsztatów tematycznych oraz pogadanek i spotkań w formule grupowej jak też indywidualnej dla jego odbiorców (przewidywany, dodatkowy zakres pracy psychologa: 2 godz./tydzień, 2 razy w ciągu roku warsztaty tematyczne dla grup).

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Dostępność przedsięwzięcia zostanie zapewniona poprzez realizację działań w miejscach bez barier, elastyczne terminy (także popołudniowe), możliwość wsparcia zdalnego, proste i czytelne kanały zgłoszeń (telefon/SMS/e-mail), materiały w prostym języku, neutralną i dyskretną formułę udziału ograniczającą stygmatyzację, przyjazne warunki sensoryczne oraz standard poufności i procedury bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba osób które skorzystały z formy wsparcia [50/rok] – założenie: wydarzenie o charakterze stałym.

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27% powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Ewidencja prowadzonych godzin wsparcia.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Obszar rewitalizacji.

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	Szkoła Podstawowa w Czerniewicach
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027 – i dalej corocznie	20 000 PLN (w skali jednego roku)

Przedsięwzięcie 14

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

**Przestrzeń spotkań
- nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła**

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Na terenie obszaru rewitalizacji zlokalizowany jest m.in. budynek zabytkowy (wpis do rejestru zabytków) – odrestaurowany drewniany kościół pw. Św. Andrzeja Apostoła. Obiekt posiada bezsprzeczne walory historyczne, architektoniczne i artystyczne (m.in. unikatowe polichromie). Obecnie nie jest używany do celów sakralnych i tym samym stanowi istotny potencjał obszaru rewitalizacji do wykorzystania, w tym także zmiany jego dotychczasowych funkcji.

Zgodnie z opinią mieszkańców, liderów lokalnych oraz władz gminy, pozyskaną w drodze prowadzonych, na etapie prac nad GPR, badań społecznych, występuje powszechna akceptacja dla wykorzystania przestrzeni kościoła do rozwoju funkcji społecznych jako miejsce świadczenia oferty kulturalnej. Kierunek tego typu działania wsparty jest dodatkowo potrzebą (także zgłaszaną przez mieszkańców i liderów lokalnych w ramach prac nad GPR) tworzenia w obszarze rewitalizacji przestrzeni publicznych i miejsc pozwalających na spotkania sąsiedzkie i budowanie relacji wspólnotowych oraz organizacji lokalnych wydarzeń.

Zaadaptowanie na wielofunkcyjną przestrzeń kultury, pełniącą rolę lokalnego ośrodka życia kulturalnego i społecznego obiektu zabytkowego – kościoła, wpisuje się bezpośrednio w potrzebę rewitalizacyjną.

Przedsięwzięcie przewiduje, że obiekt będzie zaadoptowany do realizacji funkcji kulturalnych m.in. organizacja koncertów muzyki klasycznej i kameralnej, wydarzeń teatralnych, wystaw oraz inne form kultury wysokiej, uzupełnionych o warsztaty i spotkania edukacyjne. W efekcie zostanie wzmocniony dostęp do kultury, jak również poszerzy się oferta działań aktywizujących społeczność obszaru rewitalizacji. Rozwój takiej oferty przyczyni się także do wyrównywania szans w dostępie do kultury, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz zwiększenia atrakcyjności społecznej obszaru rewitalizacji.

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się:

- wyposażenie techniczne m.in. przenośny sprzęt nagłaśniający,
- opracowanie kalendarza wydarzeń,
- realizacje wydarzeń.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Z uwagi na działanie w tkance zabytkowej kluczowe będzie połączenie dostępności z ochroną wartości historycznych (rozwiązania możliwie odwracalne, mało inwazyjne).

Dostępność zostanie zapewniona poprzez bezprogowy dostęp (rampa/platforma – rozwiązanie odwracalne), utwardzoną i oświetloną trasę dojścia, organizację wnętrza umożliwiającą swobodne poruszanie się, dostęp do toalety mobilnej w sąsiedztwie obiektu, czytelne oznakowanie i informacje (duży kontrast).

Wszystkie rozwiązania będą dobierane z poszanowaniem wymogów konserwatorskich.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- X Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [1 szt.]

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27 % powierzchni gminy).

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Protokół odbioru dostawy / robót.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Czerniewice, budynek kościoła Św. Andrzeja Apostoła, działka 149

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice GCKRIBP	Parafia Św. Małgorzaty Dziewicy i Męczennicy w Czerniewicach
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027	50 000 PLN

Przedsięwzięcie 15

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

**Oddychamy Czerniewicami
– edukacja antysmogowa i eliminacja spalania odpadów**

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Oddychamy Czerniewicami – edukacja antysmogowa i eliminacja spalania odpadów to przedsięwzięcie edukacyjne ukierunkowane na ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza w sezonie grzewczym, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, gdzie problem smogu

odczuwany jest najsilniej. Przeprowadzona pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w sferze środowiskowej wykazała, że jakość powietrza w obszarze rewitalizacji jest gorsza w stosunku do pozostałych obszarów gminy Czerniewice, natomiast w skali samego obszaru rewitalizacji wyraźnie gorsza jakość powietrza (wyższe wskaźniki stężeń zanieczyszczeń) występują w Czerniewicach oraz Lipiu. Liderzy lokalni, biorący udział w badaniach społecznych prowadzonych na etapie prac nad GPR, zwracali uwagę na problem zanieczyszczonego powietrza wynikający ze stale jeszcze dużej ilości gospodarstw domowych ogrzewanych przez nieekologiczne źródła ciepła. Przykład bezpośrednich fragmentów wypowiedzi respondentów to: „(...) *jak jest mróz to w Czerniewicach dech zapiera. Palą czym chcą. Może to z braku funduszy, ale może też po prostu z przyzwyczajenia. Nie ma czym tu oddychać*”, „(...) *Niestety różnie u nas jest z tą świadomością ekologiczną. Są ludzie dla których to jest bez znaczenia, i wcale nie należy w tym przypadku myśleć wyłącznie o seniorach (...)*”.

Projekt zakłada działania informacyjne i animacyjne skierowane do mieszkańców (w tym rodzin z dziećmi i seniorów), pokazujące skutki zdrowotne spalania odpadów i niskiej jakości paliw oraz promujące bezpieczne i legalne sposoby ogrzewania.

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą m.in. spotkania i warsztaty edukacyjne, lekcje i akcje w szkołach, kampania informacyjna w przestrzeni publicznej i w kanałach gminnych, a także dyżury doradcze Eko-doradców (np. w zakresie prawidłowego spalania, ograniczania strat ciepła i możliwości wsparcia w wymianie źródeł ciepła).

Efektom projektu ma być wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, ograniczenie praktyki spalania odpadów w piecach oraz poprawa jakości powietrza i komfortu życia na obszarze rewitalizacji, szczególnie w okresie zimowym.

Grupa docelowa działań rewitalizacyjnych:

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Czerniewice (w tym seniorzy, rodziny z dziećmi, dzieci i młodzież).

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Dostępność projektu zostanie zapewniona poprzez wielokanałową komunikację (papier + telefon + online), materiały w prostym języku i czytelnej formie, organizację spotkań w obiektach bez barier oraz w formie wyjazdowej w różnych częściach obszaru rewitalizacji, bezpłatny udział i doradztwo, elastyczne terminy oraz możliwość wsparcia dojazdu dla osób o ograniczonej mobilności.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- X Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba ekologicznych inicjatyw edukacyjnych (spotkań, warsztatów, lekcji szkolnych, itp.) [2 szt./rok]

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 11,87 km² (9,27 % powierzchni gminy).
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 1368 osób (27,86% mieszkańców gminy Czerniewice).

Sposób pomiaru:

Listy obecności, dokumentacja fotograficzna.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Obszar rewitalizacji.

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Czerniewice	Szkoła Podstawowa w Czerniewicach
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2027-i dalej corocznie	5 000 PLN/rok

5.2. Przedsięwzięcia uzupełniające

Poniżej zaprezentowano zestaw zadań/projektów pełniących rolę tzw. przedsięwzięć uzupełniających, realizujących kierunki działań określone dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice, jak również będących bezpośrednią odpowiedzialnością na szereg zidentyfikowanych i zaprezentowanych w diagnozie pogłębionej problemów zarówno należących do sfery społecznej jak i pozostałych sfer będących w obszarze zainteresowań rewitalizacji (m.in. środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno – przestrzennej).

1.U. Modernizacja obiektu sportowego – boiska piłkarskiego w Czerniewicach.

Uzasadnienie/zakres: modernizacja boiska sportowego jest podyktowana potrzebami lokalnej społeczności – potrzeba ruchu, uprawiania sportu i rekreacji. W ramach projektu przewiduje się modernizację zaplecza sanitarnego przy boisku sportowym w Czerniewicach celem zapewnienia odpowiednich warunków korzystania z obiektu przez zawodników (dzieci i młodzież z lokalnego Klubu Sportowego Relax – obecnie jest to ponad 100 zawodników aktywnie trenujących) oraz mieszkańców. Konieczna jest modernizacja i powiększenie szatni, toalet i pryszniców, a także budowa osobnych, ogólnodostępnych toalet dla kibiców i uczestników wydarzeń sportowych. Dla pełniejszego wykorzystania obiektu – także w godzinach wieczornych – potrzebna jest budowa systemu oświetleniowego. Ponadto wymogi sportowe narzucają konieczność powiększenia murawy boiska. Przewiduje się także budowę trybuny dla publiczności. Generalnie poprawa infrastruktury zwiększy funkcjonalność obiektu oraz umożliwi organizację większych i bezpieczniejszych wydarzeń sportowo-rekreacyjnych.

Lokalizacja: Czerniewice, ul. Mazowiecka / nr budynku 39 /działka nr 320.

Czas realizacji: : 2027-2028

Podmiot realizujący projekt/odpowiedzialność: Gmina Czerniewice

Szacunkowe koszty: 2 500 000,00 zł

2.U. Las Czerniewiczán – aranżacja terenu zalesionego na zieloną, urządzoną, ogólnodostępną przestrzeń publiczną.

Uzasadnienie/zakres: aranżacja Lasu Czerniewiczán na urządzoną, ogólnodostępną przestrzeń publiczną pozwoli na stworzenie bezpiecznego i atrakcyjnego miejsca rekreacji blisko natury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wzmocni funkcje społeczne i zdrowotne terenów zielonych oraz ożywi przestrzeń sprzyjającą integracji i aktywnemu wypoczynkowi. W ramach realizacji przewiduje się wyznaczenie miejsca, gdzie pojawią się nowe nasadzenia drzew tzw. Lasu Czerniewiczán - corocznie będzie organizowane lokalne święto/wydarzenie sadzenia drzew nowonarodzonych mieszkańców. W przestrzeni przewiduje się także wprowadzenie elementów małej architektury (m.in. ławki, kosze na śmieci, oświetlenie, tablice informacyjne prezentujące historie Czerniewic i idee samego parku – Lasu Czerniewiczán) oraz wytyczenie alei spacerowych o przepuszczalnych nawierzchniach.

Lokalizacja: Czerniewice, działka nr 565/9, obręb Czerniewice

Czas realizacji: 2027-2028

Podmiot realizujący projekt/odpowiedzialność: Gmina Czerniewice

Szacunkowe koszty: 200 000,00 zł

3.U. Akupunktura zielenią – wprowadzenie dodatkowej zieleni w przestrzenie publiczne obszaru rewitalizacji jako odpowiedź na zmiany klimatu i potrzebę tworzenia miejsc zdrowych, zacienionych, estetycznych.

Uzasadnienie/zakres: akupunktura zielenią pozwoli szybko i punktowo poprawić mikroklimat przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji poprzez zwiększenie cienia, obniżenie temperatury i poprawę jakości powietrza. Zieleń będzie też ewentualnym sposobem na zastąpienie przestrzeni lub obiektów o niskiej estetyce. Generalnie zieleń tworzy zdrowsze, bardziej estetyczne miejsca sprzyjające odpoczynkowi i integracji mieszkańców, tym samym wprowadzenie zieleni przyczyni się do podnoszenia atrakcyjności obszaru rewitalizacji i jego odporność na skutki zmian klimatu.

Lokalizacja: ulice, skwery w miejscowości Czerniewice i Lipie

Czas realizacji: : 2027-2028

Podmiot realizujący projekt/odpowiedzialność: Gmina Czerniewice

Szacunkowe koszty: 300 000,00 zł

4.U. Nowa Mazowiecka – chodnik przy ul. Mazowieckiej, oświetlenie – stworzenie deptaka dla Czerniewic.

Uzasadnienie/zakres: utworzenie chodnika i nowego oświetlenia przy ul. Mazowieckiej pozwoli na bezpieczne i komfortowe poruszanie się pieszych oraz stworzenie atrakcyjnej, uporządkowanej

przestrzeni publicznej – deptak dla mieszkańców Czerniewic. Inwestycja poprawi estetykę centrum miejscowości i tym samym obszaru rewitalizacji, poprawi także dostępność do usług i wpłynie na podniesienie jakości życia na obszarze rewitalizacji.

Lokalizacja: cała ulica Mazowiecka, Czerniewice

Czas realizacji: : 2027-2028

Podmiot realizujący projekt/odpowiedzialność: Gmina Czerniewice

Szacunkowe koszty: 2 000 000,00 zł

5.U. „Park Opowieści” - dalsza modernizacja parku w Lipiu oraz wprowadzenie narracji miejsca.

Uzasadnienie/zakres: w ramach przedsięwzięcia przewiduje się odnowę alejek i terenów zielonych, renowację ławek, placu zabaw dla dzieci, parkingu, toalety publicznej oraz aranżację sceny plenerowej i zaplecza do prowadzenia wydarzeń kulturalnych w plenerze. Dodatkowo przewiduje się wprowadzenie monitoringu wizyjnego celem ukrócenia aktów wandalizmu.

W odpowiedzi na wytyczony kierunek działań rewitalizacyjnych - ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty – przewiduje się wykreowanie, w oparciu o lokalne przekazy historyczne, narracji/opowieści o tym miejscu, jego dawnych gospodarzach i sąsiadach oraz umieszczenie ich w sposób atrakcyjny w przestrzeni parku. Przewiduje się także opracowanie gry terenowej, w charakterze questu, bazującej na lokalnych, historycznych przekazach. Ponadto przewiduje się organizację cyklicznej imprezy/wydarzenia w parku w Lipiu.

W efekcie realizacji przedsięwzięcia uzyska się rozwój przestrzeni sprzyjającej integracji, aktywnemu wypoczynkowi i spędzaniu czasu na świeżym powietrzu, wzmocnienie więzi społecznych/sąsiedzkich oraz ożywienie obszaru rewitalizacji. Powstanie teren z którego mieszkańcy są jeszcze bardziej dumni (wartość dla lokalnej tradycji, duma, tożsamość lokalna).

Lokalizacja: Lipie, działka 247/6

Czas realizacji: : 2027-2028

Podmiot realizujący projekt/odpowiedzialność: Gmina Czerniewice

Szacunkowe koszty: 1 500 000,00 zł

6. Ramy finansowe

Rozdział przedstawia ramowy plan finansowy dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice który będzie wdrażany z wykorzystaniem zróżnicowanych źródeł finansowych.

Wskazuje także na komplementarność źródeł finansowania (opisaną także w dalszej części dokumentu) gdyż prezentuje różne źródła możliwych funduszy pozwalających na realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (m.in. możliwość tworzenia montażu finansowych/tączenie różnych źródeł finansowania) w celu uniezależnienia realizacji GPR od jednego źródła finansowania.

Koszt planowanych przedsięwzięć podstawowych został oszacowany na poziomie:

25.965.000 PLN¹³

Przewidywany termin realizacji, szacunkowe koszty oraz możliwe źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć podstawowych zestawiono poniższej w tabeli.

Tabela 11. Plan finansowy przedsięwzięć podstawowych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Nr	Tytuł przedsięwzięcia	Przewidywany termin realizacji	Szacunkowy koszt realizacji w PLN	Potencjalne źródła finansowania
1.	„Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej	2027 - 2028	6 000 000	Budżet gminy, Program Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 -Działania FELD.05.03, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł (m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW, PEFRON)
2.	„Dostępny Urząd Gminy” – modernizacja budynku w celu	2027 - 2028	5 000 000	Budżet gminy, Program Fundusze

¹³ Koszt planowanych przedsięwzięć obejmuje szacunkowy koszt ich realizacji, a w przypadku przedsięwzięć cyklicznych, np. co rocznych , jednoroczny koszt realizacji wydarzenia (tylko w pierwszym roku).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

	zapewnienia pełnej dostępności usług publicznych			Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 -Działania FELD.05.03, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł (m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW, PEFRON)
3.	Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach	2027 - 2028	6 000 000	Budżet gminy, Program Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 -Działania FELD.05.03, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł (m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW, PEFRON, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
4.	Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznie	2029 - 2030	4 000 000	Budżet gminy, Program Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 -Działania FELD.05.03, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł (m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW, PEFRON)
5.	„Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu	2028-2030	3 000 000	Budżet gminy, Program Fundusze Europejskie dla

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

				Łódzkiego 2021-2027 -Działania FELD.05.03
6.	Taksówka społeczna czyli uruchomienie transportu na życzenie dla seniorów i osób z ograniczoną mobilnością	2029	170 000	Budżet gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł (m.in. PEFRON)
7.	„Strefa młodych” – miejsce spotkań dla młodzieży	2027 - 2028	1 500 000	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Urząd Marszałkowski program dla sołectw
8.	Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy nad Szwedami pod Strzemeszną - historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego	2027 – 2028 i dalej	150 000	Budżet Gminy, Program Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 (EFRR/EFS+) - regionalne granty na rewitalizację, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Historii Polski
9.	Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach	2027 i dalej	20 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
10.	Letnie kino w Parku w Czerniewicach	2027 i dalej	10 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

				Narodowe Centrum Kultury
11.	Mobilna scena plenerowa	2027	20 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł, Urząd Marszałkowski program dla sołectw
12.	Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice - coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice	2028 i dalej	20 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł, Ministerstwo Sportu i Turystyki
13.	Wsparcie kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży	2027 i dalej	20 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
14.	Przestrzeń spotkań - nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła	2027	50 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowe Centrum Kultury
15.	Oddychamy Czerniewicami – edukacja antysmogowa i eliminacja spalania odpadów	2027 i dalej	5 000	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł (m.in. WFOŚiGW)
<i>Uwaga: zapis 'i dalej' oznacza, że przedsięwzięcie będzie kontynuowane – wydarzenie cyklicznie, coroczne.</i>				

7. Zasady tworzenia i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (kompleksowość, komplementarność, zintegrowanie, włączanie interesariuszy)

7.1. Kompleksowość programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice koncentruje się na wyznaczonym na terenie gminy obszarze rewitalizacji, będący przestrzenią szczególnej intensyfikacji zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych (głównie w sferze społecznej). Przedsięwzięcia podstawowe, jak również przedsięwzięcia uzupełniające, stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy w sferze społecznej oraz sferze środowiskowej, gospodarczej, technicznej i funkcjonalno – przestrzennej. Skoncentrowanie przestrzenne interwencji (zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych) doprowadzi do osiągnięcia postawionych dla obszaru rewitalizacji celów strategicznych i przyczyni się do realizacji wizji rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice poprzez realizację szeregu **przedsięwzięć** w nim zawartych, **wpisujących się we wszystkie** istotne dla procesu rewitalizacji **sferę interwencji** (społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną oraz przestrzenno-funkcjonalną), zakłada **wprowadzenie kompleksowej, wielopłaszczyznowej zmiany na obszarze rewitalizacji**.

Powiązania i oddziaływania między poszczególnymi sferami – na które odpowiada rewitalizacja (zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku i jej późniejszymi zmianami), a kierunkami działań rewitalizacyjnych i **15 przedsięwzięciami podstawowymi** przewidzianymi do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice, wskazują na **kompleksowość zaplanowanej interwencji**.

Kompleksowość ta przedstawia się następująco:

Sfera społeczna – wszystkie zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia podstawowe wpisują się w sferę społeczną, czyli: **1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15**. Przedsięwzięcia te realizują łącznie wszystkie kierunki działań rewitalizacyjnych jakie odpowiadają trzem postawionym strategicznym celom rewitalizacyjnym – są to odpowiednio następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.1. Rozwój dostępnych usług społecznych i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej.
- 1.2. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez rozwój oferty wydarzeń kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych.
- 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty.
- 2.2. Kształtowanie postaw proekologicznych w celu poprawy jakości środowiska lokalnego.
- 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych.
- 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców.

Sfera gospodarcza - przedsięwzięcie podstawowe wpisujące się w sferę gospodarczą to: **8**.

Przedsięwzięcie to realizuje kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty.

Sfera środowiskowa - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę środowiskową to: **1, 2, 3, 4, 5, 7, 15**.

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.1. Rozwój dostępnych usług społecznych i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej.
- 2.2. Kształtowanie postaw proekologicznych w celu poprawy jakości środowiska lokalnego.
- 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych.
- 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców.

Sfera techniczna - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę techniczną to: **1, 2, 3, 4, 5, 14**.

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.1. Rozwój dostępnych usług społecznych i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej.
- 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty
- 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych.

Sfera funkcjonalno – przestrzenna - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę funkcjonalno – przestrzenną to: **1, 2, 3, 4, 7, 8**.

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty.
- 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych.
- 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców.

W kartach przedsięwzięć podstawowych, w rozdziale „Oddziaływanie przedsięwzięcia”, każdorazowo wskazano na jaką sferę oddziałuje dana realizacja (odpowiednio: społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną czy przestrzenno-funkcjonalną). Jedno przedsięwzięcie może oddziaływać równocześnie na więcej niż jedną ze sfer.

7.2. Komplementarność i zintegrowanie programu rewitalizacji

7.2.1. Komplementarność problemowa i zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice opracowano w oparciu o wyniki pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem wniosków płynących z działań partycypacyjnych oraz badawczych (wizja lokalna obszaru rewitalizacji – spacer badawczy, warsztaty diagnostyczne z udziałem przedstawicieli środowisk lokalnych, liderów społecznych, przedstawicieli gminnych instytucji i organizacji społecznych, badanie społeczne prowadzone metodami wywiadów pogłębionych TDI oraz wywiadu kwestionariuszowego) prowadzonych w trakcie opracowania GPR oraz prac eksperckich (analiza danych zastanych).

Powiązania problemów i potrzeb zdiagnozowanych w procesie prac nad GPR z przedsięwzięciami podstawowymi przedstawia poniższa tabela:

Tabela 12. Powiązania zdiagnozowanych problemów i potrzeb z przedsięwzięciami podstawowymi

Kluczowe problemy, potrzeby obszaru rewitalizacji <i>źródło: pogłębiona diagnoza podobszarów rewitalizacji (rozdział 3)</i>	Sfera	Przedsięwzięcia podstawowe
<p>Występowanie zjawiska ubytku naturalnego ludności które można klasyfikować w kategorii kryzysu w sferze społecznej. Saldo migracji na 1000 mieszkańców jest również niższe. Ubytek naturalny ludności i zmniejszenie się liczby ludności czyni gminę Czerniewice ośrodkiem z dużym udziałem, w populacji mieszkańców, osób starszych. To stawia przed gminą wiele wyzwań w zakresie m.in. zapewnienia szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, w codziennych czynnościach życiowych, niwelację barier architektonicznych w przestrzeni publicznej (dostosowanie przestrzeni do osób z ograniczoną mobilnością), itp.</p>	<p>społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ „Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej (1). ○ „Dostępny Urząd Gminy” – modernizacja budynku w celu zapewnienia pełnej dostępności usług publicznych (2). ○ Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach (3). ○ Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznie (4). ○ „Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu (5). ○ Taksówka społeczna czyli uruchomienie transportu na

		<p>życzenie dla seniorów i osób z ograniczoną mobilnością (6).</p>
<p>Bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej oraz budynkach publicznych (zakres działań sukcesywnie podejmowany, jednak wymagających dalszych usprawnień). Brak powszechnie dostępnych toalet (w przestrzeni publicznej).</p>	<p>społeczna funkcjonalno – przestrzenna techniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ „Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej (1). ○ „Dostępny Urząd Gminy” – modernizacja budynku w celu zapewnienia pełnej dostępności usług publicznych (2). ○ Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach (3). ○ Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznej (4). ○ „Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu (5).
<p>Główne powody korzystania z pomocy społecznej (w kolejności od najwyższych wartości): ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. Potrzeba rozwój usług społecznych dla mieszkańców, w tym usług opiekuńczych przede wszystkim adresowane do osób starszych i z niepełnosprawnością oraz potrzeba stworzenia na terenie gminy mieszkań interwencyjnych (typu mieszkania interwencyjne, chronione).</p>	<p>społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ „Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej (1). ○ „Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu (5).
<p>Pogarszanie się kondycji zdrowia psychicznego mieszkańców w tym szczególnie dzieci i młodzieży.</p>	<p>społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wsparcie kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży (13).
<p>Niewielkie zaangażowanie społecznego mieszkańców (niska aktywność np. w zakresie oddolnego podejmowania inicjatyw) oraz problem niskiego stopienia integracji mieszkańców (aktywność w organizacjach społecznych kontra niska aktywność mieszkańców nie działających w organizacjach społecznych). Potrzeba organizacji wydarz budujących tożsamość lokalna i wzmacniających więzi międzyludzkie,</p>	<p>społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy nad Szwedami pod Strzemeszną - historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego (8). ○ Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach (9). ○ Letnie kino w Parku w Czerniewicach (10). ○ Mobilna scena plenerowa (11).

<p>międzypokoleniowe. Rozluźnienie więzi sąsiedzkich, problem obniżającej się integracji społecznej mogące z czasem prowadzić do wyraźnego obniżenia spójności społecznej. Powszechne jest tzw. „siedzenie w domu”, większe poświęcanie czasu wolnego mediom społecznościowym niż sąsiedzkim relacjom. Wzmacnia to jeszcze zmiana pokoleniowa w środowisku młodych mieszkańców których cechuje niski stopień kontaktów wzajemnych widocznych w tradycyjnej przestrzeni publicznej a conto przestrzeni mediów społecznościowych.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice - coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice (12).
<p>Potrzeba tworzenie przestrzeni społecznych do spotkań sąsiedzkich, wspólnej pracy, budowania więzi, działania KGW i innych grup mieszkańców. Dostępne obiekty publiczne typu świetlice wiejskie czy sale w remizach OSP są często niefunkcjonalne (zbyt duże, o niskiej funkcjonalności czy też elastyczności aranżacji przestrzeni odpowiedniej do potrzeb), niedostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami, wysoko energochłonne – zwłaszcza w okresie zimowym, co ogranicza ich powszechne i częste wykorzystanie.</p>	<p>społeczna funkcjonalno – przestrzenna techniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach (3). ○ Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznej (4). ○ „Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu (5). ○ Przestrzeń spotkań - nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła (14).
<p>Deficyt przestrzeni publicznych w postaci miejsc spotkań dedykowanych młodym mieszkańcom (dla młodzieży). Dodatkowo potrzeba rozbudowy miejsc spotkań dedykowanych różnym grupom mieszkańców w tym dzieciom – place zabaw, pump tracki, itp., młodzieży miejsca spotkań i ćwiczeń kalistenicznych, dorosłym mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Stały rozwój/ulepszenie przestrzeni publicznej. Kreowanie przestrzeni publicznych pod kątem przestrzeni przyjaznych, zielonych, sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim, dostępnych, estetycznych i bezpiecznych. Rozwój powierzchni terenów zielonych,</p>	<p>społeczna środowiskowa funkcjonalno - przestrzenna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznej (4). ○ „Strefa młodych” – miejsce spotkań dla młodzieży (7). ○ Przestrzeń spotkań - nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła (14).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

<p>wprowadzenie cienia w przestrzenie publiczne, tak aby odpowiadać na potrzeby zmian klimatu i tworzyć miejsca przyjazne do spędzania czasu dla mieszkańców.</p>		
<p>Powszechnie artykułowania przez mieszkańców (na etapie prac nad GPR) potrzeba rozwoju oferty cyklicznych wydarzeń adresowanych do szerokiej grupy mieszkańców będących zarówno sposobem na atrakcyjne spędzenie czasu wolnego ale także formą integracji społeczności lokalnej (np. biegi, rajdy, inscenizacje wydarzeń historycznych, itp.).</p>	<p>społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy nad Szwedami pod Strzemeszną - historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego (8). ○ Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice - coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice (12).
<p>Większa rotacją firm w obszarze rewitalizacji (na podstawie m.in. danych dotyczących zmiany liczby podmiotów gospodarscy w ostatnich latach, ocenie liczby wyrejestrowanych oraz zawieszonych działalności gospodarczych) co uzasadnia podejmowanie działań wspierających lokalnych mikro przedsiębiorców poprzez umożliwianie/stymulowanie rozwoju lokalnego biznesu.</p>	<p>gospodarcza</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy nad Szwedami pod Strzemeszną - historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego (8).
<p>Gorsza, w porównaniu do reszty gminy, jakość powietrza i wyraźnie rysująca się potrzeba prowadzenia działań zmierzających do ograniczania zanieczyszczeń w powietrzu m.in. poprzez likwidacje nieekologicznych palenisk/źródeł ciepła, ale także praca nad świadomością mieszkańców związana ze zrozumieniem wagi ograniczania spalania złej jakości paliw oraz potrzebą wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne.</p>	<p>środowiskowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oddychamy Czerniewicami – edukacja antysmogowa i eliminacja spalania odpadów (15).
<p>Potrzeba efektywnego wykorzystania budynków publicznych oraz zabytków na cele m.in. publiczne, edukacyjne, kulturalne.</p>	<p>społeczna techniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ „Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej (1). ○ „Dostępny Urząd Gminy” – modernizacja budynku w celu zapewnienia pełnej

		<p>dostępności usług publicznych (2).</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach (3). ○ Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznej (4). ○ „Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu (5). ○ Przestrzeń spotkań - nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła (14).
Problemy komunikacyjne – słaba dostępność komunikacyjna obszaru dla osób z ograniczoną mobilnością.	społeczna funkcjonalno - przestrzenna	<ul style="list-style-type: none"> ○ Taksówka społeczna czyli uruchomienie transportu na życzenie dla seniorów i osób z ograniczoną mobilnością (6).

Powyższa tabela wskazuje, że przedsięwzięcia podstawowe stanowią odpowiedź na szereg zdiagnozowanych problemów (diagnoza pogłębiona dla obszaru rewitalizacji). Warto zwrócić uwagę na listę przedsięwzięć uzupełniających, które także stanowią odpowiedź na zdiagnozowane w obszarze rewitalizacji problemy w sferze społecznej oraz sferach: środowiskowej, technicznej czy funkcjonalno-przestrzennej. Tym samym przedsięwzięcia uzupełniające, podobnie jak przedsięwzięcia podstawowe, odpowiadają wprost na zdiagnozowane problemy i potrzeby obszaru rewitalizacji.

Należy także pamiętać, że szereg zdiagnozowanych w obszarze rewitalizacji problemów (szczegółowo opisanych w diagnozie pogłębionej w niniejszym dokumencie – Rozdział 3, jak na przykład konieczności zintensyfikowania procesu wymiany nie ekologicznych kotłów, aby reagować na problem niskiej jakości powietrza i szereg innych) będzie również rozwiązywanych przez inne programy, w tym strategiczne, jak: Strategia Rozwoju Gminy Czerniewice, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerniewice (bieżąco w opracowaniu) oraz poprzez przedsięwzięcia realizowane w ramach kompetencji ustawowych instytucji i służb publicznych np. Powiatowy Urząd Pracy, Policja, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerniewicach, Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna.

7.2.2. Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne

Komplementarność i zintegrowanie w aspekcie przestrzennym zostało zapewnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice poprzez **zogniskowanie rewitalizacyjnych przedsięwzięć podstawowych oraz uzupełniających na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.**

Pozytywne skutki realizacji przedsięwzięć z pewnością będą oddziaływać na cały obszar rewitalizacji, a często także szerzej - na całą gminę Czerniewice. Dotyczy to wszystkich przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice przedsięwzięć podstawowych, z których korzystać będzie mogła także szersza grupa odbiorców, poza mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

Zasadniczym mechanizmem zapobiegania niepożądanym efektom społecznym oraz przenoszenia problemów na inne obszary było założenie przyjęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice **komplementarność działań miękkich i infrastrukturalnych**, co zabezpiecza przed realizacją pojedynczych, niepowiązanych ze sobą inwestycji.

Dodatkowo zogniskowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, i zawartych w nim przedsięwzięć podstawowych, na działaniach społecznych, odpowiadających na zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji potrzeby i problemy, pozwoli zasadniczo ograniczyć zagrożenie rozlewania się problemów społecznych na inne obszary gminy Czerniewice.

7.2.3. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna oraz zintegrowanie na poziomie różnych sektorów i partnerów

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice zakłada zintegrowane podejście na poziomie podmiotów realizujących założenia GPR. W proces prac nad dokumentem GPR włączono **różne grupy interesariuszy** (szerszy opis w podrozdziale 7.3.). Założenia systemu zarządzania i monitorowania GPR także zapewniają udział różnych typów interesariuszy w procesie wdrażania zapisów GPR (szerszy opis w podrozdziale 8.1). Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia podstawowe uwzględniają **współpracę różnych partnerów**. Wśród podmiotów odpowiadających za realizację poszczególnych przedsięwzięć podstawowych (we wcześniejszych szczegółowych opisach przedsięwzięć podstawowych wskazanych jako: „podmiot realizujący” oraz „partnerzy w realizacji”) znaleźli się przedstawiciele przede wszystkim sektora publicznego reprezentujący zróżnicowane pod względem zakresu podejmowanych tematów, instytucje :

- sektor publiczny – Gmina Czerniewice / Urząd Gminy w Czerniewicach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa w Czerniewicach;
- partnerzy społeczni – organizacje pozarządowe (Ochotnicza Straż Pożarna w Czerniewicach, Ochotnicza Straż Pożarna w Strzemesznie, Koła Gospodyń Wiejskich).

7.2.4. Komplementarność międzyokresowa

Gmina Czerniewice posiadała lokalny program rewitalizacji pn. „Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice” opracowany w 2017 r. na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.). Program ten, zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., przestał obowiązywać z końcem roku 2023. Program określał wizję obszaru rewitalizacji, jaki wyznaczał w obrębie miejscowości Czerniewice, Wielka Wola oraz Krzemienica, jako m.in.:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

- powszechne dążenie do tworzenia przyjaznych przestrzeni publicznych wspierających integrację mieszkańców,
- prowadzenie działań przyczyniających się do odbudowy, wzmocnienie i intensyfikacji więzi społecznych w miejscowościach Krzemienica, Wielka Wola i Czerniewice,
- wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców - budowa patriotyzmu lokalnego,
- organizację zajęć sportowych, głównie adresowanych do dzieci, jak również zapewnienie infrastruktury społecznej dla najmłodszych (nowoczesne przedszkole w Czerniewicach, place zabaw) i tych starszych mieszkańców gminy (m.in. rozwój ścieżek rowerowych, ciągów komunikacyjnych),
- rozwój oferty usług zdrowotnych,
- rozwój usług lokalnego biznesu bezpośrednio powiązanych z rosnącym ruchem turystycznym,
- modernizację obiektów zabytkowych występujących na obszarze objętym interwencją rewitalizacyjną,
- wzmacnianie funkcji osadniczej obszaru rewitalizacji.

Program wskazywał też na misję rewitalizacji w brzmieniu: Rewitalizacja obszaru zdegradowanego Gminy Czerniewice jest silnym impulsem stwarzającym poprawę życia jej mieszkańców.

Formułował także główny cel rewitalizacji jako:

Stymulowanie aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji na obszarze Gminy Czerniewice oraz znaczące zmniejszenie zjawisk kryzysowych poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej, ciągów komunikacyjnych oraz poprawę jakości usług edukacyjnych i medycznych.

Cel ten kolejno był doprecyzowany przez trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Wzmocnienie więzi społecznych mieszkańców.
- Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości przestrzeni obszaru oraz dostępu do usług na rzecz społeczności.
- Cel szczegółowy 3: Poprawa stopnia wykorzystania potencjału lokalizacji, krajobrazu i tradycji.

W obecnie prowadzonym przez gminę Czerniewice procesie rewitalizacji, zgodnym z ustawą o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., koncentracja interwencji rewitalizacyjnej, zawarta w niniejszym GPR, dotyczy obszaru czterech sołectwa: Czerniewice, Lipie, Strzemeszna i Nowa Strzemeszna, w których zdiagnozowano, na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji, kryzysy w sferze społecznej i sferach pozaspółecznych. W przypadku Czerniewic występuje utrzymanie interwencji rewitalizacyjnej, tym samym występuje komplementarność międzyokresowa w kontekście przestrzennym. Komplementarność międzyokresowa pomiędzy lokalnym programem rewitalizacji a bieżącym GPR Gminy Czerniewice nie występuje jednak tylko w ujęciu przestrzennym – to co przede wszystkim wskazuje na komplementarność międzyokresową manifestuje się w zakresie przewidzianych typów interwencji. Wyraża się to w zbieżności postawionych celów i wyznaczonych kierunków działań rewitalizacyjnych.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice **Cel szczegółowy 1: Wzmocnienie więzi społecznych mieszkańców** (z „Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice”, 2017 r.) jest w naturalny sposób kontynuowany w działaniach przypisanych do wszystkich trzech celów strategicznych – odpowiednio:

Cel strategiczny 1: Rozwój oferty usług społecznych.

Kierunek rewitalizacyjny: 1.2. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez rozwój oferty wydarzeń kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych

Cel strategiczny 2: Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne

Kierunek rewitalizacyjny: 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty

Cel strategiczny 3: Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców.

Kierunek rewitalizacyjny: 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców.

Kolejno **Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości przestrzeli obszaru oraz dostępu do usług na rzecz społeczności** (z „Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice”, 2017 r.) ma w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice swoją kontynuację w dwóch celach strategicznych i odpowiednich kierunkach rewitalizacyjnych:

Cel strategiczny 1: Rozwój oferty usług społecznych.

Kierunek rewitalizacyjny: 1.1. Rozwój dostępnych usług społecznych i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej.

Cel strategiczny 3: Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców.

Kierunek rewitalizacyjny: 3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz towarzyszących im przestrzeni publicznych.

Kierunek rewitalizacyjny: 3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców.

Cel szczegółowy 3: Poprawa stopnia wykorzystania potencjału lokalizacji, krajobrazu i tradycji (z „Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice”, 2017 r.) odnajduje swoją kontynuację w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice w:

Cel strategiczny 2: Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne.

Kierunek rewitalizacyjny: 2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty.

Tym samym bezsprzecznie Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice jest komplementarny z lokalnym programem rewitalizacji jaki został opracowany w 2017 r. pn. „Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice” i jakiego perspektywa czasowa sięgała do 2023 roku.

Podsumowując: w gminie Czerniewice **zachodzi komplementarność międzyokresowa** w zakresie planowanych i podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

7.2.5. Komplementarność źródeł finansowania

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice charakteryzuje komplementarność źródeł finansowania przewidzianych do realizacji przedsięwzięć. Tym samym w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji przewidziano **wykorzystanie kilku źródeł finansowania**, co da możliwość stworzenia montażu finansowego i uniezależni realizację Gminnego Programu Rewitalizacji od dostępności finansowania z tylko jednego źródła.

W ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji przewiduje się uzupełnianie i **łączenie wsparcia z różnych funduszy i programów**, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Gmina Czerniewice zakłada przede wszystkim wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji.

W celu dbałości o różnicowanie źródeł finansowania dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gmina Czerniewice wdrażając Gminny Program Rewitalizacji, będzie starała się pozyskać Partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego i współpracę z różnymi podmiotami. W sytuacji ograniczonych środków własnych przewidziana w Gminnym Programie Rewitalizacji dywersyfikacja źródeł finansowania pozwoli na efektywniejsze wdrożenie wskazanych w GPR przedsięwzięć i osiągnięcie postawionych celów rewitalizacyjnych.

Dla poszczególnych przedsięwzięć podstawowych ujętych w GPR wykazano **możliwe źródła finansowania** z wykorzystaniem następujących funduszy:

- **publicznych** pochodzących z **budżetu Gminy Czerniewice**,
- **publicznych wspólnotowych** (m.in. Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, w ramach Funduszy Europejskich dla Łódzkiego);
- **publicznych krajowych** – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie – ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, wsparcia profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, infrastruktury, środowiska, kultury, itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej);
- **z innych źródeł finansowych**.

7.2.6. Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przewidziane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice przedsięwzięcia podstawowe cechuje kompleksowość (szczegółowo opisana w rozdziale 7.1.), gdyż wpisują się one we wszystkie sfery interwencji rewitalizacyjnej: społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną oraz funkcjonalno-przestrzenną, a ich realizacja zapewni wypełnienie postawionych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji celów i kierunków działań. Dla każdego wskazanego w Gminnym

Programie Rewitalizacji celu strategicznego oraz kierunku działań rewitalizacyjnych (kierunek interwencji rewitalizacyjnej) jest odpowiednio przydzielony pakiet przedsięwzięć podstawowych co wskazuje na **zintegrowanie celów – kierunków działań – przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. Zintegrowanie to prezentuje poniższa tabela.

Tabela 13. Zintegrowanie przedsięwzięć podstawowych z celami strategicznymi rewitalizacji i kierunkami działań

Cel strategiczny	Kierunek działania	Przedsięwzięcie podstawowe
<p><u>Cel strategiczny 1:</u> Rozwój oferty usług społecznych</p>	<p>1.1. Rozwój dostępnych usług społecznych i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ „Bezpieczna Przystań” – centrum wsparcia społecznego, mieszkań interwencyjnych i ochrony czasowej (1). ○ „Centrum Dobrego Czasu 60+” – Dzienny Dom Aktywnego Seniora w Lipiu (5). ○ Taksówka społeczna czyli uruchomienie transportu na życzenie dla seniorów i osób z ograniczoną mobilnością (6). ○ Wsparcie kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży (13).
	<p>1.2. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez rozwój oferty wydarzeń kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Parkowe wieczory taneczne w Czerniewicach (9). ○ Letnie kino w Parku w Czerniewicach (10). ○ Mobilna scena plenerowa (11). ○ Czerniewice Run Fest - Twoje tempo. Twoja energia. Twoje Czerniewice - coroczny bieg mieszkańców o puchar Wójta Gminy Czerniewice (12).
<p><u>Cel strategiczny 2:</u> Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne</p>	<p>2.1. Ożywienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako przestrzeni budowania wspólnoty.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekonstrukcja zwycięskiej bitwy nad Szwedami pod Strzemeszną - historyczny powrót do czasów Potopu Szwedzkiego (8). ○ Przestrzeń spotkań - nadanie nowych funkcji zabytkowi, kościołowi pw. Św. Andrzeja Apostoła (14).
	<p>2.2. Kształtowanie postaw proekologicznych w celu poprawy jakości środowiska lokalnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oddychamy Czerniewicami – edukacja antysmogowa i eliminacja spalania odpadów (15).
<p><u>Cel strategiczny 3:</u> Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej</p>	<p>3.1. Rozwój funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych oraz</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ „Dostępny Urząd Gminy” – modernizacja budynku w celu zapewnienia pełnej dostępności usług publicznych (2). ○ Zintegrowane Centrum Społeczno-Ratownicze w Czerniewicach (3).

odpowiadające na potrzeby mieszkańców	towarzyszących im przestrzeni publicznych.	o Centrum Integracji Społecznej i Bezpieczeństwa Lokalnego w Strzemesznie (4).
	3.2. Tworzenie i rozwój ogólnodostępnych miejsc spotkań oraz aktywności dla mieszkańców	o „Strefa młodych” – miejsce spotkań dla młodzieży (7).

7.3. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice został opracowany w oparciu o **zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej**, czyli interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość włączenia się w prace na każdym etapie prac (od etapu diagnozy delimitacyjnej, czyli wyznaczenia obszaru rewitalizacji, po opracowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji) zgodnie z ideą rewitalizacji. Przepisy ustawowe o rewitalizacji nakazują prowadzenie działań rewitalizacyjnych w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy. Tym samym zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o rewitalizacji działania inicjowane w ramach partycypacji społecznej, jak i cały proces rewitalizacji prowadzony w gminie Czerniewice, opierał się o wyznaczone w treści niniejszej ustawy zasady, takie jak:

- poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy i dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzenie, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,
- umożliwianie wspierania działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności zapisu GPR,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji GPR.

Przy identyfikacji potencjalnych interesariuszy procesu rewitalizacji uwzględniono założenia dotyczące zaangażowania interesariuszy (podmiotów społeczno-gospodarczych) jakie regulują zapisy ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice został przygotowany z uwzględnieniem partnerów określonych w art. 8 rozporządzenia ogólnego. Udział poszczególnych typów partnerów w pracach nad programem zapewniono w następujący sposób:

- **władze regionalne, władze gminy oraz inne instytucje publiczne** zaangażowane były w tworzenie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, m.in. poprzez udział w działaniach partycypacyjnych takich jak warsztaty strategiczno - projektowe, wizja lokalna prowadzone w metodzie spaceru badawczego, wywiady pogłębione, badania kwestionariuszowe oraz konsultacje indywidualne – spotkania robocze, następujących podmiotów: Urząd Gminy w

Czerniewicach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa w Czerniewicach, Komenda Policji. Ponadto udział władz lokalnych, regionalnych oraz instytucji publicznych zapewniony jest poprzez procedurę opiniowania projektu GPR zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji;

- **partnerzy gospodarczy i społeczni** – poprzez uczestnictwo w warsztatach strategiczno - projektowych, wizji lokalnej prowadzonej w metodzie spaceru badawczego, otwartych spotkaniach konsultacyjnych (prowadzonych na etapie wyboru obszaru rewitalizacji, których zakres objął także określenie potencjalnych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych oraz wstępne zbieranie propozycji zadań rewitalizacyjnych), wywiadach pogłębionych przeprowadzonych z przedstawicieli sektora gospodarczego oraz społecznego. Wśród przedstawicieli partnerów gospodarczych i społecznych znaleźli się reprezentanci: Rady Gminy Czerniewice, sołtysi, reprezentanci środowiska senioralnego oraz środowiska młodzieży, liderzy organizacji społecznych takich jak Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich, Klubu Seniora. Ponadto w formach on-line (formularz zgłaszania propozycji przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji) zapewniono udział w procesie rewitalizacji: podmiotom prowadzącym lub zamierzającym prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, podmiotom prowadzącym działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacjom pozarządowym i grupom nieformalnym, mieszkańcom gminy, mieszkańcom podobszarów rewitalizacji oraz użytkownikom wieczystym nieruchomości / właścicielom / podmiotom zarządzającym nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, wspólnotom mieszkaniowym, społecznym inicjatywom mieszkaniowym, towarzystwom budownictwa społecznego oraz członkom kooperatywy mieszkaniowej współdziałającym w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);
- **właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie** – do prac warsztatowych oraz badań społecznych (indywidualne wywiady pogłębione oraz wywiady kwestionariuszowe) zaproszono podmioty i organizacje społeczne działające na terenie gminy Czerniewice zajmujące się realizacją działań integrujących oraz aktywizujących lokalną społeczność.

W dalszej części opracowania przedstawiono techniki partycypacyjne, które wykorzystano na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji i kolejno opracowywania dokumentu GPR, i do udziału w których zaproszono lokalną społeczność, liderów społecznych oraz przedstawicieli różnych grup i instytucji społecznych, gospodarczych i publicznych.

Etap diagnostyczny – wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W ramach realizacji tego etapu wykorzystano następujące metody:

- **spacer badawczy/spacer studyjny¹⁴ (o charakterze wizji lokalnej)**. Badanie o charakterze jakościowym. Badanie polegało na wizytacji obszaru gminy gdzie zdiagnozowano zjawiska kryzysowe w rozumieniu ustawy o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r. i objęto miejscowości: Czerniewice, Strzemeszna, Strzemeszna Nowa oraz Lipie. Badanie to było połączone z rozmowami z lokalnymi ekspertami, którzy przedstawili kwestie problemowe dla konkretnych lokalizacji. Metoda ta pozwoliła na zdiagnozowanie występujących w terenie problemów, przede wszystkim o charakterze środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. Wizja lokalna odbyła się w dniu 27 sierpnia 2025 r.
- **spotkania robocze z liderami samorządowymi oraz przedstawicielami Urzędu Gminy w Czerniewicach** (w okresie czerwiec – wrzesień 2025 r.) prowadzone zarówno w formule spotkań on-line jak i spotkań bezpośrednich (wspartych wymianą stanowisk i uzgodnieniami w formule licznych kontaktów telefonicznych oraz mailowych), których celem było poznanie lokalnych problemów, potrzeb ale także zidentyfikowanie potencjałów jakie można wykorzystać dla przeprowadzenia efektywnego procesu rewitalizacji gminy.

Po opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz Uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, poddano je **konsultacjom społecznym**. W dniu 3 października 2025 roku na stronie internetowej Urzędu Gminy w Czerniewicach oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, jak również na tablicach ogłoszeń usytuowanych na terenie gminy Czerniewice ukazało się ogłoszenie o otwarciu konsultacji społecznych. Dodatkowo ogłoszenie zostało opublikowane w prasie lokalnej tj. Tomaszowski Informator Tygodniowy nr 38 wydanie z dnia 26 września 2025 roku Osoby zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogły składać uwagi w terminie od 3 października do 6 listopada 2025 roku:

- **w formie pisemnej** poprzez formularz (dostępny do pobrania na stronie internetowej Urzędu Gminy w Czerniewicach <https://www.czerniewice.pl>), który należy dostarczyć do siedziby Urzędu Gminy w Czerniewicach (ul. Mazowiecka 42, 97-216 Czerniewice, pok. 16) w terminie trwania konsultacji. W przypadku dostarczenia uwag za pośrednictwem poczty decydowała data wpływu korespondencji do Urzędu Gminy w Czerniewicach – **brak zgłoszonych uwag**;
- **w formie elektronicznej** poprzez formularz online jaki dostępny był na stronie internetowej Urzędu Gminy w Czerniewicach <https://www.czerniewice.pl> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (po kliknięciu w link do formularza – **brak zgłoszonych uwag**;
- **w trakcie dwóch otwartych spotkań konsultacyjnych**, które zorganizowano w dniu 16 października 2025 roku w godzinach 16.00 – 17.30 w Strzemesznie (sala OSP Strzemeszna) oraz w godzinach 18.00 – 19.30 w Czerniewicach (Miejsce Spotkań i Rekreacji w Czerniewicach) – **brak zgłoszonych uwag**;
- **ustnie do protokołu** podczas zbierania uwag ustnych w siedzibie Urzędu Gminy Czerniewice ul. Mazowiecka 42, 97-216 Czerniewice, pok. 16 w godzinach pracy Urzędu Gminy przez cały okres trwania konsultacji społecznych – **brak zgłoszonych uwag**.

---

¹⁴ Spacer badawczy to metoda badawcza jakościowa zaliczana do metod terenowych, łączącą elementy obserwacji bezpośredniej, wywiadu terenowego oraz partycypacyjnej diagnozy przestrzeni. W literaturze zamiennie używa się nazwy: spacer badawczy lub spacer studyjny.

Etap strategiczny – opracowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Na etapie opracowywania dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice bazowano na efektach etapu diagnostycznego. Dodatkowo przeprowadzono następujące działania mające na celu włączenie lokalnej społeczności i interesariuszy w wypracowanie kluczowych założeń Programu:

- **badania jakościowe – pogłębione wywiady indywidualne z przedstawicielami sektora publicznego, gospodarczego oraz społecznego.** Wnioski z badań jakościowych posłużyły do uzupełnienia części diagnostycznej (diagnoza pogłębiona podobszarów rewitalizacji) oraz wskazania głównych problemów. Wywiady traktowano jako badanie grup przedstawicielskich. Przeprowadzono 7 indywidualnych wywiadów pogłębionych (technika TDI) z ekspertami lokalnymi – przedstawicielami instytucji publicznych takich jak sektor usług społecznych, sektor edukacyjny, miejskie instytucje kultury i sportu, Policją, ale także reprezentantkami środowiska gospodarczego i organizacji społecznych. Wnioski z badań jakościowych znajdują się w rozdziale prezentującym diagnozę pogłębioną obszaru rewitalizacji;
- **badania jakościowe – wywiad kwestionariuszowy** przeprowadzony z dwudziestoma przedstawicielami lokalnego środowiska samorządowego w tym szefami instytucji publicznych odpowiedzialnymi za realizację polityki społecznej w gminie Czerniewice (m.in. opieka społeczna, edukacja, kultura, sport i rekreacja), służbami Policji, radnymi, sołtysami, liderami opinii oraz przedstawicielami organizacji społecznych. Wnioski z tych badań znajdują się w rozdziale prezentującym diagnozę pogłębioną obszarów rewitalizacji stanowiąc samodzielny podrozdział niniejszej diagnozy;
- **warsztaty strategiczno – projektowe z udziałem przedstawicieli samorządu terytorialnego oraz instytucji publicznych, organizacji społecznych i liderów lokalnych** (m.in. sołtysi, radni - przedstawiciele mieszkańców) zorganizowane w dniach 14 stycznia 2026 roku w sali Miejsca Spotkań i Rekreacji w Czerniewicach, których celem było określenie problemów i potrzeb oraz zdiagnozowanie potencjałów rozwojowych obszarów rewitalizacji, jak również sformułowanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podstawowych oraz uzupełniających). W spotkaniu udział wzięło 18 osób. W ramach prac wykorzystano technikę pracy warsztatowej pn. *world cafe* (technika stanowiąca podstawę metody konsultacyjnej: kawiarenka obywatelska);
- formularz **zgłaszania propozycji przedsięwzięć** do Gminnego Programu Rewitalizacji w **formule on-line** zapewniający możliwość swobodnego proponowania propozycji projektowych do GPR dla szerokiej grupy interesariuszy procesu rewitalizacji. Formularz był dostępny w okresie 19 stycznia – 8 lutego 2026 roku (trzy tygodnie) na stronie internetowej gminy www.czerniewice.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Rozpropagowaniu tego typu możliwości włączenia się w tworzenie GPR towarzyszyła akcja upowszechniania linku do formularza w mediach społecznościowych gminy;
- **zbieranie uwag ustnych – otwarty punkt konsultacyjny.** Przez cały okres trwania prac nad projektem GPR każdy z mieszkańców mógł zgłosić swoje uwagi/propozycje do Gminnego Programu Rewitalizacji w Urzędzie Gminy Czerniewice w pokoju nr 16, w godzinach pracy Urzędu Gminy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji poprzedziła informacja prasowa (ogłoszenie w prasie lokalnej) w której Wójt Gminy Czerniewice poinformował mieszkańców o podjęciu przez Radę Gminy Czerniewice uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR, co zapewniło formalne i powszechne poinformowanie mieszkańców o rozpoczęciu procesu tworzenia GPR, zwiększyło jego transparentność oraz otwarto możliwość włączenia społeczności w prace nad projektem GPR.

8. System zarządzania realizacją oraz monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji

8.1. Wdrożenie, monitorowanie i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji

Proces zarządzania rewitalizacją w gminie Czerniewice będzie przenikać idea partnerstwa oraz partycypacji społecznej. Jest to fundamentalne założenie dla procesu zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice. Zakłada się aktywny udział interesariuszy, a zwłaszcza przedstawicieli sektora społecznego (jak organizacje pozarządowe), lokalnych liderów, reprezentantów sektora publicznego – samorząd lokalny, instytucje kultury, edukacji, służby pomocy społecznej w prowadzonych działaniach związanych z zarządzaniem GPR.

W systemie zarządzania i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice wyznacza się dwa poziomy:

- zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi;
- zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji.

System zarządzania realizacją i monitoringu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice jest:

- narzędziem weryfikacji stopnia realizacji GPR,
- narzędziem realizacji określonych celów i kierunków działań (kierunków interwencji rewitalizacyjnych),
- narzędziem do oceny wpływu realizacji GPR na sytuację w obszarze objętym wsparciem.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice **powierza się Wójtowi Gminy Czerniewice** działającemu poprzez powołanego czasowo w celu realizacji zadania **Pełnomocnika ds. rewitalizacji** wpisanego w strukturę organizacyjną Urzędu Gminy w Czerniewicach.

Pełnomocnik ds. rewitalizacji pełni rolę koordynującą cały proces rewitalizacji.

Wsparciem działań Pełnomocnika ds. Rewitalizacji są przedstawiciele instytucji i organizacji społecznych pełniących rolę partnerów dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w poniższym zakresie:

- Gminne Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerniewicach – w ramach realizacji przedsięwzięcia nr: 1.
- Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna – w ramach realizacji przedsięwzięć nr: 9, 10, 11, 12,14.
- Szkoła Podstawowa w Czerniewicach – w ramach realizacji przedsięwzięć nr: 13, 15.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czerniewicach – w ramach realizacji przedsięwzięć nr: 3, 8, 9, 12.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

- Ochotnicza Straż Pożarna w Strzemesznej – w ramach realizacji przedsięwzięć nr: 4, 8, 12.
- Koła Gospodyń Wiejskich - w ramach realizacji przedsięwzięcia nr: 8.
- Parafia Św. Małgorzaty Dziewicy i Męczennicy w Czerniewicach - w ramach realizacji przedsięwzięcia nr: 14.

Proces wdrażania (zarządzania) i monitorowania GPR będzie prowadzony **zgodnie z zasadami: partnerstwa, wielopoziomowego zarządzania, oddolnego podejścia** określonymi w art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Tym samym w proces wdrażania GPR będą zaangażowane następujące podmioty (zwane dalej **Partnerami programu**):

- władze regionalne i lokalne oraz inne instytucje publiczne, w szczególności: Rada Gminy Czerniewice oraz gminne instytucje publiczne takie jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerniewicach, Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa w Czerniewicach;
- partnerzy gospodarczy i społeczni, w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także pozostali mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy lokalni, właściciele nieruchomości;
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji czy środowiska naturalnego, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Czerniewice zaangażowane w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Reprezentację kluczowych Partnerów programu, reprezentujących trzy wyżej wymienione grupy, stanowić będzie także **Komitet Rewitalizacji**, który powołany zostanie zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, przy uwzględnieniu zasad określonych art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.

W ramach wdrażania GPR dla grup interesariuszy zostały określone funkcje odnoszące się do:

- **zarządzania przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi** czyli poddawania monitoringowi (cykl roczny),
- **zarządzania GPR/Programem** czyli poddawania ocenie aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (cykl minimum raz na 3 lata).

Funkcje podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania i monitorowania:

Zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi (monitoring):

Pełnomocnik ds. rewitalizacji

- Współpraca i bieżące kontakty z osobami pełniącymi role kierowników/koordynatorów realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (po stronie Urzędu Gminy w

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Czerniewicach, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerniewicach, Centrum Kultury, Rekreacji i Biblioteka Publiczna, Szkoły Podstawowej w Czerniewicach).

- Prowadzenie monitoringu stopnia realizacji przedsięwzięć podstawowych – pozyskiwanie i agregowanie informacji.
- Wnioskowanie do Wójta Gminy Czerniewice (we współpracy z poszczególnymi referatami i jednostkami organizacyjnymi w zakresie powierzonych im zadań) o zapewnienie warunków do realizacji przedsięwzięć podstawowych, dla których odpowiedzialność realizacyjną spoczywa na Gminie Czerniewice.
- Utrzymywanie kontaktów z Partnerami Programu zaangażowanymi w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Komitet Rewitalizacji:

- Opiniowanie postępów związanych ze stopniem realizacji przedsięwzięć podstawowych oraz tworzenie rekomendacji do dalszych działań.

Partnerzy Programu:

- Włączanie się w realizację przedsięwzięć wpisujących się w GPR, zgodnie z posiadanymi kompetencjami.
- Raportowanie postępów i zgłaszanie Pełnomocnikowi ds. rewitalizacji pojawiających się trudności lub dodatkowych potrzeb związanych z wdrażanymi przedsięwzięciami podstawowymi uwzględnionymi w GPR.

Zarządzanie Programem Rewitalizacji (ocena):

Pełnomocnik ds. rewitalizacji:

- W uzgodnieniu z Wójtem Gminy Czerniewice, inicjowanie i prowadzenie procesu aktualności i oceny stopnia realizacji GPR.
- Współpraca z Komitetem Rewitalizacji w zakresie dokonania oceny aktualności i stopnia realizacji GPR.
- Prowadzenie działań informacyjnych i partycypacyjnych zaplanowanych w ramach wdrażania GPR.

Komitet Rewitalizacji

- Upowszechnianie wśród lokalnej społeczności informacji na temat postępów we wdrażaniu GPR.
- Opiniowanie oceny postępów wdrażania GPR.
- Rekomendowanie potrzeby aktualizacji GPR lub jego uchylecia (w przypadku zrealizowania założeń).

Partnerzy Programu

- Udział w procesie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR (współdziałanie z Pełnomocnikiem ds. rewitalizacji, przekazywanie danych i informacji oraz udzielanie niezbędnej pomocy we wszelkich sprawach związanych ze zbieraniem i udostępnianiem niezbędnych danych do opracowania oceny aktualności i stopnia realizacji GPR).
- Zgłaszanie wniosków dotyczących zmian w GPR.

Rada Gminy w Czerniewicach

- Podejmowanie decyzji pozwalających na wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Wskazywanie na ewentualne modyfikacje GPR.
- Włączanie się w proces zmiany (aktualizacji) lub uchylecia GPR.

W ramach realizacji procesu rewitalizacji zachowana będzie **zasada przejrzystości i odpowiedzialności publicznej**.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice odbywać się będzie poprzez realizację konkretnych działań przyjmujących formę przedsięwzięć podstawowych oraz działań uzupełniających zawartych w niniejszym dokumencie.

Bezpośrednią koordynację wdrażania Programu sprawować będzie **Pełnomocnik ds. rewitalizacji** przy wsparciu kierowników/koordynatorów poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (według powierzonego zakresu merytorycznego). Będzie on realizował następujące zadania:

- koordynacja prac związanych z wdrażaniem GPR;
- planowanie kolejnych działań w ramach GPR w ujęciu rocznym;
- monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć zawartych w GPR pod kątem ich zgodności z założeniami i celami określonymi w GPR;
- weryfikacja założeń GPR i koordynacja jego ewentualnej zmiany (aktualizacji) na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań (w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji);
- koordynacja działań związanych ze zmianą (aktualizacją) GPR;
- prowadzenie działań informacyjnych, konsultacji społecznych i publikacja informacji na temat realizacji GPR;
- utrzymywanie kontaktu z Partnerami oraz Komitetem Rewitalizacji, w tym organizacja prac Komitetu Rewitalizacji.

Ponadto, w kompetencjach Pełnomocnika ds. Rewitalizacji leżeć będzie koordynacja procedur związanych z monitorowaniem i oceną GPR.

8.2. Procedury monitorowania i oceny

W celu zapewnienia monitoringu oraz możliwości uzyskania rzetelnej oceny efektów wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice prowadzone będą procedury monitoringu i procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji:

- **Procedura monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice** – procedura realizowana corocznie, a jej celem będzie weryfikacja **postępu we wdrażaniu przedsięwzięć** zapisanych w GPR;
- **Procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice**, o której mowa w art. 22 Ustawy z 9 października 2015 r. o rewitalizacji – o charakterze jakościowym, realizowana minimum raz na 3 lata obowiązywania GPR (zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o rewitalizacji), koncentrująca się na dokonaniu oceny aktualności i stopnia realizacji GPR, wpływu (efektów) realizowanych działań rewitalizacyjnych na stopień osiągnięcia zakładanych celów strategicznych i kierunków działań (kierunków interwencji rewitalizacyjnej) wraz z odniesieniem się do oceny kierunków i dynamiki zmian na obszarze rewitalizowanym.

Każda z procedur będzie prowadzona w określonym czasie, w oparciu o określone wskaźniki i przebiegać będzie zgodnie z przedstawioną poniżej sekwencją działań.

Procedura monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Raport z postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględnionych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice przygotowywany będzie raz w roku. Raport ten będzie włączony w procedurę przygotowania corocznego Raportu o stanie Gminy.

1. **Raport z corocznego monitoringu GPR** będzie zawierał informacje od wszystkich kierowników/koordynatorów i Partnerów realizujących przedsięwzięcia podstawowe na temat postępu w ich realizacji w danym roku kalendarzowym. Agregowane dane zawierać będą informacje takie jak m.in.:
  - harmonogram i stopień zaawansowania prac;
  - osiągnięte efekty zrealizowanych lub realizowanych przedsięwzięć (wskazanie uzyskanego w danym roku poziomu wskaźników, które zostały określone w poszczególnych kartach przedsięwzięć dla każdego z przedsięwzięć rewitalizacyjnych – obowiązek gromadzenia informacji dotyczących ww. wskaźników oraz dokonywania niezbędnych pomiarów tam, gdzie są one wymagane, spoczywa na podmiocie wskazanym jako odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia);
  - napotkane trudności i problemy;
  - niezbędne do zrealizowania zadania zasoby (wskaźniki finansowe odnoszące się do poniesionych nakładów);
  - wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację przedsięwzięć zapisanych w GPR (ile i jakie wnioski o dofinansowanie zostały złożone w okresie sprawozdawczym, na jakie działania udało się pozyskać środki, w jakiej wysokości, jakie działania nie otrzymały wsparcia finansowego);
  - listę proponowanych przedsięwzięć (zawartych w GPR) do realizacji na kolejny rok.
2. **Partnerzy** (zapis w karcie przedsięwzięcia: PODMIOT ODPOWIEDZIALNY), realizujący przedsięwzięcia rewitalizacyjne, będą zobowiązani do przygotowania niezbędnych danych i przekazania ich do **Pełnomocnik ds. Rewitalizacji** w terminie **do 31 marca danego roku**.

3. Raporty będą sporządzane za **pełny rok kalendarzowy**. Pierwszy raport monitorujący zostanie opracowany po pierwszym pełnym roku kalendarzowym obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice.
4. W oparciu o uzyskane informacje **Pełnomocnik ds. Rewitalizacji** opracowuje do **30 kwietnia** danego roku **całościowy Raport z monitoringu GPR**.
5. W ciągu **14 dni** od otrzymania Raportu z monitoringu GPR **Wójt Gminy Czerniewice zwołuje spotkanie Komitetu Rewitalizacji**, podczas którego konsultuje ujęte w Raporcie wyniki monitoringu, rekomendacje oraz zaopiniowaną listę przedsięwzięć planowanych do realizacji w kolejnym roku budżetowym.
6. Następnie **Raport z monitoringu GPR** wraz z wnioskami / rekomendacjami zgłoszonymi przez Komitet Rewitalizacji włączany jest w **Raport o stanie Gminy** na dany rok, który przedstawiany jest Radzie Gminy pod debatę.

Procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Ocena ta stanowi narzędzie o charakterze jakościowym, służące rozliczeniu wyników prac związanych z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Czerniewice, w tym dokonaniu oceny osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom strategicznym i kierunkom działań. Ocena GPR odbędzie się: **w cyklach trzyletnich** (podczas trwania GPR) oraz **na zakończenie** realizacji GPR.

Za jej wykonanie odpowiedzialny będzie **Wójt Gminy Czerniewice** we współpracy z **Pełnomocnikiem ds. rewitalizacji**.

Raporty z oceny będą zawierać:

- wnioski z corocznych Raportów z monitoringu GPR prowadzonych przez cały okres obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice,
- poziom realizacji przedsięwzięć podstawowych zawartych w GPR,
- stopień realizacji celów rewitalizacyjnych i wynikające z niego wnioski co do kierunków i dynamiki podejmowanych w GPR działań,
- poziom osiągniętych wskaźników realizacji dla poszczególnych przedsięwzięć podstawowych oraz wskaźników realizacji dla GPR,
- analizę jakościową i ocenę efektów społeczno-ekonomicznych (zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji), będące odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i zjawiska kryzysowe opisane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji,
- rekomendacje dotyczące dalszych działań rewitalizacyjnych (w tym konieczności uruchomienia procedury zmiany/aktualizacji GPR, kontynuacji interwencji lub uchylecia GPR).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Takie zestawienie pozwoli na wykazanie efektów, jakie zostały osiągnięte dzięki podjętej interwencji i wdrażaniu GPR.

Przeprowadzona procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie zapisana w raporcie. Raport zostanie przekazany przez Wójta Gminy Czerniewice do zaopiniowania **Komitetowi Rewitalizacji**. Ponadto po zaopiniowaniu raport zostanie przekazany do informacji Rady Gminy Czerniewice oraz upowszechniony / podany do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej Gminy Czerniewice (www.czerniewice.pl) oraz BIP gminy, aby mogli się z nim zapoznać mieszkańcy gminy.

8.3. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Harmonogram przedstawia zestawienie wszystkich przedsięwzięć podstawowych w perspektywie czasowej (lata): 2027 – 2030, z uwzględnieniem realizacji przedsięwzięć o charakterze cyklicznym/statym.

Tabela 14. Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych – Gminnym Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

Nr przedsięwzięcia	2027	2028	2029	2030	Realizacja przedsięwzięć cyklicznych
1.	X	X			
2.	X	X			
3.	X	X			
4.			X	X	
5.	X	X			
6.			X		
7.	X	X			
8.	X	X			
9.	X				
10.	X				
11.	X				
12.		X			
13.	X				
14.	X				
15.	X				

8.4. Wskaźniki realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji

Dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice wyznaczone zostało łącznie dziesięć wskaźników pozwalających dokonać oceny postępu w zakresie wprowadzanych zmian rewitalizacyjnych.

Wskaźniki zostały określone do trzech celów strategicznych:

Cel strategiczny 1.

Rozwój oferty usług społecznych.

Cel strategiczny 2.

Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne.

Cel strategiczny 3.

Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców.

przy założeniu, że dany wskaźnik może przyczyniać się do realizacji więcej niż jednego celu strategicznego.

Tym samym w poniższych zestawieniach zaprezentowano założony stopień realizacji wskaźników zarówno dla każdego z celów strategicznych jak i łącznie dla całego Gminnego Programu Rewitalizacji.

W tabelach szczegółowo opisano wskaźniki prezentując także ich wartości bazowe (2026 rok), docelowe (2030 rok), trend oraz źródło danych (do pomiaru).

Tabela 15. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Rozwój oferty usług społecznych

Lp.	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródło danych	Wartość bazowa (2026 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)	Zakładany trend
1.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	Urząd Gminy, GOPS	0	2	wzrost
2.	Liczba obiektów i/lub zaaranżowanych przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	Urząd Gminy, GOPS	0	2	wzrost
3.	Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [m ²] ¹⁵	Urząd Gminy, GOPS	0	1500 ¹⁶	wzrost
4.	Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej	Urząd Gminy, GOPS	0	700 ¹⁷	wzrost

¹⁵ Wskaźnik prezentuje wartości dotyczące przestrzeni otwartych jakie w ramach poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają być poddane modernizacji, adaptacji do nowych funkcji, itp. – przestrzenie te bezpośrednio przylegają/sąsiadują z budynkami poddawanyymi modernizacji/zmianie funkcji.

¹⁶ Szczegółowe zestawienie wskaźnika: 1000 (1), 500 (5).

¹⁷ Szczegółowe zestawienie wskaźnika: 300 (1), 400 (5).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

	do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [m2]				
5.	Liczba projektów w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami [szt.]	Urząd Gminy	0	1	wzrost
6.	Liczba osób które skorzystały ze wsparcia psychologicznego [os.]	Szkoła Podstawowa w Czerniewicach	0	200	wzrost
7.	Liczba uruchomionych usług transportowych dla seniorów [szt.]	Urząd Gminy	0	1	wzrost
8.	Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych w obszarze rewitalizacji [szt.]	GCKRiBP	0	12	wzrost
9.	Liczba nowopowstałej infrastruktury kulturalnej na obszarze rewitalizacji [szt.]	GCKRiBP	0	1	wzrost
10.	Miejsca pracy utworzone we wspartych jednostkach [szt.]	Urząd Gminy	0	4	wzrost

Tabela 16. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne

Lp.	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródło danych	Wartość bazowa (2024 r.)	Wartość docelowa (2035 r.)	Zakładany trend
1.	Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych w obszarze rewitalizacji [szt.]	GCKRiBP	0	2	wzrost
2.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji [szt.]	Urząd Gminy	0	1	wzrost
3.	Liczba przedsięwzięć proekologicznych [szt.]	Urząd Gminy, GOPS	0	6	wzrost
4.	Liczba edukacyjnych inicjatyw proekologicznych [szt.]	Urząd Gminy, Szkoła Podstawowa w Czerniewicach	0	8	wzrost

Tabela 17. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców

Lp.	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródło danych	Wartość bazowa (2024 r.)	Wartość docelowa (2035 r.)	Zakładany trend
1.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji [szt.]	Urząd Gminy	0	3	wzrost
2.	Liczba obiektów i/lub zaaranżowanych przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	Urząd Gminy	0	4	wzrost
3.	Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [m2]	Urząd Gminy	0	5300 ¹⁸	wzrost
4.	Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [m2]	Urząd Gminy		1486 ¹⁹	
5.	Miejsca pracy utworzone we wspartych jednostkach [szt.]	Urząd Gminy	0	1	wzrost

Tabela 18. Wskaźniki realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji – zestawie zbiorcze.

Lp.	Wskaźniki osiągnięcia celu – wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa (2026 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)
1.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	0	6
2.	Liczba obiektów i/lub zaaranżowanych przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	0	6
3.	Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [m2]	0	6300 ²⁰
4.	Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni obiektu, dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [m2]	0	1786 ²¹
5.	Liczba projektów w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami [szt.]	0	1
6.	Liczba uruchomionych usług transportowych dla seniorów [szt.]	0	1

¹⁸ Szczegółowe zestawienie wskaźnika: 500 (2), 500(3), 3800 (4), 500 (5).

¹⁹ Szczegółowe zestawienie wskaźnika: 600 (2), 486 (3), 400 (5).

²⁰ Szczegółowe zestawienie wskaźnika: 1000 (1), 500 (2), 500(3), 3800 (4), 500 (5).

²¹ Szczegółowe zestawienie wskaźnika: 300 (1), 600 (2), 486 (3), 400 (5).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice

7.	Liczba osób które skorzystały ze wsparcia psychologicznego [os.]	0	200
8.	Liczba nowopowstałej infrastruktury kulturalnej na rewitalizowanym obszarze [szt.]	0	1
9.	Liczba wydarzeń kulturalnych/rekreacyjnych zrealizowanych na obszarze rewitalizacji [szt.]	0	14
10.	Liczba przedsięwzięć proekologicznych [szt.]	0	6
11.	Liczba edukacyjnych inicjatyw ekologicznych [szt.]	0	8
12.	Miejsca pracy utworzone we wspartych jednostkach [szt.]	0	5

8.5. Uspółecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji

W ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice zakłada się włączenie do niniejszego procesu szerokiego grona interesariuszy, w tym: mieszkańców, organizacji społecznych oraz Partnerów rewitalizacji. Pozwoli to na uspółecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice na zasadzie partnerstwa i partycypacji. Uspółecznienie będzie realizowane m.in. poprzez działania o charakterze informacyjnym oraz działania o charakterze edukacyjno-partycypacyjnym.

Celem **działań informacyjnych** będzie upowszechnianie wiedzy na temat idei, założeń i postępów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice.

Przewidziano:

- opublikowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice na stronie internetowej Urzędu Gminy Czerniewice w zakładce GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI;
- stałą aktualizację zakładki GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI na stronie internetowej Urzędu Gminy Czerniewice (www.czerniewice.pl) o informacje na temat noworealizowanych przedsięwzięć i działań podejmowanych w ramach wdrażania GPR;
- informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wdrażania GPR poprzez informację/notatki/artykuły przedstawiane w zakładce GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI na stronie internetowej Urzędu Gminy Czerniewice.

Działania informacyjne będą prowadzone w sposób ciągły, co umożliwi interesariuszom procesu oraz zainteresowanym podmiotom pozyskanie wiedzy na temat postępów we wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice oraz zgłaszanie uwag/pomysłów w zakresie realizacji.

Celem **działań edukacyjno-partycypacyjnych**, przewidzianych do realizacji w ramach wdrażania GPR, ma być umożliwienie pełnego, efektywnego włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces wdrażania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice.

Przewidziano:

- organizowanie przez Urząd Gminy w Czerniowicach otwartych spotkań informacyjnych dla interesariuszy procesu rewitalizacji, w cyklu zgodnym przeprowadzaną oceną aktualności i stopnia realizacji GPR, w celu:
  - przekazania informacji na temat postępów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice oraz zakresu możliwych działań do zaplanowania i podjęcia w ramach

- procesu rewitalizacji w każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej) w ramach wyznaczonego obszaru rewitalizacji;
- stworzenia przestrzeni do dyskusji i wymiany doświadczeń z dotychczasowego wdrażania przedsięwzięć oraz tworzenia propozycji pomysłów na nowe przedsięwzięcia, jakie należy podjąć w ramach rewitalizacji, istotne z perspektywy celów i kierunków działań przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Czerniewice.

8.6. Koszty zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

---

Z uwagi na wpisanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice, w bieżącą działalność struktur Urzędu Gminy w Czerniewicach i korzystanie z dostępnych zasobów Urzędu i jego jednostek, prace związane z zarządzaniem realizacją GPR będą realizowane w ramach obowiązku świadczenia pracy (wynagrodzenia) i kosztów ogólnych utrzymania siedziby Urzędu Gminy w Czerniewicach.

9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Określenie niezbędnych zmian w Planie ogólnym

Gmina Czerniewice nie posiada aktualnie obowiązującego Planu ogólnego. W ramach prac nad Planem ogólnym należy uwzględnić ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

Określenie niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Realizacja przedsięwzięć zawartych w dokumencie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice nie wymaga wprowadzania zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy.

Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Miejscowy plan rewitalizacji

Nie przewiduje się realizacji Miejscowego Planu Rewitalizacji.

Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11)

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice nie przewiduje się wprowadzenia zmian we wspomnianych uchwałach.

10. Spis tabel, rysunków i zdjęć

Spis tabel:

Tabela 1. Jednostki agregacji danych (jednostki przestrzenne) w gminie Czerniewice przyjęte do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – nazwa, powierzchnia, ludność ...	11
Tabela 2. Wykaz wskaźników do sfery społecznej	15
Tabela 3. Wskaźniki cząstkowe po normalizacji – sfera społeczna, część 1 (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)	21
Tabela 4. Wskaźniki cząstkowe po normalizacji – sfera społeczna, część 2 (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)	23
Tabela 5. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna (podsumowanie).....	26
Tabela 6. Wykaz wskaźników do sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.....	30
Tabela 7. Wyniki analizy wskaźnikowej – obszary zdegradowane	39
Tabela 8. Sytuacja społeczna obszaru rewitalizacji. Zestawienie wskaźników	57
Tabela 9. Podsumowanie sfer pozaspóecznych – zestawienie wskaźników	68
Tabela 10. Przedsięwzięcia podstawowe	90
Tabela 11. Plan finansowy przedsięwzięć podstawowych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czerniewice.....	123
Tabela 12. Powiązania zdiagnozowanych problemów i potrzeb z przedsięwzięciami podstawowymi.....	129
Tabela 13. Zintegrowanie przedsięwzięć podstawowych z celami strategicznymi rewitalizacji i kierunkami działań	138
Tabela 14. Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych – Gminnym Program Rewitalizacji Gminy Czerniewice	150
Tabela 15. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Rozwój oferty usług społecznych.....	151
Tabela 16. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne	152
Tabela 17. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Przestrzeń i obiekty infrastruktury publicznej odpowiadające na potrzeby mieszkańców	153
Tabela 18. Wskaźniki realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji – zestawie zbiorcze.	153

Spis rysunków:

Rysunek 1. Jednostki przestrzenne gminy Czerniewice wyznaczone na potrzeby diagnozy delimitacyjnej 13

Rysunek 2. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej) 28

Rysunek 3. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze gospodarczej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym. 34

Rysunek 4. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze środowiskowej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym. 35

Rysunek 5. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze przestrzenno – funkcjonalnej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym. 36

Rysunek 6. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze technicznej – występowanie ponadprzeciętnych zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach przestrzennych oznaczono na kartogramie kolorem czerwonym. 37

Rysunek 7. Obszar zdegradowany gminy Czerniewice – na kartogramie kolorem czerwonym oznaczono jednostki przestrzenne składające się na obszar zdegradowany Gminy Czerniewice 41

Rysunek 8. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w mieście i gminie Czerniewice 44

Rysunek 9. Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji gminy Czerniewice 46